

CONSILIUL NAȚIONAL AL PERSOANELOR VÂRSTNICE

Îmbătrânirea populației
în context european și în România și perspective de evoluție

**Mai
2012**

Cuprins

I.	Procesul de îmbătrânire al populației din țările europene.....	4
1.1.	Aspecte generale.....	4
1.2.	Factorii demografici determinanți ai procesului de îmbătrânire a populației.....	9
1.2.1.	Indicele conjunctural al fertilității.....	9
1.2.2.	Rata de mortalitate.....	10
1.2.3.	Creșterea speranței de viață.....	12
	a) la naștere.....	12
	b) la 65 ani.....	13
1.3.	Modificările în structura populației.....	13
1.3.1.	Distribuția populației pe grupe mari de vârstă.....	13
	a) Segmentul de populație de 0-14 ani.....	13
	b) Segmentul de populație de 15-64 ani (populația activă).....	14
	c) Segmentul de populație de 65 ani și peste (populația vârstnică).....	14
1.3.2.	Evoluția segmentului de populație cu vârsta de 80 ani și peste.....	16
1.3.3.	Indexul de îmbătrânire.....	17
1.3.4.	Vârsta medie a populației.....	18
1.3.5.	Rata de dependență demografică.....	19
1.3.6.	Raportul de masculinitate.....	20
1.4.	Veniturile vârstnicilor.....	21
1.5.	Participarea vârstnicilor pe piața forței de muncă.....	29
1.5.1.	Introducere.....	29
1.5.2.	Rata de activitate a salariaților vârstnici.....	30
II.	Fenomenul de îmbătrânire al populației din România.....	31
2.1.	Caracteristicile demografice și regionale ale persoanelor vârstnice.....	32
2.2.	Evoluția îmbătrânirii populației.....	33
2.3.	Prognoza populației la orizontul anilor 2025 și 2050.....	37
	2.3.1. Populația tânără.....	39
	2.3.2. Populația în vârstă de muncă.....	42
	2.3.3. Populația vârstnică.....	43
	2.3.4. Raportul de dependență economică și demografică.....	46
	2.3.5. Populația feminină de vârstă fertilă.....	48
2.4.	Consecințele ale îmbătrânirii populației.....	49
	2.4.1. Consecințe economice.....	50
	2.4.2. Consecințe sociale.....	55
	2.4.3. Consecințe medico-sanitare și medico-sociale.....	59
	2.4.4. Consecințe psiho-sociale și socio-culturale.....	63
	2.4.5. Alte consecințe.....	64
III.	Concluzii.....	66
IV.	Propuneri.....	73
	Bibliografie.....	82
	Anexe.....	83
	Anexa nr.1 - Evoluția numărului persoanelor vârstnice, pe sexe și tranșe de vârstă în perioada 2011-2100, la nivel mondial (varianta medie de proiectare).....	83
	Anexa nr.2. - Evoluția raportului dintre numărul populației active (15-64 ani) și numărul populației de 65 ani și peste în perioada 2011-2100, în țările Uniunii Europene (varianta medie de proiectare).....	85

“Îmbătrânirea populației în context european și în România și perspective de evoluție”

Anexa nr.3. - Evoluția indicelui conjunctural al fertilității , pe intervale, în perioada 2011-2100, în țările Uniunii Europene (varianta medie de proiectare).....	86
Anexa nr.4 - Evoluția speranței de viață , pe intervale, în perioada 2011-2100, în țările Uniunii Europene (varianta medie de proiectare).....	87
Anexa nr.5.-Evoluția speranței de viață , la 65 ani , pe sexe în anul 2010,în țările Uniunii Europene.....	90
Anexa nr.6.-Procentul persoanelor între 0-14 ani, în Statele Membre UE-27, în perioada 2011-2100.....	91
Anexa nr.7.-Procentul persoanelor între 15-64 ani, în Statele Membre UE-27, în perioada 2011-2100	92
Anexa nr.8.-Procentul persoanelor de 65 ani și peste, în Statele Membre UE-27, în perioada 2011-2100.....	93
Anexa nr.9.-Procentul persoanelor de 80 ani și peste, în Statele Membre UE-27, în perioada 2011-2100	94
Anexa nr.10. -Indexul de îmbătrânire, în Statele Membre UE-27, în perioada 2011-2100.....	95
Anexa nr.11. - Vârsta medie, în Statele Membre UE-27, în perioada 2010-2100	96
Anexa nr.12. -Rata de dependență demografică, în Statele Membre UE-27, în perioada 2011-2100.....	97
Anexa nr.13. - Raportul de masculinitate, pentru persoanele de 60 ani și peste, în Statele Membre UE-27, în perioada 2011-2100.....	98
Anexa nr.14. -Venitul mediu lunar realizat de persoanele vârstnice (65 ani și peste), total și sexe, în Statele Membre UE-27, anul 2010.....	99
Anexa nr.15. -Numărul pensionarilor și pensia medie lunară din sistemul asigurărilor sociale de stat,pe regiuni/județe în anul 2011.....	100
Anexa nr.16. -Numărul pensionarilor și pensia medie lunară din sistemul agricultorilor, pe regiuni/județe în anul 2011.....	101
Anexa nr.17.-Rata de activitate a salariaților vârstnici, total și sexe,în Statele Membre UE-27, anul 2010.....	102

PROCESUL DE ÎMBĂTRÂNIRE A POPULAȚIEI DIN ȚĂRILE EUROPENE

1.1. Aspecte generale

Realizarea cadrului organizatoric care să stimuleze fundamentarea opțiunilor de dezvoltare (a localităților), sistematizarea și protecția ecologică, inițiativa particulară, asigurarea unui standard de viață decent prin măsuri economice și de protecție socială trebuie să pornească de la cunoașterea populației fiecărei țări.

Nu se pot concepe măsuri viabile, economice și administrative, fără informații privind structura și efectivul populației pe vârste și pe sexe, ocupații și nivel de instruire, dimensiunea actuală și evoluția probabilă a familiilor și gospodăriilor din rândul populației.

Termenul de « **îmbătrânire** » desemnează în primul rând, un fenomen individual, respectiv cel al incidenței vârstei în dimensiunile sale biologice și psihologice asupra persoanei, de la naștere până la deces. Prin « **îmbătrânire demografică** » se înțelege creșterea relativă a populației vârstnice de 60 ani și peste în totalul populației, ca un proces ferm și de lungă durată, paralel cu scăderea numărului de persoane din grupul tânăr de populație aparținând vârstei de 0-14 ani, în timp ce ponderea persoanelor adulte, de 15-59 ani înregistrează modificări ne semnificative.

Îmbătrânirea demografică reprezintă în esență un joc de ponderi în ceea ce privește compoziția unei populații pe cele 3 grupe mari de vârstă: „tânără”, „adultă” și „vârstnică”. Creșterea numărului absolut al persoanelor vârstnice, oricât de mare ar fi acesta, dacă este urmată de creșteri similare și în rândul populațiilor tinere și adulte, nu conduce la un proces de îmbătrânire demografică.

De asemenea, îmbătrânirea demografică reprezintă o tendință fermă și de lungă durată de evoluție a colectivităților umane și nu un anumit nivel conjunctural, la un anumit moment de timp, cu numeroase implicații în toate sferile activității umane.

Îmbătrânirea populației este un fenomen mondial. Conform datelor Organizației Națiunilor Unite, proporția populației vârstnice se va mări, pe termen lung, chiar în regiunile unde rata natalității este superioară ratei de înlocuire.

“Îmbătrânirea populației în context european și în România și perspective de evoluție”

La nivel mondial¹ ponderea persoanelor de 60 ani și peste, în total, va crește mai rapid decât ponderea oricărui alt segment de vârstă. În anul 2020, respectiv anii 2040, 2060, 2080 și 2100 numărul vârstnicilor va ajunge la 1,0 miliarde, respectiv 1,7 miliarde, 2,3 miliarde, 2,6 miliarde, 2,8 miliarde, cu 32,4%(2020), respectiv 116,9%(2040), 190,7%(2060), 233,3%(2080), 261,2%(2100) mai mult decât în 2011, reprezentând un procent de 13,5%(2020), respectiv 19,2%(2040), 23,7%(2060), 26,2%(2080), 28,0%(2100) în totalul populației, față de 11,2% în 2011 (Anexa nr.1).

În ceea ce privește situația din Uniunea Europeană, în anul 2020, respectiv anii 2040, 2060, 2080 și 2100 numărul vârstnicilor (60 ani și peste), va ajunge la 118,6 milioane, respectiv 136,3 milioane, 171,0 milioane, 170,4 milioane și 163,9 milioane, reprezentând un procent de 26,7%(2020), respectiv 33,2%(2040), 33,1%(2060), 33,3%(2080), 33,5%(2100) în totalul populației, față de 23,6% în 2011 (Anexa nr.1).

Comisia Europeană avertizează că începând cu anul 2015, numărul deceselor va fi mai mare decât al nașterilor, la nivelul țărilor Uniunii Europene, iar potrivit proiecției ONU, în perioada 2011-2020, unul din cinci europeni va avea peste 65 de ani, în anul 2040, unul din patru europeni va avea peste 65 de ani, iar în perioada 2060-2100, unul din trei europeni va avea peste 65 de ani, economia și finanțele publice urmând a fi suprasolicitate.

Potrivit unui raport al Eurostat, oamenii trăiesc din ce în ce mai mult, iar rata fertilității² este în scădere constantă în Europa, astfel încât creșterea naturală³ a populației se va opri în jurul anului 2015, urmând ca, începând cu 2035, fluxurile migratoare să devină insuficiente pentru a contrabalansa sporul negativ al populației.

Conform proiecției ONU – singurele țări care vor înregistra creștere continuă a populației în orizontul de prognoză 2020-2100, vor fi - Belgia, Finlanda, Franța, Luxemburg, Irlanda și Suedia.

Potrivit proiecției, primele 3 țări din punct de vedere al populației în anul 2011, își schimbă poziția între ele pe parcursul proiecției, astfel, Germania care are populația cea mai numeroasă, respectiv 82,2 milioane de locuitori, va înregistra o scădere aproape continuă ajungând în anul 2100 la 70,4 milioane de locuitori (poziția a treia). Franța care ocupă în prezent a doua poziție cu 63,1 milioane locuitori, va înregistra o creștere continuă (cea mai mare în

¹ Conform datelor culese de pe site-ul ONU, Departamentul Afaceri Economice și Sociale - Divizia Populație - Secțiunea Proiecții http://esa.un.org/wpp/unpp/panel_indicators.htm

² Născuți vii la 1.000 femei în vârstă de 15-49 ani

³ Surplusul numărului de nașteri asupra numărului de decese din cadrul unei populații, într-o anumită perioadă de timp

“Îmbătrânirea populației în context european și în România și perspective de evoluție”

valoare absolută), ajungând la sfârșitul proiecției, în anul 2100, la 80,3 milioane locuitori, prima poziție. Marea Britanie ocupă poziția a treia în prezent, cu 62,4 milioane locuitori va înregistra o creștere continuă (a doua în valoare absolută după Franța), ajungând la sfârșitul proiecției, în anul 2100, la 75,7 milioane locuitori, (poziția a doua).

Tabelul nr. 1

Țara	2011	Țara	2020	Țara	2040	Țara	2060	Țara	2080	Țara	2100
Germania	82,2	Germania	81,0	Germania	77,3	Marea Britanie	75,7	Franța	77,3	Franța	80,3
Franța	63,1	Franța	65,9	Marea Britanie	71,5	Franța	74,0	Marea Britanie	74,6	Marea Britanie	75,7
Marea Britanie	62,4	Marea Britanie	65,8	Franța	70,7	Germania	72,4	Germania	70,3	Germania	70,4

Sursa: Date culese de pe site-ul ONU, Departamentul Afaceri Economice și Sociale - Divizia Populație - Secțiunea Proiecții http://esa.un.org/wpp/unpp/panel_indicators.htm

Din punct de vedere al raportului de persoane active la un pensionar(65 ani și peste), în anul 2011, pe primele 10 poziții se află Cipru(6,0), Slovacia(5,9), Irlanda(5,6), Polonia(5,2), Luxemburg(4,9), Malta(4,9), Cehia(4,6), **România**(4,6), Lituania(4,3), Olanda(4,2). Dintre acestea, doar Irlanda se menține în acest clasament, pe durata proiecției (2020-2100), Cipru iese din clasament în perioada 2060-2100, Lituania și Slovacia ies din clasament în anul 2060, urmând a reîntra în restul proiecției, respectiv perioada 2080-2100, Polonia iese din clasament în perioada 2060 – 2080, urmând a reîntra în anul 2100, Luxemburg iese din clasament în perioada 2080 – 2100, Malta iese din aceste prime 10 poziții, de la începutul proiecției, din anul 2020, **România** în perioada 2040-2080, urmând a reîntra în anul 2100, Cehia are o evoluție oscilantă, iese din clasament în anii 2020, 2060 și 2100, urmând a reîntra în anii 2040 și 2080, la fel, tot evoluție oscilantă are și Olanda care iese din clasament în perioada 2020-2040, reîntră în anul 2060, urmând a ieși în perioada 2080-2100.(Anexa nr.2)

Comisia Europeană și-a exprimat îngrijorarea legată de povara pe care o va pune procesul de îmbătrânire asupra economiei și bugetului. “Suntem preocupați să aflăm dacă statele membre vor fi capabile să acopere costurile legate de îmbătrânire”, a spus purtătoarea de cuvânt a Comisiei Economice.

Schimbările în structura pe grupe mari de vârstă au un puternic impact asupra nivelului proceselor economice, sociale și politice. Pe măsură ce populațiile îmbătrânesc, unele beneficii cum ar fi pensiile, asistența medicală sau susținerea materială pentru persoanele vârstnice trebuie acordate pe perioade mai mari de timp. Pentru a rămâne sustenabile, sistemele de securitate socială trebuie să se schimbe. Creșterea longevității vieții poate antrena costuri

“Îmbătrânirea populației în context european și în România și perspective de evoluție”

medicale și creșterea cererii pentru serviciile de sănătate, deoarece persoanele vârstnice sunt mai vulnerabile de a contracta boli cronice.

Reducerea ratei de fertilitate și a ratei de mortalitate sunt principalele cauze determinante ale declanșării și extinderii procesului de îmbătrânire.

Dintre factorii economico-sociali cu rol în scăderea ratei fertilității în țările dezvoltate precizăm:

⇒scăderea ponderii gospodăriilor agricole tradiționale, caracterizate printr-o rata a fertilității înaltă, necesară atât pentru activitatea productivă, cât și pentru asigurarea securității persoanelor vârstnice;

⇒emanciparea femeilor, accesul la învățământul de toate gradele și atragerea lor în activități neagricole;

⇒exigențele sporite ale părinților relativ la creșterea și educația copiilor care necesită timp și cheltuieli importante;

⇒extinderea asigurărilor sociale, mai ales a sistemelor publice de pensii și a instituțiilor de îngrijire a persoanelor vârstnice dependente, care au redus rolul copiilor în susținerea părinților la bătrânețe.

⇒creșterea timpului liber, accesul la divertisment cât mai variat și la mijloace moderne de transport colectiv și individual, dorința persoanelor adulte și a familiilor lor de a beneficia de aceste facilități.

Evident că în societatea modernă rata fertilității este influențată și de alți factori care țin de cultură, politică demografică sau religie, care ca și cei amintiți mai sus acționează diferit de la o țară la alta.

O importantă consecință a reducerii ratei de fertilitate o constituie reducerea progresivă a generațiilor viitoare apte să intre pe piața forței de muncă și să contribuie la fondul de asigurări sociale și de sănătate pentru cei ce vor fi atunci pensionari. Această situație poate avea un impact semnificativ asupra bunăstării persoanelor vârstnice, în special în țările sărace, cu posibilități reduse de a acorda suport acestei categorii de populație.

Asigurarea sustenabilității finanțelor publice, având în vedere îmbătrânirea populației, este o provocare cheie pentru factorii de decizie politică în cadrul UE. Aceasta se poate realiza prin:

- reducerea datoriei cu un ritm rapid;
- creșterea ratei de activitate și a productivității muncii;

„Îmbătrânirea populației în context european și în România și perspective de evoluție”

- reformarea sistemelor publice de pensii, de sănătate și îngrijiri de lungă durată a persoanelor vârstnice.

Totodată, este importantă și viteza acestui proces, deoarece atunci când ponderea vârstnicilor în total populație crește într-o perioadă scurtă de timp, devine dificil ca instituțiile abilitate să se adapteze în ritm rapid.

Modificarea structurii pe grupe mari de vârste, în sensul creșterii procentului populației de 60 ani și peste în total, determinând scăderea ponderii celorlalte grupe de vârstă, tinde să creeze presiuni sociale și politice determinate de schimbarea modulului de alocare a resurselor în societate, provocând conflicte între generații.

O scădere a ratei potențiale de sprijin⁴, implicit o rată de dependență demografică crescută, indică că un număr în creștere de beneficiari ai sistemelor publice de sănătate și de pensii, va fi „suportat” de un număr tot mai mic de contribuabili. Astfel, populația în vârstă de muncă va fi „împovărată” prin plata unor taxe mai mari și de contribuții care să asigure pensionarilor un venit stabil și suficient.

Familia rămâne o sursă principală de sprijin pentru persoanele vârstnice și are un rol important pentru persoanele foarte vârstnice, ale căror nevoi socio-economice sunt mai mari. Procesul de îmbătrânire are două componente importante: avansarea în vârstă a însăși segmentului actual de populație vârstnică și faptul că femeile reușesc să ajungă la vârste mai avansate decât bărbații.

Creșterea rapidă a proporției „celor mai în vârstă dintre vârstnici” în totalul vârstnicilor are o importanță specială în termeni de politici publice, deoarece acest segment de vârstă, din cauza degradării firești a stării de sănătate, reclamă îngrijiri specializate și individualizate pe termen lung.

Segmentul populației de 80 ani și peste este în creștere rapidă în majoritatea țărilor europene și este de așteptat să crească continuu până la orizontul anului 2100. La nivel mondial ponderea persoanelor de 80 ani și peste, în total, a crescut mai rapid decât ponderea oricărui alt segment de vârstă. În anul 2020, respectiv anii 2040, 2060, 2080 și 2100 numărul vârstnicilor (persoane de 80 ani și peste) va ajunge la 143,1 milioane, respectiv 293,7 milioane, 488,7 milioane, 665,2 milioane și 792,3 milioane, cu 29,8%(2020), respectiv 166,3%(2040), 343,1%(2060), 503,1%(2080), 618,4%(2100) mai mult decât în 2011, reprezentând un procent

⁴Rata potențială de sprijin reprezintă numărul persoanelor cu vârsta între 15-64 ani, raportat procentual la persoanele de 65 ani și peste, iar rata de dependență demografică reprezintă numărul persoanelor de 65 ani și peste raportat procentual la numărul de persoane cu vârsta între 15 - 64 ani.

“Îmbătrânirea populației în context european și în România și perspective de evoluție”

de 1,9%(2020), respectiv 3,3%(2040), 5,1%(2060), 6,7%(2080), 7,8%(2100) în totalul populației, față de 1,6% în 2011 (Anexa nr.1).

Deși la nivelul întregii populații a Uniunii Europene, procentul celor de 80 ani și peste a fost în 2011 de numai 4,8%, acesta va crește în total populație (5,7% - 2020, 8,6%-2040, 11,1% - 2060, 11,6% - 2080 și 12,6% - 2100), cât și în totalul populației vârstnice (14,1%-2011, 13,8% - 2020 , 17,3%-2040, 21,4% - 2060, 25,5% - 2080 și 28,0% - 2100). (Anexa nr.1).

1.2.Factorii demografici determinanți ai procesului de îmbătrânire a populației

1.2.1.Indicele conjunctural al fertilității

Păstrarea Indicelui conjunctural al fertilității(ICF)⁵ sub nivelul de înlocuire al generațiilor de 2,10⁶ copii la o femeie, deși înregistrează o tendință generală de creștere, pe întreaga durată a proiecției (2020-2100), a fost și este cauza de bază a procesului de îmbătrânire, numărul nașterilor fiind mai mic decât numărul deceselor, determinând reducerea proporției copiilor și a tinerilor în total populație, ceea ce conduce la creșterea ponderii populației vârstnice în totalul populației.

Dintre țările care ocupă primele 10 poziții , din punct de vedere al valorii ICF în perioada 2010 – 2015, respectiv - Irlanda (2,10), Franța (1,99), Suedia(1,93), Danemarca(1,88), Finlanda (1,87), Marea Britanie (1,87), Belgia (1,83), Olanda(1,79), Estonia(1,70), Luxemburg(1,68) se păstrează în acest clasament până la sfârșitul proiecției, respectiv perioada 2015-2100.(Anexa nr.3). Cea mai mare creștere în valoare absolută a ICF se va înregistra la sfârșitul proiecției (2095-2100) , față de perioada (2010-2015), în următoarele țări : Malta(cu 0,72 , de la 1,28 la 2,00), Portugalia(cu 0,68 de la 1,31 la 1,99), Austria(cu 0,66 de la 1,35 la 2,01), Slovacia (cu 0,66 de la 1,37 la 2,03), Polonia(cu 0,61 de la 1,42 la 2,03) și **România** (cu 0,61 de la 1,43 la 2,04). (Anexa nr.3).

Consecințele îmbătrânirii demografice la care a condus scăderea ratei fertilității se pot plasa pe 2 paliere în ceea ce privește domeniul financiar și anume:

- creșterea costului serviciilor de sănătate;
- dificultatea asigurării unui nivel de trai decent pensionarilor

⁵ Se calculează prin însumarea ratelor de fertilitate pentru fiecare an din intervalul [15-49] și apoi se raportează la 1.000 și reprezintă în medie numărul de copii născuți de o femeie în cursul vieții sale fertile.

⁶ Nivel ce va fi atins doar de Irlanda, pe toată durata proiecției (2020- 2100).

1.2.2. Rata de mortalitate

În România, **ratele de mortalitate**⁷ sunt în scădere la toate grupele de vârstă, în special la grupele de vârstă înaintată. În condițiile în care rata de fertilitate scade și continuă să rămână scăzută, reducerea ratelor de mortalitate la vârstnici este o cauză importantă a îmbătrânirii populației.

În **România**, în anul 2010 au fost 259.723 decese, cu 2.510 mai multe decât în anul 2009 (257.213), rata mortalității ajungând la 12,1 decese la 1000 de locuitori. Rata mortalității masculine de 13,2 ‰ a fost superioară celei feminine (11,1 ‰).

Potrivit datelor din tabelul următor, rezultă că, în anul 2010, au decedat 189,6 mii persoane vârstnice (65 ani și peste), (reprezentând 73,0% din totalul deceselor generale), cu 10,6% decese mai multe față de anul 1992. Rata mortalității populației vârstnice a avut o tendință generală de scădere: de la 67,7% în 1992 la 59,3% în 2010, cu ușoare oscilații pe parcursul intervalului. (tabelul nr.1)

În intervalul 1992 – 2010, **rata mortalității populației vârstnice** (65 ani și peste) din mediul rural a depășit-o pe cea din mediul urban. (tabelul nr.2)

Tabelul nr.2

		1992	1994	1996	1998	2000	2002	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Decese la persoane vârstnice	Valori absolute (mii pers.)	171,4	170,2	187,1	178,2	174,8	188,5	184,4	189,7	198,3	182,9	182,7	186,0	189,6
	Procente (în total decese)	65,0	64,0	65,4	66,2	68,3	69,9	71,2	72,4	76,8	72,6	72,1	72,3	73,0
Rata mortalității vârstnicilor (decese persoane vârstnice la 1000 persoane vârstnice)		67,7	64,1	67,6	61,8	58,5	61,6	58,6	59,4	62,2	57,2	57,1	58,2	59,3

Sursa: "Mortalitatea", edițiile 1992, 1994, 1996, 1998, 2000, 2002, 2004-2010, Institutului Național de Statistică, 1993, 1995, 1997, 1999, 2001, 2003, 2005-2011

Tabelul nr.3
- decese la 1.000 locuitori-

	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Total	67,5	65,3	64,1	64,2	67,6	64,1	61,8	61,8	58,5	58,2	61,6
Urban	66,6	63,4	62,1	61,7	63,7	61,9	59,9	59,4	57,3	56,4	59,1
Rural	68,1	66,5	65,3	65,7	70,1	65,5	63,0	63,4	59,3	59,5	63,2
Diferența Rural-Urban	1,5	3,1	3,2	4,0	6,4	3,6	3,1	4,0	2,0	3,1	4,1
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010			
Total	60,5	58,6	59,4	58,8	57,2	57,1	58,2	59,3			
Urban	58,0	56,5	57,6	57,0	55,8	55,3	56,5	57,0			
Rur al	62,3	60,1	60,8	60,2	58,2	58,5	59,5	61,2			
Diferența Rural-Urban	4,3	3,6	3,2	3,2	2,4	3,2	3,0	4,2			

Sursa: "Mortalitatea", edițiile 1992 -2010, Institutul Național de Statistică, 1993-2011

⁷ Decedați la 1.000 locuitori.

“Îmbătrânirea populației în context european și în România și perspective de evoluție”

Accesibilitatea mai dificilă la serviciile de îngrijire medicală, numărul redus și slaba dotare a unităților din sistemul sanitar, gradul mai mare de îmbătrânire demografică a populației, au fost principalele cauze care au determinat o rată a mortalității mai ridicată în mediul rural. În schimb, poluarea mai ridicată, alimentația nesănătoasă și insuficientă, singurătatea și stresul au fost factori importanți care au afectat sănătatea populației vârstnice din mediul urban.

În perioada 1992-2010, se manifestă o scădere a ratei mortalității vârstnicilor la toate grupele de vârstă, atât pentru bărbați, cât și pentru femei (tabelul nr.3). Ratele de mortalitate sunt net superioare în favoarea sexului masculin, la intervalele de vârstă mai mici, urmând ca diferențele să se aplatizeze pe măsură ce se avansează în vârstă.

Mortalitatea generală a înregistrat, în anul 2010, un minim de 24,5‰ la grupa de vârstă 65-69 ani și un maxim de 193,1 ‰ la grupa de vârstă 85 ani și peste.

Tabelul nr. 4

Rata mortalității populației vârstnice (+ 65 ani), pe sexe și pe grupe de vârstă

-decese la 1.000 locuitori-

Anul		Sexul	65-69 ani	70-74 ani	75-79 ani	80-84 ani	85 ani și peste
1992	Total		30,2	46,5	82,8	133,2	237,9
	Masculin		40,0	58,4	95,5	146,6	247,7
	Feminin		22,3	38,5	74,7	124,7	232,1
2004	Total		27,3	41,8	68,5	112,8	222,0
	Masculin		38,1	54,0	82,5	127,0	229,7
	Feminin		19,0	32,8	59,2	104,8	218,2
2006	Total		26,1	40,7	66,2	112,2	212,9
	Masculin		37,0	53,2	80,2	125,7	219,3
	Feminin		17,7	31,9	56,9	104,4	209,7
2007	Total		25,3	38,5	62,7	106,1	197,2
	Masculin		35,4	50,6	75,6	119,8	202,9
	Feminin		17,5	29,8	54,1	98,0	194,4
2008	Total		24,6	38,2	61,1	102,7	191,9
	Masculin		34,8	51,6	74,9	116,4	197,9
	Feminin		16,6	28,6	51,9	94,5	188,9
2009	Total		24,5	37,8	60,7	103,1	199,5
	Masculin		34,9	51,0	75,3	118,5	205,5
	Feminin		16,4	28,4	51,1	94,0	196,4
2010	Total		24,5	37,2	60,4	102,4	193,1
	Masculin		34,8	50,6	75,2	117,5	199,8
	Feminin		16,5	27,9	50,9	93,4	189,6

Sursa: "Mortalitatea", edițiile 1992, 2004-2010, Institutul Național de Statistică, 1993, 2005 - 2011

1.2.3. Creșterea speranței de viață

a) la naștere

Speranța de viață la naștere este reprezentată de numărul de ani pe care i-ar trăi un nou născut dacă s-ar menține modelul actual de mortalitate. Prolungirea speranței de viață este o constantă în țările dezvoltate.

Speranța de viață la naștere este în creștere în toate țările Uniunii Europene, pe toată durata proiecției (2020-2100).

În intervalul 2010-2015, pe primele 10 poziții, din punct de vedere al speranței de viață se situează Italia (82,0 ani), Spania (81,8 ani), Franța (81,7 ani), Suedia (81,7 ani), Austria (81,0 ani), Olanda (80,9 ani), Irlanda (80,8 ani), Germania (80,6 ani), Marea Britanie (80,4 ani), Finlanda (80,2 ani). Acest clasament se menține în principal până la sfârșitul proiecției (2020-2100), doar Marea Britanie părăsește acest clasament, în locul ei intrând Luxemburg în perioada 2035-2040. (Anexa nr.4).

În intervalul 2010-2015, pe primele 10 poziții, din punct de vedere al speranței de viață pentru sexul feminin, se situează Franța (84,9 ani), Spania (84,8 ani), Italia (84,6 ani), Suedia (83,7 ani), Austria (83,6 ani), Finlanda (83,3 ani), Irlanda (83,2 ani), Germania (83,0 ani), Belgia (82,8 ani), Olanda (82,8 ani). Acest clasament se menține în principal până la sfârșitul proiecției (2020-2100), doar Belgia părăsește acest clasament, în locul ei intrând Luxemburg în perioada 2035-2040. (Anexa nr.4).

În intervalul 2010-2015, pe primele 10 poziții, din punct de vedere al speranței de viață pentru sexul masculin, se situează Suedia (79,7 ani), Italia (79,2 ani), Olanda (78,9 ani), Spania (78,8 ani), Franța (78,5 ani), Austria (78,4 ani), Irlanda (78,4 ani), Marea Britanie (78,3 ani), Germania (78,2 ani), Cipru (77,7 ani). Acest clasament se menține în principal până la sfârșitul proiecției (2020-2100), doar Cipru părăsește acest clasament, în locul ei intrând Luxemburg în perioada 2015-2020. (Anexa nr.4).

b) la 65 ani

Speranța de viață la 65 ani este reprezentată de numărul de ani pe care i-ar trăi o persoană ajunsă la 65 ani, dacă s-ar menține modelul actual de mortalitate⁸.

Pentru toate intervalele de analiză, speranța de viață la 65 ani, are cele mai mari valori, pentru sexul feminin, în Franța (23,4 ani), Spania(22,7 ani), Italia(22,0 ani), Luxembourg (21,6 ani), Finlanda(21,5 ani), Austria(21,4 ani), Suedia(21,2 ani), Belgia(21,1 ani), Irlanda (21,1 ani) și Malta(21,1 ani). (Anexa nr.5).

Pentru toate intervalele de analiză, speranța de viață la 65 ani, are cele mai mari valori, pentru sexul masculin, în Franța (18,9 ani), Grecia(18,5 ani), Spania(18,5 ani), Malta(18,4 ani), Suedia(18,3 ani), Italia(18,2 ani), Cipru(18,1 ani), Irlanda(18,1 ani), Marea Britanie (18,1 ani) și Austria(17,9 ani). (Anexa nr.5).

1.3. Modificările în structura populației

1.3.1. Distribuția populației pe grupe mari de vârstă

Pentru analiză, populația țărilor este împărțită în trei grupe mari de vârstă: 0 – 14 ani (copii), 15 – 64 ani (persoane apte de muncă) și 65 ani și peste (vârșnicii).

a) Segmentul de populație de 0-14 ani

Proporția segmentului de populație de 0-14 ani în total va crește la sfârșitul proiecției (2100) față de 2011, în majoritatea țărilor, chiar dacă pe parcursul proiecției se înregistrează oscilații. Singurele țări care înregistrează scăderi ale ponderii acestui segment sunt: Irlanda (17,1% în anul 2100 față de 21,4% în anul 2011), Cipru(15,8% în anul 2100 față de 17,5% în anul 2011), Franța(16,9% în anul 2100 față de 18,4% în anul 2011), Luxemburg(16,6% în anul 2100 față de 17,6% în anul 2011), Danemarca (17,1% în anul 2100 față de 17,9% în anul 2011), Olanda (16,9% în anul 2100 față de 17,5% în anul 2011), Marea Britanie (16,9% în anul 2100 față de 17,4% în anul 2011).(Anexa nr.6)

Pe primele 10 poziții din punct de vedere al valorii acestui indicator, în anul 2011, se află Irlanda (21,4%), Franța(18,4%), Danemarca(17,9%), Luxemburg(17,6%), Cipru(17,5%), Olanda(17,5%), Marea Britanie(17,4%), Belgia(16,9%), Suedia(16,6%), și Finlanda(16,5%). Se mențin în acest clasament până la sfârșitul proiecției Irlanda, Danemarca, Belgia și Finlanda.

⁸ Datele sunt culese din bazele de date Eurostat, nefiind disponibil acest indicator la nivel de total

“Îmbătrânirea populației în context european și în România și perspective de evoluție”

Franța și Marea Britanie și Suedia părăsesc clasamentul în anul 2100, Luxemburg în anul 2060, Cipru în anul 2020, iar Olanda părăsește clasamentul în anul 2020, reintra în anul 2040 și iese definitiv în perioada 2080-2100. (Anexa nr.6)

b) Segmentul de populație de 15-64 ani (populația activă)

Proporția segmentului de populație de 15-64 ani (**populația activă**) în total va scădea la sfârșitul proiecției (anul 2100) față de anul 2011, în toate țările. Țările care înregistrează cele mai mari scăderi (primele 10 poziții) ale ponderii acestui segment sunt: Slovacia (56,7% în anul 2100 față de 72,7% în anul 2011), Cipru(55,3% în anul 2100 față de 70,7% în anul 2011), Malta(55,4% în anul 2100 față de 70,7% în anul 2011), Polonia(56,5% în anul 2100 față de 71,4% în anul 2011), Cehia (56,4% în anul 2100 față de 70,6% în anul 2011), Slovenia (55,3% în anul 2100 față de 69,3% în anul 2011), Spania(53,8% în anul 2100 față de 67,8% în anul 2011), Austria(54,2% în anul 2100 față de 67,6% în anul 2011), Luxemburg(55,1% în anul 2100 față de 68,4% în anul 2011) și Portugalia(54,0% în anul 2100 față de 66,8% în anul 2011). **România este pe poziția a 11-a, cu o scădere de 12,5%, respectiv la 57,3% în anul 2100 față de 69,8% în anul 2011.** (Anexa nr.7)

Pe primele 10 poziții din punct de vedere al valorii acestui indicator, în anul 2011, se află Slovacia (72,7%), Polonia (71,4%), Malta (70,7%), Cipru (70,7%), Cehia (70,6%), **România** (69,8%), Slovenia (69,3%), Lituania (69,0%), Ungaria (68,6%), și Luxemburg (68,4%). Nici una din aceste țări nu se menține în acest clasament până la sfârșitul proiecției. Slovacia, Polonia, și Lituania părăsesc clasamentul în anul 2060, urmând a reintra în perioada 2080-2100, Malta și Cipru părăsesc definitiv clasamentul în anul 2060, Cehia iese din aceste 10 poziții în anul 2020, reintră în anul 2040, iese din nou în anul 2060 și reintră în perioada 2080-2100. **România** iese în perioada 2060-2080, reintră în anul 2100, Slovenia părăsește definitiv clasamentul în anul anul 2020, Ungaria iese din clasament în anul 2020, reintră în perioada 2040-2100 și Luxemburg iese din clasament în anul 2040, reintră în anul 2060 și iese definitiv în perioada 2080-2100. (Anexa nr.7).

c) Segmentul de populație de 65 ani și peste (populația vârstnică)

Proporția segmentului de populație de **65 ani și peste (populația vârstnică)** în total va crește la sfârșitul proiecției (anul 2100) față de anul 2011, în toate țările, cu o ușoară tendință de reducere la sfârșitul perioadei de prognoză(2080-2100). Țările care înregistrează cele mai mari creșteri (primele 10 poziții) ale ponderii acestui segment sunt: Cipru (28,9% în anul 2100 față de 11,8% în anul 2011), Irlanda (26,5% în anul 2100 față de 11,9% în anul 2011),

“Îmbătrânirea populației în context european și în România și perspective de evoluție”

Luxemburg (28,3% în anul 2100 față de 14,0% în anul 2011), Slovacia (26,4% în anul 2100 față de 12,3% în anul 2011), Malta (28,7% în anul 2100 față de 14,6% în anul 2011), Spania (30,6% în anul 2100 față de 17,1% în anul 2011), Polonia (26,8% în anul 2100 față de 13,8% în anul 2011), Portugalia (30,6% în anul 2100 față de 18,2% în anul 2011), Austria (29,9% în anul 2100 față de 17,9% în anul 2011), și Olanda (22,7% în anul 2100 față de 15,7% în anul 2011). (Anexa nr.8)

Pe primele 10 poziții din punct de vedere al valorii acestui indicator, în anul 2011, se află Germania (20,6%), Italia (20,6%), Grecia (18,7%), Suedia (18,6%), Portugalia (18,2%), Austria (17,9%), Letonia (17,9%), Bulgaria (17,8%), Finlanda (17,7%), și Belgia (17,6%). Grecia iese din clasament în anul 2060, reîntră în anul 2080 și iese din nou în anul 2100. Suedia iese în perioada 2040-2080 și reîntră în anul 2100. Letonia și Belgia părăsesc definitiv clasamentul în anul 2020. Austria părăsește clasamentul în anul 2020 și reîntră în perioada 2040-2100. Bulgaria iese în anul 2040, reîntră în anul 2060, iese în perioada 2080-2100, iar Finlanda părăsește definitiv clasamentul în anul 2060. (Anexa nr.8)

Creșterea segmentului de populație de 65 ani și peste se va face pe seama reducerii segmentului de populație de 15-64 ani și în unele cazuri (în țările cu rate de fertilitate redusă) a segmentului de populație de 0-14 ani.

În ceea ce privește **România**, la data de 1 iulie 2010 și la orizontul anilor 2025 și 2050 (varianta medie), populația pe grupe mari de vârstă se prognozează a fi următoarea:

Tabelul nr.5
-mii persoane-

Grupe de vârstă	1 iulie 2010		2025		2050	
	Număr	Pondere (%)	Număr	Pondere (%)	Număr	Pondere (%)
Total	21.431,3	100,0	19.898,0	100,0	16.083,5	100,0
0-14 ani	3.241,3	15,1	2.589,6	13,0	1.615,9	10,0
15-64 ani	14.995,1	70,0	13.515,7	67,9	9.401,7	58,5
65 ani și peste	3.194,9	14,9	3.792,7	19,1	5.065,9	31,5

Sursa: Populația României la 1 iulie 2010. Principalele caracteristici demografice”, Institutul Național de Statistică, 2011, “Proiectarea populației României, pe medii, până în anul 2025”, Institutul Național de Statistică, 2005 și “Proiectarea populației României pe regiuni de dezvoltare, la orizontul anului 2050”, Institutul Național de Statistică, 2009;

Se constată că pe fondul menținerii unor valori scăzute ale ratelor natalității și fertilității, precum și datorită înaintării în vârstă a generațiilor, structura pe grupe mari de vârstă a populației României va continua să se modifice, în sensul reducerii numărului și ponderii tinerilor (0-14 ani) și al creșterii numărului și ponderii vârstnicilor (+65 ani) (tabelul nr. 5).

1.3.2. Evoluția segmentului de populație de vârstă de 80 ani și peste

În anul 2020, respectiv anii 2040, 2060, 2080 și 2100 numărul vârstnicilor (persoane de 80 ani și peste) va ajunge la 143,1 milioane, respectiv 293,7 milioane, 488,7 milioane, 665,2 milioane, 792,3 milioane, cu 29,8% (2020), respectiv 166,3% (2040), 343,1% (2060), 503,1% (2080), 618,4% (2100) mai mult decât în 2011, reprezentând un procent de 1,9% (2020), respectiv 3,3% (2040), 5,1% (2060), 6,7% (2080), 7,8% (2100) în totalul populației, față de 1,6% în anul 2011 (Anexa nr.1).

Proporția segmentului de populație de 80 ani și peste în total va crește la sfârșitul proiecției (anul 2100) față de anul 2011, în toate țările. Țările care înregistrează cele mai mari scăderi (primele 10 poziții) ale ponderii acestui segment sunt: Spania (15,3% în anul 2100 față de 5,1% în anul 2011), Cipru (12,5% în anul 2100 față de 2,6% în anul 2011), Malta (12,6% în anul 2100 față de 3,2% în anul 2011), Portugalia (14,0% în anul 2100 față de 4,8% în anul 2011), Irlanda (12,0% în anul 2100 față de 2,9% în anul 2011), Luxemburg (12,6% în anul 2100 față de 3,8% în anul 2011), Austria (13,5% în anul 2100 față de 4,9% în anul 2011), Slovenia (12,8% în anul 2100 față de 4,3% în anul 2011), Olanda (11,9% în anul 2100 față de 4,0% în anul 2011) și Italia (13,9% în anul 2100 față de 6,0% în anul 2011). (Anexa nr.9)

Pe primele 10 poziții din punct de vedere al valorii acestui indicator, în anul 2011, se află Italia (6,0%), Franța (5,5%), Suedia (5,3%), Belgia (5,2%), Germania (5,2%), Grecia (5,1%), Spania (5,1%), Austria (4,9%), Finlanda (4,8%) și Portugalia (4,8%). Italia, Germania, Spania, Austria și Portugalia se mențin în acest clasament până la sfârșitul proiecției. Franța iese din clasament în anul 2060, urmând a reîntra în perioada 2080-2100, Suedia iese din clasament în perioada 2040-2060, reîntra în perioada 2080-2100, Belgia iese definitiv din clasament în perioada 2040-2100, Grecia iese din clasament în anul 2040, reîntra în anul 2060, iese definitiv în perioada 2080-2100 și Finlanda iese definitiv din clasament în perioada 2060-2100. (Anexa nr.9)

“Îmbătrânirea populației în context european și în România și perspective de evoluție”

La nivelul **României**, la 1 iulie 2010, situația se prezintă astfel:

Tabelul nr.6
-% în totalul populației-

	Populația de 80 ani - în total			Populația de plus 80 ani, în populația de plus 60 ani
	Total	Masculin 80 plus (față de total masculin)	Feminin 80 plus (față de total feminin)	
Total	3,2	2,3	3,9	15,5
Nord-Est	3,1	2,4	3,8	16,3
Sud-Est	3,1	2,3	3,8	15,1
Sud	3,5	2,6	4,4	15,8
Sud-Vest	3,3	2,5	4,2	15,0
Vest	2,9	2,1	3,7	14,5
Nord-Vest	2,7	2,1	3,4	14,1
Centru	3,0	2,2	3,8	15,5
București	3,4	2,5	4,2	17,4

Sursa: Date calculate pe baza datelor din lucrarea "Populația României la 1 iulie 2010. Principalele caracteristici demografice", Institutul Național de Statistică, 2011

Cele mai mici valori, pentru procentul populației de 80 ani și peste în total, cât și pentru procentul populației de 60 ani și peste în total, se înregistrează în regiunea Nord-Vest (2,7% , respectiv 14,1%) și cele mai mari în regiunea București (3,4%, respectiv 17,4%).

1.3.3. Indexul de îmbătrânire

Indexul de îmbătrânire reprezintă raportul dintre numărul persoanelor de 60 ani și peste, calculat la 100 copii (din intervalul 0-14 ani).

Cea mai mare creștere a valorii acestui indicator se va înregistra în anul 2100, față de anul 2011 în următoarele țări: Irlanda (de 2,40 ori), Cipru(de 2,31 ori), Luxemburg(1,88), Slovacia(de 1,59 ori), Olanda(de 1,55 ori), Spania(de 1,55 ori), Franța(de 1,54 ori), Marea Britanie(de 1,49 ori), Portugalia(de 1,47 ori) și Danemarca(de 1,44 ori). (Anexa nr.10).

Țările cu cele mai mari valori ale acestui index (primele 10 poziții), în anul 2011, sunt: Germania (196,5), Italia(189,9), Bulgaria(177,9), Grecia(166,8), Letonia(164,4), Slovenia(163,8), Austria(161,0), Portugalia(160,4), Cehia(158,4) și Ungaria(156,3). Țările care se mențin în acest clasament pe toată durata proiecției sunt: Austria Germania, Grecia, Italia, Slovenia și Portugalia. Bulgaria iese definitiv din clasament în anul 2060, Letonia și Cehia ies definitiv din clasament în anul 2020, Ungaria iese definitiv în anul 2040. (Anexa nr.10).

O situație intermediară, în anul 2011, se găsește în Finlanda (153,6), Suedia (151,9), Malta (149,7), Spania (148,7), Estonia (147,3), Lituania (142,7), Belgia (140,1), **România**

“Îmbătrânirea populației în context european și în România și perspective de evoluție”

(135,6), Polonia (134,2), Danemarca (131,8), Marea Britanie (131,2), Olanda (127,4) și Franța (127,0). (Anexa nr.10).

În anul 2011, acest indice are valoarea sub 120, în următoarele țări: Slovacia (118,6), Luxemburg (108,0), Cipru (94,8) și Irlanda (78,2) (Anexa nr.10).

La nivelul **României**, la 1 iulie 2010, indexul de îmbătrânire a fost de 134,3, iar pe regiuni: Sud-Vest(155,4), București-Ilfov (152,8), Sud-Muntenia (151,8), Vest (143,4), Sud-Est (135,3), Nord-Vest (125,6), Centru(125,0) și Nord-Est (109,5).

1.3.4. Vârsta medie a populației

În anul 2010, printre cele mai “vârstnice” țări s-au numărat: Germania(44,3 ani), Italia(43,2 ani), Finlanda (42,0 ani), Austria(41,8 ani), Slovenia(41,7 ani), Bulgaria(41,6 ani), Grecia(41,4 ani), Belgia(41,2 ani), Portugalia(41,0 ani), Olanda(40,7 ani), iar printre cele mai “tinere” **România**(38,4 ani), Polonia(38,0 ani), Slovacia (36,9 ani), Irlanda(34,7 ani) Cipru(34,2 ani).(Anexa nr.11).

Germania, Italia, Austria, Slovenia, Portugalia se păstrează în primele 10 poziții ale clasamentului pe toată durata proiecției(2020-2100). Finlanda părăsește definitiv clasamentul în anul 2040, Bulgaria în anul 2080, Grecia iese din clasament în anul 2060, reîntră în perioada 2080-2100, iar Belgia iese definitiv în anul 2020.

Vârsta medie⁹ a populației va avea o evoluție oscilantă în majoritatea țărilor, cu creștere până în 2040, urmată de scădere începând din 2060, cu excepția următoarelor țări - Danemarca, Franța, Luxemburg, Irlanda și Marea Britanie, unde creșterea a fost continuă pe toată durata proiecției 2020-2100.

La nivelul **României**, la 1 iulie 2010 vârsta medie a fost de 39,2 ani, iar pe regiuni: București-Ilfov (40,2 ani), Sud-Muntenia (40,2 ani), Sud-Vest (40,2 ani), Vest (39,5 ani), Sud-Est (39,4 ani), Centru (39,2 ani), Nord-Vest (38,6 ani) și Nord-Est (37,8 ani).

⁹ Indicatorul vârsta medie se determină ca medie aritmetică ponderată a vârstelor exprimate în ani, folosind ca ponderi, structura pe grupe de vârste a populației

1.3.5. Rata de dependență demografică

Rata de dependență demografică reprezintă numărul de persoane de 65 ani și peste raportat procentual la numărul de persoane cu vârste între 15 - 64 ani.

Se ridică întrebarea dacă un număr din ce în ce mai restrâns de persoane active economic pot să ofere “suport ” pentru un număr din ce în ce mai mare de persoane dependente economic, în special vârstnice.

În anul 2011, această rată de dependență a avut cele mai mari valori (aici fenomenul de îmbătrânire este mai accentuat) în: Italia(31,5%), Germania(31,2%), Suedia(28,7%), Grecia (28,0%), Portugalia(27,2%), Finlanda (27,0%), Belgia (26,9%), Austria (26,4%), Franța (26,4%), Letonia(26,2%) și cele mai mici în **România**(21,5%), Malta(20,6%), Luxemburg(20,4%), Polonia(19,3%), Irlanda (17,8%), Slovacia (16,9%) și Cipru(16,7%) (Anexa nr.12).

Italia, Germania, Portugalia se păstrează în primele 10 poziții ale clasamentului pe toată durata proiecției(2020-2100). Suedia iese din clasament în perioada 2040-2080, reintra în anul 2100, Grecia iese din clasament în anul 2060, reintra în anul 2080, iese în anul 2100, Finlanda și Belgia iese din clasament definitiv în anul 2060, Austria iese din clasament în anul 2020 reintra în perioada 2040-2100, Franța iese din clasament definitiv în perioada 2040-2100 și Letonia iese definitiv din anul 2020.

Cele mai mari creșteri ale acestui procent, la sfârșitul proiecției (anul 2100) față de anul 2011 se înregistrează în Cipru (de 3,14 ori), Slovacia(de 2,74 ori), Irlanda (de 2,64 ori), Malta(de 2,52 ori), Luxemburg(de 2,52 ori), Polonia(de 2,45 ori), Spania(de 2,26 ori), Cehia(de 2,21 ori), Slovenia(de 2,14 ori), **România** (de 2,11 ori) și Olanda (de 2,11 ori). (Anexa nr.12).

La nivelul **României**, la 1 iulie 2010, rata de dependență a fost de 21,3%, iar pe regiuni: Sud-Muntenia (24,4%), Sud-Vest (23,7%), Sud-Est (21,1%), Nord-Est (21,1%), Centru (20,6%), Vest (20,1%), Nord-Vest (20,0%), București-Ilfov (19,3%).

Acest indicator este unul din cei mai importanți folosiți în evaluarea incidenței financiare a procesului de îmbătrânire asupra sistemului de pensii.

Totodată, cea mai mare parte din persoanele vârstnice constituie o resursă indispensabilă pentru familie și comunitate. Mulți continuă să muncească.

De menționat că această rată furnizează o informație aproximativă privind gradul de împovărare al populației active dintr-o societate. Nu toată populația cu vârste între 15 – 64 ani este activă economic sau toată populația cu vârstă de 65 ani și peste este retrasă din activitate.

“Îmbătrânirea populației în context european și în România și perspective de evoluție”

Simultan **trebuie aplicate politici și programe care să ajute vârstnicii să rămână activi**, astfel încât să continue să lucreze în limita capacităților și preferințelor lor, pentru a preveni sau stopa incapacitățile și maladiile cronice, costisitoare pentru vârstnic, familie și sistemul de îngrijiri de sănătate.

1.3.6. Raportul de masculinitate

Acest indicator reprezintă numărul populației de sex masculin raportat la numărul populației de sex feminin, exprimat procentual.

Deoarece speranța de viață e mai ridicată în rândul femeilor decât al bărbaților, femeile vârstnice constituie un procent semnificativ în totalul populației vârstnice, dar și în totalul populației.

În anul 2011, acest indicator are cele mai mari valori în următoarele țări: Irlanda (87,9%), Suedia (86,2%), Cipru (86,1%), Danemarca (85,6%), Olanda (84,8%), Marea Britanie (83,2%), Luxemburg (81,8%), Malta (81,8%), Grecia (81,2%) și cele mai mici în Polonia (67,3%), Slovacia (66,7%), Ungaria (63,4%), Lituania (55,2%), Estonia (54,7%) și Letonia (53,4%) (Anexa nr.13).

Tendința generală este de creștere a acestui indicator, cu anumite oscilații pentru unele țări pe parcursul perioadei. Cele mai mari creșteri procentuale ale acestui indicator, în anul 2100, față de anul 2011, s-au înregistrat în Letonia(25,8%), Estonia(24,1 %), Lituania(21,9%), Slovacia(16,5%), Ungaria (16,3%) și cele mai mici creșteri s-au înregistrat în Belgia(7,1%), Germania(5,6%) Cipru(5,0%) Danemarca(4,3%) și Irlanda(3,7%)

În ceea ce privește raportul de masculinitate în **România**, pentru populația de 60 ani și peste, la data de 1 iulie 2010, situația se prezintă astfel:

Tabelul nr.7

Regiunea	Total (persoane)			Raport de masculinitate (%)
	Ambele sexe	M	F	
Total	4.352.487	1.823.195	2.529.292	72,1
Nord-Est	712.097	303.769	408.328	74,4
Sud-Est	566.502	240.191	326.311	73,6
Sud	728.291	301.784	426.507	70,8
Sud-Vest	497.380	210.949	286.431	73,6
Vest	387.404	160.232	227.172	70,5
Nord-Vest	527.994	220.469	307.525	71,7
Centru	489.279	207.585	281.694	73,7
București	443.540	178.216	265.324	67,2

Sursa: Date din lucrarea "Populația României la 1 iulie 2010. Principalele caracteristici demografice", Institutul Național de Statistică, 2011 și calculate pe baza datelor din această lucrare

“Îmbătrânirea populației în context european și în România și perspective de evoluție”

Pentru populația de 80 ani și peste, raportul de masculinitate este:

Tabelul nr.8

Regiunea	Total (persoane)			Raport de masculinitate (%)
	Ambele sexe	M	F	
Total	675.828	244.459	431.369	56,7
Nord-Est	116.301	44.327	71.974	61,6
Sud-Est	85.636	31.347	54.289	57,7
Sud	115.248	41.370	73.878	56,0
Sud-Vest	74.776	27.277	47.499	57,4
Vest	56.232	19.574	36.658	53,4
Nord-Vest	74.349	27.143	47.206	57,5
Centru	75.980	26.878	49.102	54,7
București	77.306	26.543	50.763	52,3

Sursa: Date din lucrarea "Populația României la 1 iulie 2010. Principalele caracteristici demografice", Institutul Național de Statistică, 2011 și calculate pe baza datelor din această lucrare

Se constată că, pe măsură ce populația avansează în vârstă, raportul de masculinitate se diminuează, din cauza speranței de viață mai ridicată pentru sexul feminin.

1.4. Veniturile vârstnicilor

Persoanele vârstnice din UE menționează ca surse de securitate financiară: pensiile, economiile personale, sănătatea și susținerea familiei.

În ceea ce privește venitul mediu net lunar al persoanelor de 65 ani și peste se constată că în anul 2010, cele mai mari venituri se înregistrează în: Luxemburg (2.803€), Franța (1.667€), Danemarca (1.612 €), Austria(1.585 €), Olanda (1.503 €), și mai mici în: Lituania (317 €), Letonia (311 €), Bulgaria (195 €), **România** (167 €). (Anexa nr.14).

Pentru sexul feminin, cele mai mari venituri ale persoanelor de 65 ani și peste, în anul 2010, se înregistrează în: Luxemburg (2.770 €), Danemarca (1.582 €), Franța (1.570 €), Austria (1.512 €), Olanda(1.476 €).(Anexa nr.14).

Pentru sexul masculin, cele mai mari venituri ale persoanelor de 65 ani și peste, în anul 2010, se înregistrează în: Luxemburg (2.847 €), Franța (1.793 €), Austria (1.687 €), Danemarca (1.684 €), Finlanda (1.566 €).(Anexa nr.14).

“Îmbătrânirea populației în context european și în România și perspective de evoluție”

Veniturile sunt net favorabile sexului masculin, cele mai mari diferențe fiind în Suedia(261€), Franța(223€), Finlanda (213€), Austria (175 €), Slovenia (149 €) și cele mai mici în Ungaria (28 €) , Slovacia (27 €), **România** (25 €), Malta(13 €).

Europenii privesc cu pesimism onorarea contractului de pensionare în viitor. Se crede că pensiile vor fi mai puțin importante pentru guverne. Dezbaterile privind costurile îmbătrânirii populației a alimentat pesimismul sugerând amenințări serioase asupra veniturilor vârstnicilor.

În România, veniturile se referă la salarii, sume provenite din activități independente, venituri din agricultură, venituri din proprietate (arendă, chirii, dobânzi și dividende din fondurile investite), pensii și alte prestații sociale și sume din transferuri curente. Veniturile furnizează o informație asupra resurselor disponibile într-o gospodărie pentru consum și economisire. Cheltuielile de consum ale unei gospodării reprezintă cumpărăturile de zi cu zi care pot fi finanțate din venituri permanente, dar și prin acumularea de datorii.

Nivelul veniturilor reprezintă un factor important care determină calitatea vieții persoanelor vârstnice. Inegalitatea veniturilor în rândul persoanelor vârstnice este corelată cu vârsta, sexul, sănătatea, aranjamentele de locuit, etnicitatea și mediul de locuit (urban, rural).

În anul 2010¹⁰, veniturile medii totale lunare ale gospodăriilor de pensionari¹¹ din **România**, în sumă de 1.905,4 lei s-au situat sub nivelul veniturilor tuturor celorlalte tipuri de gospodării, cu excepția celor de șomeri și agricultori. Media lunară a veniturilor totale pe o gospodărie de pensionari reprezintă 82,7% din media totală a gospodăriilor și 61,6% din media gospodăriilor de salariați.

Veniturile gospodăriilor de pensionari au ca surse principale, în ordine: venituri din prestații sociale (55,2%) (din care 94,4% pensii), salarii și alte drepturi salariale (19,5%), venituri în natură (19,8%) și venituri din vânzarea de produse agroalimentare (produse în gospodărie) și alte venituri (5,5%).

Pensia medie de asigurări sociale de stat, a fost în anul 2011, de 773 lei (Anexa nr.15), iar pentru limită de vârstă de 896 lei.

Pensia medie din sistemul agricultorilor a fost mai redusă, în anul 2011, respectiv de 311 lei (Anexa nr.16), iar pentru limită de vârstă de 331 lei.

¹⁰ Informațiile au fost preluate din lucrarea: "Coordonate ale nivelului de trai în România.Veniturile și consumul populației în anul 2010", Institutul Național de Statistică, 2011

¹¹ Numărul mediu de persoane care a compus o gospodărie de pensionari a fost de 2,446 persoane la nivelul României, 2,341 persoane în mediul urban și 2,551 persoane în mediul rural

“Îmbătrânirea populației în context european și în România și perspective de evoluție”

În anul 2011¹², pensiile medii cele mai mari, din sistemul asigurărilor sociale de stat, s-au regăsit în Municipiul București (974 lei), județele Hunedoara (948), Brașov (935 lei) Galați(839 lei) și Cluj (831 lei) și cele mai mici în județele Vaslui (649 lei), Vrancea (647 lei), Botoșani (632 lei) și Giurgiu (620 lei).(Anexa nr.15). În anul 2011, pensiile medii cele mai mari, din sistemul agricultorilor, s-au regăsit în județele Ialomița (328 lei), Braila (327 lei) , Giurgiu (323 lei), Teleorman (323 lei), și Călărași(322 lei) și cele mai mici în județele Covasna (294 lei), Gorj (286 lei) Harghita(283 lei), Ilfov (274 lei) și București (221 lei). (Anexa nr.16)..

Concluzionând, cheltuiala totală medie lunară pe o gospodărie de pensionari a fost în anul **2010** de **1.685,4** lei, respectiv **81,7%** din venitul total. Pe categorii de cheltuieli, structura este următoarea:

- cheltuieli totale medii lunare în gospodăria de pensionari **1.685,4 lei**
- cheltuieli totale de consum, din care: **1.286,4 lei**
 - cheltuieli bănești de consum **1.090,9 lei**
 - contravaloarea consumului din resurse proprii **195,5 lei**
- produse alimentare și băuturi neconsumate **44,2 lei**
- cheltuieli pentru investiții **24,5 lei**
- cheltuieli totale de producție **175,4 lei**
- impozite, contribuții, cotizații și taxe **125,5 lei**
- alte cheltuieli **29,4 lei**

Sub formă de ponderi în cheltuielile totale de consum, situația a fost, pentru gospodăriile de pensionari, următoarea :

- consum alimentar **35,6%**
- consum nealimentar **36,8%**
- plata serviciilor **27,6%**

În tabelul nr.9, gospodăriile de pensionari s-au diferențiat în două categorii: cele care au putut face față cu venitul total net lunar realizat cheltuielilor (**56,3%**) și cele care nu au putut face

¹²Sursa datelor :

<http://www.cnpas.org/portal/mediatype/html/language/ro/user/anon/page/default.psm1/template/generic?url=%2Fcontent%2Fcpas%2Fstatistics.htm> &title=Indicatori+statistici+pilon+I

“Îmbătrânirea populației în context european și în România și perspective de evoluție”

față (43,7%), situație ce demonstrează că pensionarii au întâmpinat mari dificultăți în acoperirea cheltuielilor strict necesare din venitul total net lunar realizat.

Tabelul nr.9
-procente-

		Total	Urban	Rural
Gospodării care pot face față cheltuielilor cu venitul total net lunar realizat		56,3	57,6	55,1
Gospodării care își pot permite:	o săptămână de concediu în afara casei	11,0	16,4	5,4
	înlocuirea mobilei uzate	4,5	4,6	4,4
	cumpărarea de produse electrocasnice	9,4	10,0	8,8
	cumpărarea de haine noi	23,8	27,0	20,3
	vizionarea unui spectacol de teatru, cinema	6,5	10,7	2,1
	cumpărarea de cărți, reviste, ziare	18,8	27,0	10,2
	nici una din cauza economiilor prea mici	60,7	52,7	69,0
Gospodării care nu pot face față cheltuielilor cu venitul total net realizat		43,7	42,4	44,9
Gospodării care, datorită lipsei resurselor financiare, s-au aflat în imposibilitatea:	de a plăti la timp chiria	0,4	0,2	0,5
	de a plăti la timp întreținerea locuinței	31,9	38,5	25,6
	de a plăti la timp energia electrică	13,9	11,7	16,1
	de a plăti la timp telefonul	4,8	4,6	5,0
	de a plăti la timp abonamentul radio-TV	6,3	5,5	7,1
	de a cumpăra produse alimentare suficiente pentru asigurarea hranei	85,0	84,1	86,0
Gospodării care, pentru a putea face față cheltuielilor curente, au apelat la alte surse, cum ar fi:	economii	14,2	14,0	14,4
	împrumuturi la rude, prieteni, alte persoane	16,5	18,4	14,8
	muncă suplimentară	8,4	3,9	12,8
	ajutoare financiare, fără obligația de restituire, de la rude, prieteni	12,6	16,7	8,6
	nu au apelat	55,8	55,2	56,4

Sursa: Date din lucrarea “Coordonate ale nivelului de trai în România.Veniturile și Consumul populației, anul 2010”, Institutul Național de Statistică, 2011;

“Îmbătrânirea populației în context european și în România și perspective de evoluție”

85,0% din gospodăriile de pensionari care nu au putut face față cheltuielilor cu veniturile au fost în imposibilitatea de a cumpăra produse alimentare suficiente pentru asigurarea minimului de hrană, 31,9% nu au putut plăti la timp întreținerea, 13,9% energia electrică, 6,3% abonamentul radio-TV, 4,8% telefonul și 0,4% chiria.

Gospodăriile de pensionari, din punct de vedere al gradului de satisfacție referitor la măsura în care reușesc să acopere cheltuielile curente, pe medii de rezidență se prezintă după cum urmează, în anul 2010:

Tabelul nr.10
-procente-

	Măsura în care fac față cheltuielilor curente						
	Total	Cu mare dificultate	Cu dificultate	Cu oarecare dificultate	Destul de ușor	Ușor	Foarte ușor
Total	100,0	23,2	29,4	38,7	6,0	2,3	0,4
Urban	100,0	26,0	28,2	37,2	6,1	2,3	0,2
Rural	100,0	20,2	30,6	40,3	5,8	2,5	0,6

Sursa: "Condițiile de viață ale populației din România în anul 2010", Institutul Național de Statistică, 2011

În România, puterea de cumpărare a pensiei medii de bază și a pensiei valoarea reală a pensiilor a crescut în perioada decembrie 2002 – decembrie 2009 , perioadă în care s-au acordat indexări, în luna decembrie 2010 ambele puteri de cumpărare au scăzut, pe fondul menținerii constante a valorii punctului de pensie (valoarea din octombrie 2009), iar în luna decembrie 2011 s-a înregistrat o ușoară revigorare a ambelor tipuri de puteri de cumpărare, datorită majorării pensiilor din grupa I-a și a II-a de muncă, conform OUG nr. 100 și OUG nr. 209 din 2008, începând cu luna februarie 2011.

Creșterea continuă a prețurilor pe parcursul trimestrului I 2012 la principalele **mărfuri alimentare**: ouă(27,1%) citrice și alte fructe meridionale(7,6%), fructe proaspete (6,6%), cartofi (6,4%), lapte de vacă (2,0%), brânză de oaie(1,2%), brânză de vacă(1,2%), la **mărfuri nealimentare**: combustibili(3,0%), la **servicii**: apă, canal și servicii de salubritate (1,2%) și transport interurban-auto-abonamente(1,1%), a solicitat un efort financiar suplimentar din partea pensionarilor , în condiții în care valoarea punctului de pensie a rămas nemodificată din luna octombrie 2009. Astfel, mulți pensionari au fost obligați să renunțe la achiziționarea unor bunuri alimentare și nealimentare, medicamente etc pentru a-și putea achita cheltuielile curente cu întreținerea locuinței și diversele servicii.

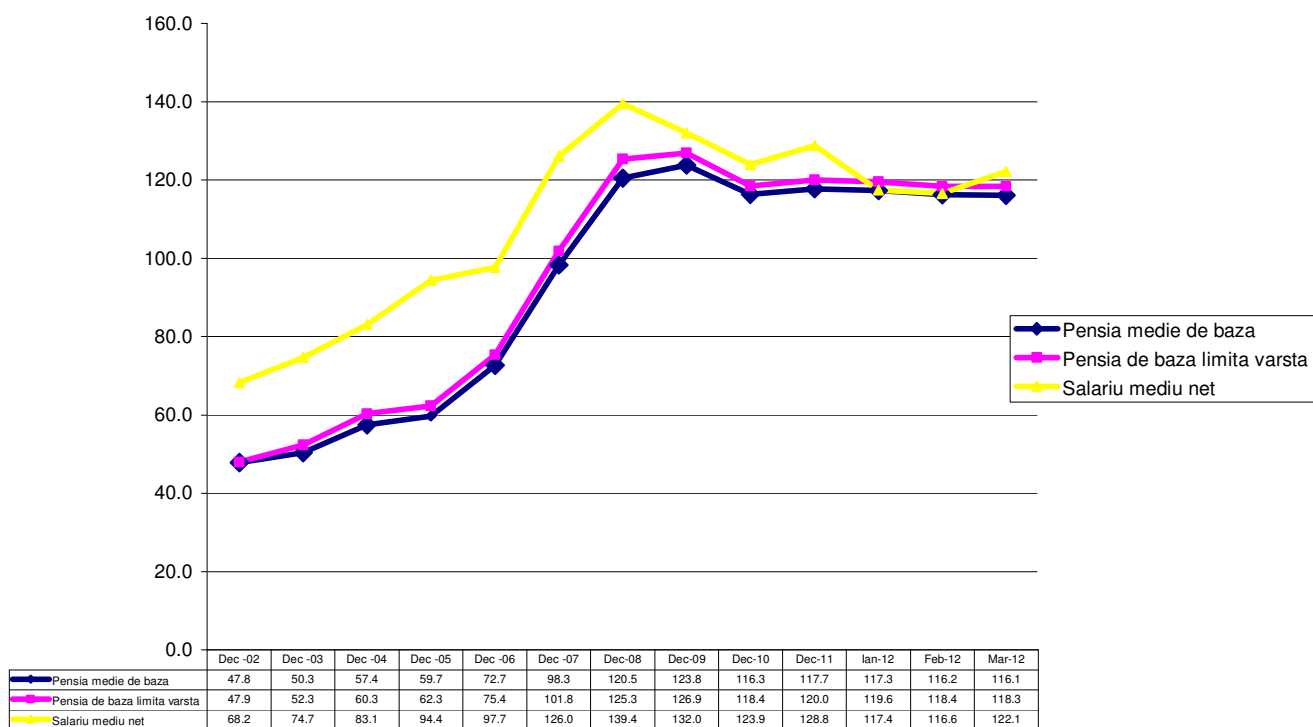
Tabelul nr.11
Evoluția puterii de cumpărare a pensiei și a salariului mediu net, față de octombrie 1990¹³
-procente-

	Dec -02	Dec -03	Dec -04	Dec -05	Dec -06	Dec -07	Dec-08	Dec-09	Dec-10	Dec-11	Ian-12	Feb-12	Mar-12
Pensia medie de baza	47.8	50.3	57.4	59.7	72.7	98.3	120.5	123,8	116,3	117,7	117,3	116,2	116.1
Pensia de baza limită de vârstă	47.9	52.3	60.3	62.3	75.4	101.8	125.3	129,2	118,4	120,0	119,6	118,4	118.3
Salariu mediu net	68.2	74.7	83.1	94.4	97.7	126.0	139.4	132,0	123,9	128,8	117,4	116,6	122.1

Sursa: Buletinele statistice lunare nr.12, anii 2002-2011 și nr-le 1,2,3 anul 2012

Din aceste date rezultă că puterea de cumpărare a pensiilor înregistrează creșteri numai în lunile de majorare a valorii punctului de pensie, după care urmează imediat scăderi continue datorită creșterii prețurilor la produsele alimentare de bază, la produsele nealimentare și la principalele servicii.

Evoluția puterii de cumpărare a pensiei medii de bază, a pensiei pentru limită de vârstă și vechime completă și a salariului mediu net, în perioada decembrie 2002-2011, ianuarie - martie 2012

¹³ Până în decembrie 2009 (inclusiv) în locul pensiei pentru limită de vârstă s-a considerat pensia pentru limită de vârstă cu stagiul de cotizare complet, începând din iulie 2010, acest ultim indicator a devenit indisponibil

“Îmbătrânirea populației în context european și în România și perspective de evoluție”

În luna martie 2012, puterea de cumpărare a pensiei medii de bază în sistemul asigurărilor sociale de stat față de luna octombrie 1990, a fost de **116,1%**, potrivit raportului :

4.455,3(creșterea pensiei medii de asigurări sociale de stat în perioada 1.X.1990-31.III. 2012)x 100
3.838,0(creșterea prețurilor în perioada 1.X.1990-31.III.2012)

De menționat că puterea de cumpărare a pensiei medii de bază în luna martie 2012, a reprezentat numai 95,09% din puterea de cumpărare a salariului mediu net (calculată față de luna octombrie 1990, respectiv 122,2%).

Raportul între pensia medie de bază și salariul mediu net a fost în luna martie 2012 de 50,4%, iar raportul între pensia pentru limită de vârstă și salariul mediu net a fost de 58,3%, iar față de salariul mediu brut procente au fost de 35,6% pentru pensia medie de bază și de 42,3% pentru pensia pentru limită de vârstă .

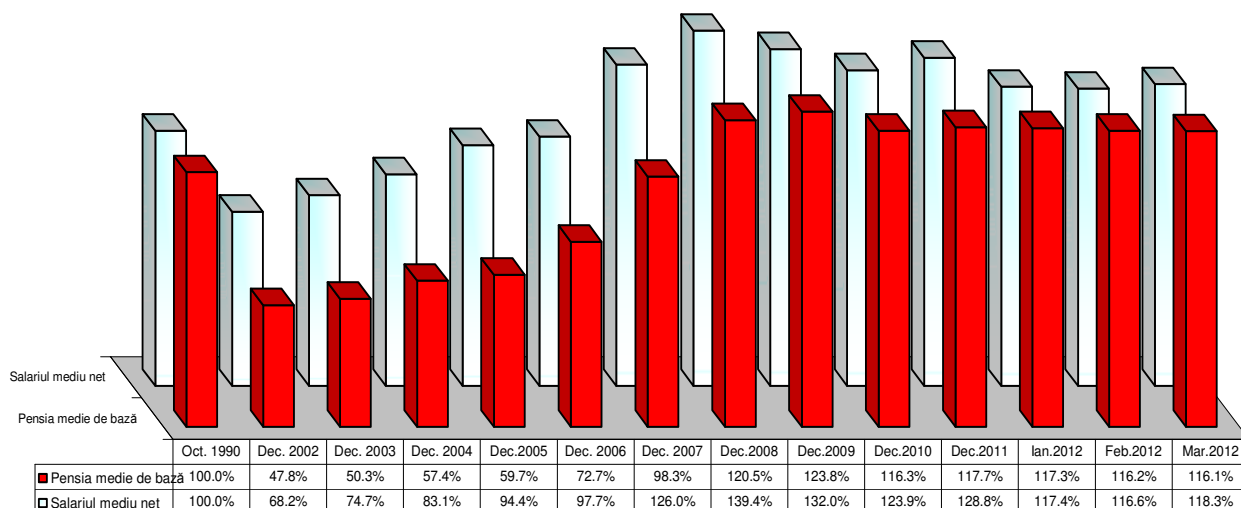
Salariul mediu net a fost în luna martie 2012 de 1.543 lei, respectiv de 1,99 ori mai mare decât pensia medie de bază (777 lei) și de 1,71 ori mai mare decât pensia medie pentru limită de vârstă cu stagiu complet de cotizare (900 lei).

În timp ce salariul mediu net pe țară în luna martie 2012 a crescut de 4.687,1 ori, iar salariul mediu brut de 5.250,7 ori comparativ cu luna octombrie 1990, **pensiile au înregistrat o creștere mai mică comparativ cu aceeași perioadă**, după cum urmează:

- pensia medie de asigurări sociale de stat – de 4.455,3 ori.
- pensia medie pentru limită de vârstă– de 4.540,9 ori.

“Îmbătrânirea populației în context european și în România și perspective de evoluție”

Evoluția puterii de cumpărare a pensiei medii de bază și a salariului mediu net față de luna octombrie 1990, în perioada decembrie 2002-2011, ianuarie-martie 2012

■ Pensia medie de bază □ Salariul mediu net

Deci și în primele trei luni ale **anului 2012**, veniturile provenite din pensie au fost insuficiente pentru ca vârstnicii să poată beneficia de un trai decent, deoarece valoarea punctului de pensie a rămas nemodificată din luna octombrie 2009 și **puterea de cumpărare a pensiilor se află de atunci într-o dinamică descrescătoare, situație care necesită aplicarea unor măsuri excepționale în scopul redresării imediate a nivelului de trai al mari majorități a pensionarilor.**

1.5. Participarea vârstnicilor pe piața forței de muncă

1.5.1. Introducere

Parlamentul European solicită Statelor Membre să promoveze rolul lucrătorilor vârstnici pe piața muncii, evidențiind beneficiile aduse de angajarea lor și determinând angajatorii să adopte practici flexibile de lucru care să încurajeze persoanele vârstnice să reintre pe piața muncii.

Europarlamentarii îndeamnă Comisia Europeană și Statele Membre să acorde de urgență atenție sprijinului pentru încadrarea în muncă a lucrătorilor în vârstnici, având în vedere creșterea vârstei de pensionare în multe State Membre. Se propune să se promoveze instituirea de norme și convenții care să permită prelungirea vieții active, la cerere, dincolo de 65 de ani, cu beneficii fiscale și sociale atât pentru angajați, cât și pentru angajatori, conducând la un venit corespunzător al pensiei și la asigurarea succesului de durată al implementării reformelor în sistemele publice de pensii.

În ceea ce privește situația din România, o parte apreciabilă dintre persoanele vârstnice corespunde definițiilor de populație activă, respectiv ocupată (conform AMIGO, în cursul săptămânii de referință au desfășurat o muncă oarecare, plătită sau aducătoare de venit, chiar dacă beneficiau de pensie). În perioada 2001–2010 rata de ocupare a populației de 65 ani și peste a scăzut de la 35,6% la 13,1%, respectiv la bărbați de la 40,5% la 15,1%, iar la femei de la 32,2% la 11,6%. În mediul rural, procentul a scăzut de la 56,2% la 22,4%, în timp ce în mediul urban a scăzut de la 4,0% la 1,3%.

Valorile ratei de ocupare sunt mai mari la bărbații vârstnicii decât la femeile vârstnice și mult mai mari în mediul rural decât în mediul urban. Prezența vârstnicilor de peste 65 ani pe piața muncii nu este determinată doar de o disponibilitate a acestora pentru o activitate aducătoare de venit ilustrând astfel „principiul activizării” al protecției sociale, ci mai degrabă de nevoia de a munci pentru câștigarea traiului zilnic, în condițiile absenței sau insuficienței surselor de venit (mai ales în mediul rural). Relevant este și faptul că, din populația activă de peste 65 de ani, doar 1,5% persoane au un nivel universitar de pregătire (2010).

1.5.2. Rata de activitate a salariaților vârstnici

Un indicator interesant de analizat din perspectiva vârstei efective de pensionare este rata de activitate a salariaților vârstnici¹⁴, în anul 2010. (Anexa nr.17). Pe total, acest indicator, variază de la Malta (30,2%), Polonia (34,0%), Ungaria (34,4%), Slovenia (35,0%) până la Marea Britanie (57,1%), Danemarca (57,6%), Germania (57,7%), Suedia (70,5%) iar, pe sexe, pentru sexul feminin - variază de la Malta (13,0%), Polonia (24,2%), Slovenia (24,5%), Italia (26,2%) până la Danemarca (52,5%), Estonia (54,9%), Finlanda (56,9%), Suedia (66,7%), iar pentru sexul masculin - variază de la Ungaria (39,6%), Franța (42,1%), Polonia (45,3%), Slovenia (45,5%), până la Germania (65,0%), Marea Britanie (65,0%), Cipru (71,2%) și Suedia (74,2%).

Se remarcă Suedia care conduce această ierarhie, în anul 2010, total (70,5%), feminin (66,7%) și masculin (74,2%), fapt în deplină concordanță cu valorile ridicate ale speranței de viață, pentru intervalul 2010-2015 – total 81,7 ani (loc3, la egalitate cu Franța) feminin 83,7 ani (loc4), masculin 79,7 ani (loc1) (Anexa nr.4).

Promovarea unor rate mai ridicate de ocupare a lucrătorilor în vârstă, care să contribuie la mai mult pentru a obține venituri mai mari la pensie ar fi necesare pentru a asigura succesul durabil al reformelor sistemelor de pensii deja puse în aplicare.

¹⁴Rata de activitate a salariaților vârstnici este calculată prin împărțirea numărului de persoane cu vârsta între 55-64 ani salariate la totalul populației din aceeași grupă de vârstă. Acest indicator este bazat pe Ancheta Forței de Muncă UE-27

FENOMENUL DE ÎMBĂTRÂNIRE A POPULAȚIEI DIN ROMÂNIA

România a cunoscut în ultimele decenii modificări semnificative în structura populației, în parte datorită parcurgerii perioadei de tranziție demografică, cât și datorită modificărilor politice care au avut o influență puternică asupra evoluției fenomenelor demografice.

Tranziția demografică a devenit un proces tot mai complex, fiind parte integrantă a procesului de dezvoltare social-economică, de modernizare a societății și aceasta deoarece interdependența dintre variabilele demografice și variabilele socio-economice devine tot mai pregnantă.

Transformările intervenite după 1989 în sistemul politic, în economie, în viața socială ca și în mentalitatea populației au influențat comportamentul demografic al acesteia.

În primele faze ale actualului proces de tranziție demografică, scăderea ratei de fertilitate a fost cea mai importantă, urmând ca atunci când procesul va atinge ultimele faze, reducerea ratei de mortalitate în special la vârstele înaintate să contribuie la creșterea numărului de persoane vârstnice și implicit la accelerarea procesului de îmbătrânire.

Efectele procesului de îmbătrânire s-au făcut simțite în România, începând cu 1 ianuarie 2000, când populația vârstică a întrecut numeric și procentual populația tânără.

Astfel, la 1 ianuarie 2000, numărul total al populației **României** a fost de 22.455.485 persoane. Numărul persoanelor de peste 60 ani a fost de 4.196.409 persoane (18,7%) și l-a devansat cu 36.842 persoane pe cel al celor cu vârsta între 0 -14 ani, respectiv 4.159.567 persoane, (18,5%).

Proiectarea populației României în ipoteza menținerii indicelui conjunctural al fertilității actual (1,3) prefigurează un inevitabil derapaj demografic, ce se va instala după anii 2025-2030, o dată cu atingerea vârstelor de 20-40 ani de către generațiile reduse numeric, născute după anul 1989.

Dacă în **România** astăzi (anul 2010) sunt aproximativ 21,4 milioane de locuitori, conform proiecției ONU, în anul 2020 se va ajunge la 21,0 milioane de locuitori, în anul 2040 la 19,5 milioane de locuitori, în anul 2060 la 17,4 milioane de locuitori, în anul 2080 la 15,6 milioane de locuitori și în anul 2100 la 14,8 milioane de locuitori.

2.1. Caracteristicile demografice și regionale ale persoanelor vârstnice

La 1 iulie 2010, populația **României** era de 21.431.298 persoane, din care 10.997.155 femei (51,3%) și 10.434.143 bărbați (48,7%), din care în mediul urban 11.798.735 persoane (55,1%) și în mediul rural 9.632.563 persoane (44,9%).

Populația de 60 de ani și peste (4.352.487 persoane) reprezenta la 1 iulie 2010 20,3% din totalul populației **României**, procent în continuă creștere începând din anul 1990. Deci, România se înscrie în rândul țărilor în care populația îmbătrânește, cu toate consecințele care decurg din acest fenomen, la nivel individual, național și social.

Tabelul nr.12
-persoane-

	Total			Urban			Rural		
	Total	Masculin	Feminin	Total	Masculin	Feminin	Total	Masculin	Feminin
Populația - total	21.431.298	10.434.143	10.997.155	11.798.735	5.632.704	6.166.031	9.632.563	4.801.439	4.831.124
Populația vârstnică (60 ani și peste)	4.352.487	1.823.195	2.529.292	2.045.685	854.302	1.191.383	2.306.802	968.893	1.337.909
% populația vârstnică în total populație	20,3	17,5	23,0	17,3	15,2	19,3	23,9	20,2	27,7
% populația vârstnică, pe sexe, în total	100,0	41,9	58,1	100,0	41,8	58,2	100,0	42,0	58,0

Sursa: Date din lucrarea "Populația României la 1 iulie 2010. Principalele caracteristici demografice", Institutul Național de Statistică, 2011

Repartiția pe sexe a populației vârstnice, respectiv 1.823.195 (41,9%) pentru bărbați și 2.529.292 (58,1%) pentru femei, evidențiază un surplus de 706.097 persoane în favoarea populației feminine vârstnice.

În mediul urban trăiește 47,0% din populația vârstnică din **România** (2.045.685 persoane) și în mediul rural 53,0% (2.306.802 persoane). Astfel, în mediul rural se concentrează cea mai mare parte a populației vârstnice, respectiv 23,9% din totalul populației din mediul rural, față de mediul urban, unde persoanele vârstnice reprezintă 17,3% din total. Îmbătrânirea populației în mediul rural s-a realizat cu precădere pe seama populației feminine; femeile vârstnice reprezintă 27,7% din total femei, iar bărbații vârstnici 20,2% din total bărbați.

“Îmbătrânirea populației în context european și în România și perspective de evoluție”

Numărul populației de 60 ani și peste în total populație, la 1 iulie 2010, a avut următoarea configurație:

Tabelul nr.13

	Nord - Est	Sud - Est	Sud-Muntenia	Sud-Vest	Vest	Nord -Vest	Centru	București
Persoane de 60 ani și peste	712.097	566.502	728.291	497.380	387.404	527.994	489.279	443.540
Total persoane	3.707.600	2.806.204	3.258.775	2.238.643	1.916.907	2.716.456	2.523.452	2.263.261
%-persoane de 60 ani și peste în total	19,2	20,2	22,3	22,2	20,2	19,4	19,4	19,6

Sursa: Date din lucrarea "Populația României la 1 iulie 2010. Principalele caracteristici demografice", Institutul Național de Statistică, 2011 și calculate pe baza datelor din această lucrare

Astfel procentul cel mai mare al populației de 60 ani și peste este în regiunile: Sud-Muntenia (22,3%), Sud-Vest (22,2%), Vest (20,2%) și Sud-Est (20,2%).

2.2. Evoluția îmbătrânirii populației

România se confruntă cu schimbări demografice care au implicații pe termen mediu și lung, determinate de deteriorarea structurilor celor 3 componente ale dinamicii populației – natalitatea, mortalitatea și migrația externă.

Comparând datele oferite de ultimele două recensăminte (publicate) ale populației României, rezultă că în anul 1992 populația **României** a fost de 22.810.035 locuitori, din care 11.213.763 bărbați (49,2%) și 11.596.272 femei (50,8%), în timp ce în anul 2002, populația a fost de 21.680.974 locuitori, din care 10.568.741 bărbați (48,8%) și 11.112.233 femei (51,2%), înregistrându-se o scădere semnificativă a populației, de peste 1 milion de persoane.

Pe cele două grupe ale persoanelor vârstnice, situația se prezintă după cum urmează, evidențiindu-se o accentuare a procesului de îmbătrânire demografică:

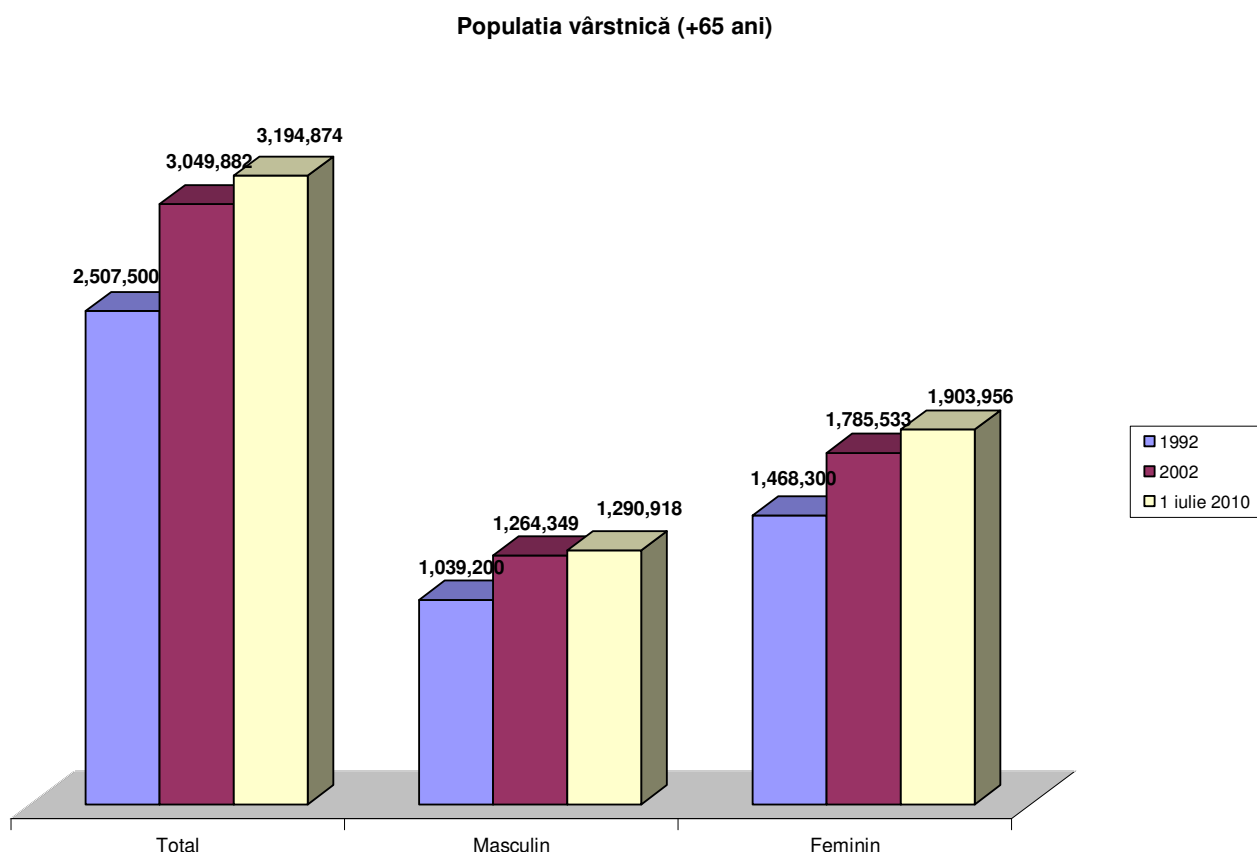
- populația din grupa 60-64 ani în anul 1992 a fost de 1.232.053 persoane (5,4% din total), iar în anul 2002 de 1.143.333 persoane (5,3% din total);
- populația din grupa de 65 ani și peste a fost în anul 1992 de 2.510.259 persoane, reprezentând 11,0% din totalul populației, din care 1.040.703 bărbați (41,5%) și 1.469.556 femei (58,5%); în anul 2002, această grupă de populație a fost de 3.049.882 persoane, reprezentând 13,4% din totalul populației, din care 1.261.349 bărbați (41,5%) și 1.785.533 femei (58,5%);

“Îmbătrânirea populației în context european și în România și perspective de evoluție”

Tendința de reducere a populației s-a menținut și după recensământul din anul 2002, respectiv cu 249,7 mii persoane; astfel, la 1 iulie 2010, populația **României** era de 21.431.298 persoane, din care 10.997.155 femei (51,3%) și 10.434.143 bărbați (48,7%), iar cele două grupe ale persoanelor vârstnice au fost:

- populația din grupa 60-64 ani, a fost de 1.157.613 persoane (5,4% din total), din care 532.277 bărbați (46,0%) și 625,336 femei (54,0%), în mediul rural locuind 45,9% dintre aceștia și 54,1% în mediul urban;
- populația din grupa de 65 ani și peste a fost de 3.194.874 persoane, reprezentând 14,9% din totalul populației **României**, din care 1.290.918 bărbați (40,4%) și 1.903.956 femei (59,6%), în mediul rural locuind 55,6% dintre aceștia și 44,4% în mediul urban.

Grafic, situația se prezintă după cum urmează:

“Îmbătrânirea populației în context european și în România și perspective de evoluție”

Așadar, între cele două recensăminte din anul 1992 și anul 2010, populația vârstnică din grupa de 65 ani și peste a **României** a crescut cu aproape 700.000 persoane, datorită:

- schimbării comportamentului demografic al cuplurilor față de propria reproducere;
- scăderii naturale și soldul negativ al migrației externe care a condus la reducerea numărului populației tinere;
- creșterii mortalității generale.

Schimbările în structura și dinamica populației din **România** sunt rezultatul direct al tendințelor înregistrate la nivelul fenomenelor demografice (natalitatea, mortalitatea și migrația). Astfel, se remarcă reducerea ponderii populației tinere de 0 -14 ani, de la 22,7% (în 1992) la 15,1% (la 1 iulie 2010) și creșterea celei vârstnice de 65 ani și peste, de la 11,0% (în 1992) la 14,9% (la 1 iulie 2010).

Populația vârstnică nu poate fi privită ca o entitate omogenă, ea incluzând subgrupa de vârstnici “mai tineri” (65-74 ani) și subgrupa de vârstnici “mai bătrâni” (75 ani și peste).

În ultimii ani se constată tendința de creștere mai mare a numărului vârstnicilor “mai tineri” (de la 1.587.851 persoane în 1992 la 1.810.624 persoane în iulie 2010), față de subgrupa de vârstnici “mai bătrâni” (de la 992.408 persoane în 1992, la 1.384.250 persoane în iulie 2010).

În iulie 2010 “longevivii” (segmentul populației de 80 ani și peste), erau 675.828 persoane, adică 3,2% din totalul populației, în creștere comparativ cu anul 2002 (1,9%). La categoria de 80 ani și peste, ponderea în totalul populației a fost superioară la femeile vârstnice (3,9% față de 2,3% la bărbați) și în special în mediul rural (5,1% față de 3,1% la bărbați).

La ultimul recensământ (publicat) al populației din 18 martie 2002, s-au înregistrat 310 persoane centenare, din care 228 femei.

Structura populației vârstnice a evidențiat la 1 iulie 2010, următoarea situație: la 1000 femei de 65 ani și peste au revenit 678 bărbați vârstnici. În timp ce în grupa de vârstă de 65-74 ani raportul de masculinitate a fost de 736 bărbați la 1000 femei, în grupa de vârstă 75-84 ani a fost de 628 bărbați, iar în grupa de vârstă 85 ani și peste, populația feminină a fost de aproximativ 2 ori mai mare decât cea masculină.

Îmbătrânirea demografică este mai accentuată în mediul rural decât în mediul urban (în principal din cauza migrației populației tinere la oraș). În mediul rural la 1 iulie 2010 18,4% din populație depășea vârsta de 65 ani și peste, față de 12,0% în mediul urban. În totalul populației feminine din mediul rural ponderea femeilor vârstnice (65 ani și peste) era de 21,7%.

“Îmbătrânirea populației în context european și în România și perspective de evoluție”

În perioada 1992 – 2010, vârsta medie a populației **României** a înregistrat o creștere semnificativă, de la 35,8 ani(1992) la 39,2 ani (2010), reflectând un proces lent, dar continuu de îmbătrânire demografică. Vârsta medie a crescut în această perioadă de la 35,6 ani (1992) pentru femei și respectiv 33,4 ani (1992) pentru bărbați, la 40,7 ani (2010) pentru femei, respectiv 37,7 ani (2010) pentru bărbați.

În tabelul nr.14 este prezentată evoluția vârstei medii pe sexe și medii de rezidență a populației **României** în perioada 2002 – 2010. Așa cum se constată, vârsta medie este mai mare în mediul rural decât în mediul urban, urmare migrației masive din ultimele decenii din mediul rural spre mediul urban. Deși după anul1990 acest proces s-a diminuat, dezechilibrul nu s-a resorbit, populația din mediul rural fiind mai îmbătrânită decât cea din mediul urban, în special în favoarea populației feminine.

Vârsta medie a populației din mediul rural a fost, în anul 2010, de 39,7 ani, mai mare cu 0,9 ani decât cea din mediul urban (38,8 ani). În mediul urban, vârsta medie a populației feminine a fost cu 2,7 ani mai mare decât a populației masculine, iar în mediul rural cu 3,3 ani.

Tabelul nr.14
-ani-

Indicatori	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Varsta medie – Total	37,8	38,1	38,3	38,6	38,8	39,0	38,9	39,0	39,2
Masculin	36,4	36,7	36,9	37,1	37,3	37,6	37,4	37,5	37,7
Feminin	39,1	39,4	39,7	39,9	40,1	40,4	40,3	40,4	40,7
Varsta medie – URBAN	36,9	37,2	37,5	37,9	38,1	38,4	38,3	38,5	38,8
Masculin	35,7	36,0	36,3	36,6	36,9	37,1	36,9	37,1	37,4
Feminin	37,9	38,3	38,7	39,0	39,3	39,6	39,5	39,7	40,1
Varsta medie – RURAL	38,9	39,0	39,3	39,4	39,6	39,8	39,6	39,6	39,7
Masculin	37,3	37,4	37,6	37,7	37,9	38,1	37,9	38,0	38,1
Feminin	40,5	40,7	40,9	41,0	41,2	41,4	41,2	41,2	41,4

Sursa: Date calculate pe baza datelor din lucrările "Populația României la 1 iulie 2002-2010. Principalele caracteristici demografice", Institutul Național de Statistică, 2003-2011

O altă statistică evidențiază faptul că la 1 iulie 2010, la 1.000 persoane adulte (15-64 ani) reveneau 429 persoane tinere și vârstnice (din totalul persoanelor tinere și vârstnice populația vârstnică reprezenta 49,6%), față de 509 persoane tinere și vârstnice în anul 1992 (când procentul populației vârstnice era de 33,0% din totalul persoanelor tinere și vârstnice). Numărul persoanelor vârstnice de 65 ani și peste care revin la 1000 persoane adulte a crescut de la 166 persoane (în 1992) la 213 persoane (la 1 iulie 2010), generând o sarcină socială sporită pentru adulți.

Indexul de îmbătrânire s-a dublat, crescând de la 484 persoane vârstnice (65 ani și peste) la 1000 persoane tinere (1992) la 986 persoane (la 1 iulie 2010).

2.3. Prognoza populației la orizontul anilor 2025 și 2050

Evoluția fenomenelor demografice în România, în ultimele decenii, s-a reflectat și în schimbările intervenite în structura pe vârste a populației, cu implicații atât pe plan demografic, cât și social-economic. Aceasta confirmă un proces lent, dar continuu de îmbătrânire demografică, determinat de creșterea numărului și ponderii populației adulte și vârstnice, concomitent cu scăderea numărului și a ponderii populației tinere (sub 15 ani).

Proiectarea populației României la orizontul anilor 2025 și 2050, are în vedere 4 variante. Pentru anul 2025, în variantele de **proiectare constantă, medie și pesimistă** s-a estimat că actualele tendințe negative ale fenomenelor demografice se vor menține sau se vor accentua, în perioade diferite în timp. În varianta **constantă** s-a presupus că ratele de fertilitate pe grupe de vârstă vor rămâne constante până în anul 2025, indicatorul conjunctural al fertilității (ICF) menținându-se la valoarea din anul 2004, respectiv la 1,27, iar pentru varianta **medie** s-a folosit în calcul media IFC –ul ultimilor 4 ani, anteriori prognozei (2001-2004). În varianta **pesimistă**, ICF-ul se consideră că va continua să scadă, mai accentuat până în anul 2010 și apoi mai ponderat până în 2025. În cea de a patra variantă, respectiv cea **optimistă**, ICF-ul va crește în întregul interval prognozat, la început mai ușor pe seama nașterilor amânate ale generațiilor de peste 25 ani, iar apoi mai mult datorită creșterii fertilității generațiilor tinere. Pentru anul 2050, proiectarea a fost elaborată în mai multe scenarii: scenarii constante (menținerea constantă a valorilor fenomenelor demografice înregistrate în anul 2008, menținerea constantă a valorilor fenomenelor demografice înregistrate la nivelul județelor componente ca medie a anilor 2004-2007), scenarii optimiste (în două variante) și scenarii pesimiste (tot în două variante). Astfel, în condițiile scenariilor optimiste, se evidențiază, cu intensități diferite, schimbările pe care ar trebui să le cunoască fertilitatea (în direcția încurajării creșterii ei), mortalitatea (spre o continuă reducere, în special a celei infantile) și migrația externă (în special prin reducerea componentei ilegale prin politici de migrație coerente) a populației în profil teritorial, în contextul unei politici demografice orientate spre stoparea declinului demografic în care se află România. Nu trebuie însă neglijată creșterea calității capitalului uman care nu se poate realiza fără o investiție continuă în educație și sănătate prin politici coerente în domeniu. În scenariile pesimiste s-a

“Îmbătrânirea populației în context european și în România și perspective de evoluție”

considerat că fertilitatea va continua să scadă (însă cu intensități diferite în intervalul de prognoză) diferențiat în funcție de fiecare regiune de dezvoltare.

La 1 iulie 2010 populația **României** a fost de 21,4 milioane locuitori și este anticipat să scadă în continuare până în anul 2025 (varianta medie) cu aproximativ 1,5 milioane persoane. și până în anul 2050 (varianta medie) cu aproximativ 5,3 milioane persoane. Scăderea populației va fi moderată până în anul 2025 și mai accentuată spre sfârșitul orizontului anului 2050, principalul factor al acestor evoluții fiind scăderea naturală (tabelul nr.15).

Tabelul nr. 15

1 iulie 2010				Varianta	2025			2050		
Total		Mas	Fem		Total	Mas	Fem	Total	Mas	Fem
mii persoane	21.431,3	10.434,1	10.997,2	Constantă	19.961,1	9.654,4	10.306,7	15.545,0	7.402,3	8.142,7
				Medie	19.898,0	9.698,8	10.199,2	16.083,5	7.817,5	8.266,0
				Optimistă	20.489,6	9.916,8	10.572,8	18.205,2	8.624,6	9.580,6
				Pesimistă	19.807,5	9.535,2	10.272,3	14.931,7	6.962,4	7.969,3
%	100,0	48,7	51,3	Constantă	100,0	48,4	51,6	100,0	47,6	52,4
				Medie	100,0	48,7	51,3	100,0	48,6	51,4
				Optimistă	100,0	48,4	51,6	100,0	47,4	52,6
				Pesimistă	100,0	48,1	51,9	100,0	46,6	53,4

Varianta	2025/2010						2050/2010					
	mii persoane			%			mii persoane			%		
	Total	Mas	Fem	Total	Mas	Fem	Total	Mas	Fem	Total	Mas	Fem
Constantă	-1.470,2	-779,7	-690,5	-6,9	-7,5	-6,3	-5.886,3	-3.031,8	-2.854,5	-27,5	-29,1	-26,0
Medie	-1.533,3	-735,3	-798,0	-7,2	-7,0	-7,3	-5.347,8	-2.616,6	-2.731,2	-25,0	-25,1	-24,8
Optimistă	-941,7	-517,3	-424,4	-4,4	-5,0	-3,9	-3.226,1	-1.809,5	-1.416,6	-15,1	-17,3	-12,9
Pesimistă	-1.623,8	-898,9	-724,9	-7,6	-8,6	-6,6	-6.499,6	-3.471,7	-3.027,9	-30,3	-33,3	-27,5

Sursa: Populația României la 1 iulie 2010. Principalele caracteristici demografice”, Institutul Național de Statistică, 2011, “Proiectarea populației României, pe medii, până în anul 2025”, Institutul Național de Statistică, 2005 și ”Proiectarea populației României pe regiuni de dezvoltare, la orizontul anului 2050”, Institutul Național de Statistică, 2009;

Până în anul 2025, în **varianta constantă**, populația **României** se va diminua cu 1.470,2 mii persoane, iar până în anul 2050, cu 5.886,3 mii persoane - scăderea se va realiza aproximativ egal pe seama ambelor sexe.

În nici o variantă de proiectare populația nu va înregistra creșteri. În **varianta optimistă**, în anul 2025 (2050) , față de anul 2010, vom fi cu 941,7(3.226,1) mii persoane mai puțini, iar în cea **pesimistă** cu 1.623,8 (6.499,6) mii persoane. În **varianta medie** vom înregistra o scădere a populației cu 1.533,3(5.347,8) mii persoane.

Pe fondul menținerii unor valori scăzute ale ratei natalității și ratei fertilității, precum și datorită înaintării în vârstă a generațiilor, diferite ca mărime, structura pe grupe mari de vârstă a populației va continua să se modifice, în sensul reducerii numărului și ponderii tinerilor (0-14 ani) și al creșterii numărului și ponderii populației vârstnice (+65 ani) (tabelul nr.16).

Tabelul nr.16

Grupe de vârstă	1 iulie 2010		Varianta	2025		2050	
	Mii persoane	Pondere (%)		Mii persoane	Pondere (%)	Mii persoane	Pondere (%)
Total	21.431,3	100,0	Constantă	19.961,1	100,0	15.545,0	100,0
			Medie	19.898,0	100,0	16.083,5	100,0
			Optimistă	20.489,6	100,0	18.205,2	100,0
			Pesimistă	19.807,5	100,0	14.931,7	100,0
0-14 ani	3.241,3	15,1	Constantă	2.748,2	13,8	1.833,1	11,8
			Medie	2.589,6	13,0	1.615,9	10,0
			Optimistă	2.962,8	14,5	2.578,5	14,1
			Pesimistă	2.572,6	13,0	1.385,9	9,3
15-64 ani	14.995,1	70,0	Constantă	13.553,3	67,9	9.589,7	61,7
			Medie	13.515,7	67,9	9.401,7	58,5
			Optimistă	13.691,3	66,8	10.459,1	57,5
			Pesimistă	13.553,7	68,4	9.252,1	62,0
65 ani și peste	3.194,9	14,9	Constantă	3.659,6	18,3	4.122,2	26,5
			Medie	3.792,7	19,1	5.065,9	31,5
			Optimistă	3.835,5	18,7	5.167,6	28,4
			Pesimistă	3.681,2	18,6	4.293,7	28,7

Sursa: Populația României la 1 iulie 2010. Principalele caracteristici demografice”, Institutul Național de Statistică, 2011, “Proiectarea populației României, pe medii, până în anul 2025”, Institutul Național de Statistică, 2005 și ”Proiectarea populației României pe regiuni de dezvoltare, la orizontul anului 2050”, Institutul Național de Statistică, 2009;

2.3.1. Populația tânără

După cum se constată din datele prezentate în tabelul nr.17, populația tânără (0-14 ani), va scădea, indiferent de varianta de proiectare. Procentul cel mai ridicat al populației tinere se înregistrează la varianta **optimistă**.

În cazul menținerii indicelui conjunctural al fertilității actual, care este sub nivelul de înlocuire a generațiilor (**varianta constantă**), populația tânără (0-14 ani) va cunoaște o scădere semnificativă, de la 3,2 milioane în iulie 2010 la 2,7 milioane persoane în anul 2025 și 1,8 milioane persoane în anul 2050 (tabelul nr.17). Ponderea tinerilor în totalul populației se va diminua, la rândul său, de la 15,1% la 1 iulie 2010 la 13,8% în 2025 și la 11,8% în 2050 (**varianta constantă**).

Tabelul nr.17

Evoluția populației tinere(0-14 ani), pe total și pe medii în perioada 2010 - 2050

	1 iulie 2010		Varianta	2025		2050	
	mii pers	%		mii pers	%	mii pers	%
Total	3.241,3	15,1	Constantă	2.748,2	13,8	1.833,1	11,8
			Medie	2.589,6	13,0	1.615,9	10,0
			Optimistă	2.962,8	14,5	2.578,5	14,1
			Pesimistă	2.572,6	13,0	1.385,9	9,3
Mas	1.664,5	16,0	Constantă	1.411,7	14,6	941,7	12,7
			Medie	1.331,1	13,7	830,9	10,6
			Optimistă	1.521,4	15,3	1.323,9	15,3
			Pesimistă	1.319,8	13,9	710,2	10,2
Fem	1.576,8	14,3	Constantă	1.336,5	13,0	891,4	10,9
			Medie	1.258,5	12,3	785,0	9,5
			Optimistă	1.441,4	13,6	1.254,6	13,1
			Pesimistă	1.252,8	12,2	675,7	8,4

Sursa: Populația României la 1 iulie 2010. Principalele caracteristici demografice”, Institutul Național de Statistică, 2011, “Proiectarea populației României, pe medii, până în anul 2025”, Institutul Național de Statistică, 2005 și ”Proiectarea populației României pe regiuni de dezvoltare, la orizontul anului 2050”, Institutul Național de Statistică, 2009;

În toate variantele de proiectare populația tânără se va reduce semnificativ, oscilând în anul 2025, pentru sexul masculin între 13,7% (varianta medie) și 15,3%(varianta optimistă) și pentru sexul feminin între 12,2% (varianta pesimistă) și 13,6%(varianta optimistă), iar în anul 2050, pentru sexul masculin între 10,2% (varianta pesimistă) și 15,3%(varianta optimistă) și pentru sexul feminin între 8,4% (varianta pesimistă) și 13,1%(varianta optimistă) (tabelul nr.17).

În varianta **constantă**, populația tânără va reprezenta în anul 2025, pentru sexul masculin, numai 14,6% din populație, iar pentru sexul feminin, 13,0%, iar în anul 2050, pentru sexul masculin, numai 12,7% din populație, iar pentru sexul feminin, 10,9%.

În iulie 2010, respectiv în anii 2025 și 2050, regiunile cu cele mai mici, respectiv mai mari ponderi ale populației tinere (0-14 ani) au fost și vor fi următoarele:

Ponderea populației tinere (0-14 ani) în totalul populației , pe regiuni

-procente-

1 iulie 2010		2025			2050		
Regiuni cu cele mai mici ponderi	Regiuni cu cele mai mari ponderi	Ipoteza de lucru	Regiuni cu cele mai mici ponderi	Regiuni cu cele mai mari ponderi	Ipoteza de lucru	Regiuni cu cele mai mici ponderi	Regiuni cu cele mai mari ponderi
București – Ilfov (12,8)	Nord – Est (17,5)	Constantă	Sud – Vest Oltenia (11,8)	Nord – Est (15,5)	Constantă	Sud – Vest Oltenia (9,0)	Nord – Est (13,0)
			Sud – Muntenia (12,8)	Nord – Vest (14,4)		Sud – Muntenia (10,8)	București – Ilfov (12,8)
			Vest (13,2)	Centru (14,3)		Sud – Est (11,0)	Centru (12,5)
			Sud – Est (13,1)	București – Ilfov (13,9)		Vest (11,4)	Nord – Vest (12,3)
Vest (14,1)	Centru (15,7)	Medie	București – Ilfov (11,3)	Nord – Est (15,3)	Medie	București – Ilfov (8,1)	Nord – Est (12,4)
			Sud – Vest Oltenia (11,6)	Nord – Vest (13,5)		Sud – Vest Oltenia (8,7)	Nord – Vest (10,4)
			Vest (12,4)	Centru (13,1)		Sud – Muntenia (9,6)	Centru (10,1)
			Sud – Muntenia (12,6)	Sud – Est (12,7)		Vest (9,7)	Sud – Est (9,8)
Sud – Vest Oltenia (14,3)	Nord – Vest (15,5)	Optimistă	Sud – Vest Oltenia (13,0)	Nord – Est (16,6)	Optimistă	Sud – Vest Oltenia (12,6)	Nord – Est (16,1)
			Sud – Muntenia (13,6)	Nord – Vest (15,2)		Sud – Est (13,2)	Nord – Vest (15,1)
			Vest (13,7)	Centru (14,5)		Sud – Muntenia (13,3)	București – Ilfov (14,2)
			Sud – Est (13,7)	București – Ilfov (14,3)		Vest (13,3)	Centru (13,9)
Sud – Muntenia (14,7)	Sud-Est (14,9)	Pesimistă	Sud – Vest Oltenia (11,7)	Nord – Est (15,0)	Pesimistă	Sud – Muntenia (8,4)	Nord – Est (11,1)
			Sud – Muntenia (12,1)	Nord – Vest (13,5)		Sud – Vest Oltenia (8,4)	Nord – Vest (9,7)
			București – Ilfov (12,4)	Centru (13,0)		București – Ilfov (8,5)	Vest (9,3)
			Sud – Est (12,5)	Vest (12,6)		Sud – Est (8,9)	Centru (8,9)

Sursa: Populația României la 1 iulie 2010. Principalele caracteristici demografice”, Institutul Național de Statistică, 2011, “Proiectarea populației României, pe medii, până în anul 2025”, Institutul Național de Statistică, 2005 și ”Proiectarea populației României pe regiuni de dezvoltare, la orizontul anului 2050”, Institutul Național de Statistică, 2009;

După cum se constată din tabelul nr.18, ponderea populației tinere în anul 2010 va fi cea mai mare în regiunea Nord-Est (situație care se menține în anii 2025 și 2050) și cea mai mică în București – Ilfov (în anii 2025 și 2050, regiunea cu cea mai mică pondere a populației tinere va oscila în funcție de varianta de proiectare).

În varianta **medie**, populația tânără de sex masculin va oscila în anul 2025, între 12,2% (regiunea Sud – Vest Oltenia) și 16,0% (regiunea Nord-Est) și în anul 2050, între 8,8% (regiunea București - Ilfov) și 12,9% (regiunea Nord-Est), iar populația tânără de sex feminin va oscila în anul 2025, între 10,4% (regiunea București - Ilfov) și 14,7% (regiunea Nord – Est) și în anul 2050, între 7,4% (regiunea București - Ilfov) și 11,8% (regiunea Nord-Est).

2.3.2. Populația în vârstă de muncă

Populația în vârstă de muncă (15-64 ani) a cunoscut modificări semnificative în ultimele 2 decenii. Ca urmare a acestei evoluții, ponderea acestui segment de populație nu s-a schimbat esențial, oscilând între 60,8% (1990) - 70,0% (2010).

Pe termen scurt, până în anul 2015, în toate variantele de proiectare, populația acestei subgrupe se va menține în jur de 15 milioane de persoane. După 2008, în populația cu vârstă de muncă au început deja să intre generațiile mai puțin numeroase născute după anul 1990. În toate variantele de proiectare, populația între 15 – 64 ani se va reduce, ajungându-se în anul 2025 la aproximativ 6,8 milioane persoane sex masculin și 6,7 milioane persoane sex feminin (varianta medie). (tabelul nr.19)

Tabelul nr.19
Evoluția populației în vârstă de muncă(15-64 ani) în perioada 2010 - 2050

	1 iulie 2010		Varianta	2025		2050	
	mii pers	%		mii pers	%	mii pers	%
Total	14.995,1	70,0	Constantă	13.553,3	67,9	9.589,7	61,7
			Medie	13.515,7	67,9	9.401,7	58,5
			Optimistă	13.691,3	66,8	10.459,1	57,5
			Pesimistă	13.553,7	68,4	9.252,1	62,0
Mas	7.478,7	71,7	Constantă	6.769,9	70,1	4.773,9	64,5
			Medie	6.809,7	70,2	4.804,0	61,5
			Optimistă	6.852,9	69,1	5.241,8	60,8
			Pesimistă	6.753,9	70,8	4.569,5	65,6
Fem	7.516,4	68,3	Constantă	6.783,4	65,8	4.815,8	59,2
			Medie	6.706,0	65,8	4.597,7	55,6
			Optimistă	6.838,4	64,7	5.217,3	54,5
			Pesimistă	6.799,8	66,2	4.682,6	58,8

Sursa: Populația României la 1 iulie 2010. Principalele caracteristici demografice”, Institutul Național de Statistică, 2011, “Proiectarea populației României, pe medii, până în anul 2025”, Institutul Național de Statistică, 2005 și ”Proiectarea populației României pe regiuni de dezvoltare, la orizontul anului 2050”, Institutul Național de Statistică, 2009;

După cum se constată din tabelul nr.19, segmentul de populație cu vârsta între 15-64 ani va scădea atât ca valoare absolută, cât și ca procent în total pentru ambele sexe. Valorile vor fi cuprinse în anul 2025, pentru sexul masculin între 69,1%(varianta optimistă) și 70,8%(varianta pesimistă) și pentru sexul feminin între 64,7%(varianta optimistă) și 66,2%(varianta pesimistă), iar în anul 2050, pentru sexul masculin între 60,8%(varianta optimistă) și 65,6%(varianta pesimistă) și pentru sexul feminin între 54,5%(varianta optimistă) și 59,2%(varianta constantă).

În iulie 2010, respectiv în anul 2025 și în anul 2050, regiunile cu cele mai mici, respectiv mai mari ponderi ale populației în vârstă de muncă (15-64 ani) au fost și vor fi următoarele:

“Îmbătrânirea populației în context european și în România și perspective de evoluție”

Tabelul nr.20
Ponderea populației în vârstă de muncă(15-64 ani) în totalul populației , pe regiuni
-procente-

1 iulie 2010		2025		
Regiuni cu cele mai mici ponderi	Regiuni cu cele mai mari ponderi	Ipoteza de lucru	Regiuni cu cele mai mici ponderi	Regiuni cu cele mai mari ponderi
Nord-Est (68,1)	București – Ilfov (73,1)	Constantă	Centru (67,3)	Vest (68,8)
			Nord – Est (67,3)	Sud – Vest Oltenia(68,4)
			Sud – Est (67,7)	București – Ilfov (68,4)
Sud – Muntenia (68,6)	Vest (71,5)	Medie	Sud – Muntenia (67,7)	Nord – Vest (68,3)
			Nord – Est (67,0)	Vest (69,2)
			Sud – Est (67,7)	Nord – Vest (68,7)
Sud – Vest Oltenia (69,3)	Nord-Vest (70,4)	Optimistă	Sud - Muntenia (67,7)	Sud- Vest Oltenia (68,1)
			Centru (67,8)	București – Ilfov (68,1)
			Nord – Est (66,0)	București – Ilfov (67,8)
Centru (69,9)	Sud – Est (70,2)	Pesimistă	Sud –Muntenia(66,5)	Vest (67,7)
			Centru (66,7)	Nord – Vest (66,9)
			Sud - Est (66,7)	Sud –Vest Oltenia (66,8)
2050				
Ipoteza de lucru	Regiuni cu cele mai mici ponderi	Regiuni cu cele mai mari ponderi		
Constantă	Sud – Vest Oltenia (59,3)	Vest (64,3)		
	Sud – Muntenia (60,2)	București – Ilfov (64,0)		
	Sud – Est (60,5)	Nord – Vest (62,9)		
	Nord – Est (61,0)	Centru (61,2)		
Medie	București – Ilfov (56,0)	Vest (62,3)		
	Sud- Vest Oltenia (56,1)	Nord – Vest (60,4)		
	Sud – Est (57,7)	Centru (58,6)		
	Sud - Muntenia (58,2)	Nord – Est (58,3)		
Optimistă	Sud –Vest Oltenia (54,6)	București – Ilfov (60,8)		
	Sud –Muntenia (55,7)	Vest (59,4)		
	Sud - Est (56,3)	Nord – Vest (57,9)		
	Nord – Est (57,1)	Centru (57,6)		
Pesimistă	Sud –Vest Oltenia (58,8)	București – Ilfov (65,3)		
	Sud – Muntenia (60,1)	Vest (64,6)		
	Sud-Est (60,5)	Nord –Vest (63,4)		
	Nord – Est (61,2)	Centru (61,6)		

Sursa: Populația României la 1 iulie 2010. Principalele caracteristici demografice”, Institutul Național de Statistică, 2011, “Proiectarea populației României, pe medii, până în anul 2025”, Institutul Național de Statistică, 2005 și ”Proiectarea populației României pe regiuni de dezvoltare, la orizontul anului 2050”, Institutul Național de Statistică, 2009;

După cum se constată din tabelul nr.20, ponderea populației în vârstă de muncă în anul 2010 va fi cea mai mare în regiunea București – Ilfov (situație care se menține în anii 2025 și 2050, în variantele de proiectare optimistă și pesimistă) și cea mai mică în regiunea Nord-Est (situație care se menține doar în anul 2025, în variantele de proiectare medie, optimistă și pesimistă).

“Îmbătrânirea populației în context european și în România și perspective de evoluție”

În **varianta medie**, în anul 2025, ponderea populației în vârstă de muncă va oscila pentru sexul masculin între 69,1% (regiunea Nord-Est) și 71,7% (regiunea Vest) și pentru sexul feminin între 65,0% (regiunea Nord-Est) și 66,8% (regiunea Vest), iar în anul 2050, ponderea populației în vârstă de muncă va oscila pentru sexul masculin între 58,6% (regiunea Sud-Vest) și 65,5% (regiunea Vest) și pentru sexul feminin între 52,5% (regiunea București-Ilfov) și 59,1% (regiunea Vest).

2.3.3. Populația vârstnică

Îmbătrânirea demografică a populației, caracterizată prin reducerea numărului și ponderii tinerilor în cadrul populației, simultan cu creșterea numărului și ponderii persoanelor vârstnice (65 ani și peste), va continua, accentuându-se până în anul 2025.

În viitor procesul de îmbătrânire demografică va continua însă cu intensități diferite. Indiferent de varianta de proiectare aleasă, ponderea populației de 65 ani și peste va crește continuu pe întreg orizontul de prognoză.

Populația vârstnică a crescut continuu în ultima jumătate de secol, atât numeric, cât și procentual. Ponderea acestui segment de populație a crescut de la 9,9% în 1956 la 13,0% în 2000, la 14,3% în 2004, la 14,7% în 2005 și la 14,9% la 1 iulie 2010.

Ca și la 1 iulie 2010, în anul 2025 și în anul 2050, populația feminină va predomina în cadrul populației vârstnice, iar procentul femeilor vârstnice în totalul populației vârstnice, se va păstra aproximativ.

Tabelul nr.21

Evoluția populației în vârstnice (65 ani și peste) în perioada 2010 - 2050

	1 iulie 2010		Varianta	2025		2050	
	mii pers	%		mii pers	%	mii pers	%
Total	3.194,9	14,9	Constantă	3.659,6	18,3	4.122,2	26,5
			Medie	3.792,7	19,1	5.065,9	31,5
			Optimistă	3.835,5	18,7	5.167,6	28,4
			Pesimistă	3.681,2	18,6	4.293,7	28,7
Mas	1.290,9	12,4	Constantă	1.472,8	15,3	1.686,7	22,8
			Medie	1.558,0	16,1	2.182,6	27,9
			Optimistă	1.542,5	15,6	2.058,9	23,9
			Pesimistă	1.461,5	15,3	1.682,7	24,2
Fem	1.904,0	17,3	Constantă	2.186,8	21,2	2.435,5	29,9
			Medie	2.234,7	21,9	2.883,3	34,9
			Optimistă	2.293,0	21,7	3.108,7	32,4
			Pesimistă	2.219,7	21,6	2.611,0	32,8

Sursa: Populația României la 1 iulie 2010. Principalele caracteristici demografice”, Institutul Național de Statistică, 2011, “Proiectarea populației României, pe medii, până în anul 2025”, Institutul Național de Statistică, 2005 și “Proiectarea populației României pe regiuni de dezvoltare, la orizontul anului 2050”, Institutul Național de Statistică, 2009;

“Îmbătrânirea populației în context european și în România și perspective de evoluție”

Pentru populația în vârstă de 65 ani și peste este anticipată o creștere numerică continuă. Astfel, numărul populației vârstnice va crește la nivel național, de la 3,2 milioane persoane în iulie 2010 la 3,7 milioane în anul 2025 și la 4,1 milioane în anul 2050, (**varianta constantă**), ponderea acesteia în totalul populației majorându-se de la 14,9% la 18,3%(anul 2025) și la 26,5%(anul 2050) (**varianta constantă**). Cea mai mare creștere procentuală se înregistrează în **varianta medie** – 19,1%(anul 2025) și 31,5%(anul 2050).

În iulie 2010, respectiv anul 2025 și anul 2050, regiunile cu cele mai mici, respectiv mari ponderi ale populației vârstnice (65 ani și peste) au fost și vor fi următoarele:

Ponderea populației vârstnice(65 ani și peste) în totalul populației , pe regiuni

Tabelul nr.22

-procente-

1 iulie 2010		2025		
Regiuni cu cele mai mici ponderi	Regiuni cu cele mai mari ponderi	Varianta	Regiuni cu cele mai mici ponderi	Regiuni cu cele mai mari ponderi
Nord – Vest (14,1)	Sud-Muntenia (16,7)	Constantă	Nord – Est (17,2)	Sud – Vest Oltenia (19,8)
			Nord –Vest (17,3)	Sud – Muntenia (19,5)
			București – Ilfov (17,7)	Sud – Est (19,2)
			Vest (18,0)	Centru (18,4)
București– Ilfov (14,1)	Sud – Vest Oltenia (16,4)	Medie	Nord – Est (17,7)	București – ilfov (20,6)
			Nord – Vest (17,8)	Sud – Vest Oltenia (20,3)
			Vest (18,4)	Sud – Muntenia (19,7)
			Centru (19,1)	Sud – Est (19,6)
Centru (14,4)	Sud – Est (14,9)	Optimistă	Nord – Est (17,4)	Sud – Vest Oltenia (20,2)
			Nord – Vest (17,9)	Sud – Muntenia (19,9)
			București – Ilfov (17,9)	Sud – Est (19,6)
			Vest (18,6)	Centru (18,8)
Nord – Est (14,4)	Vest (14,4)	Pesimistă	Nord – Est (17,4)	Sud – Vest Oltenia (20,0)
			Nord – Vest (17,6)	Sud – Muntenia (19,8)
			București – ilfov (18,0)	Sud – Est (19,4)
			Vest (18,2)	Centru (18,9)

2050		
Varianta	Regiuni cu cele mai mici ponderi	Regiuni cu cele mai mari ponderi
Constantă	București – Ilfov (23,2)	Sud – Vest Oltenia (31,7)
	Vest (24,3)	Sud – Muntenia (29,0)
	Nord –Vest (24,8)	Sud – Est (28,5)
	Nord – Est (26,0)	Centru (26,3)
Medie	Vest (28,0)	București – ilfov (35,9)
	Nord – Vest (29,2)	Sud – Vest Oltenia (35,2)
	Nord – Est (29,3)	Sud – Est (32,5)
	Centru (31,3)	Sud – Muntenia (32,2)
Optimistă	București – ilfov (25,0)	Sud – Vest Oltenia (32,8)
	Nord – Est (26,8)	Sud – Muntenia (31,0)
	Nord – Vest (27,0)	Sud – Est (30,5)
	Vest (27,3)	Centru (28,5)
Pesimistă	Vest (26,1)	Sud – Vest Oltenia (32,8)
	București – Ilfov (26,2)	Sud – Muntenia (31,5)
	Nord – Vest (26,9)	Sud – Est (30,6)
	Nord – Est (27,7)	Centru (29,5)

Sursa: Populația României la 1 iulie 2010. Principalele caracteristici demografice”, Institutul Național de Statistică, 2011, “Proiectarea populației României, pe medii, până în anul 2025”, Institutul Național de Statistică, 2005 și ”Proiectarea populației României pe regiuni de dezvoltare, la orizontul anului 2050”, Institutul Național de Statistică, 2009;

“Îmbătrânirea populației în context european și în România și perspective de evoluție”

După cum se constată din tabelul nr.22, ponderea populației în vârstă de muncă în anul 2010 va fi cea mai mare în regiunea Sud-Muntenia (situație care nu se va mai regăsi în anii 2025 și 2050, indiferent de varianta de proiectare) și cea mai mică în regiunea Nord – Vest (situație care nu se va mai regăsi în anii 2025 și 2050, indiferent de varianta de proiectare).

În anul 2025, în **varianta medie**, ponderea populației vârstnice de sex masculin va oscila între 14,8% (regiunea Nord – Vest) și 17,6% (regiunea Sud – Vest), iar a celei vârstnice de sex feminin între 20,3%(regiunea Nord – Est) și 23,6% (regiunea București – Ilfov).

În anul 2050, în **varianta medie**, ponderea populației vârstnice de sex masculin va oscila între 24,4% (regiunea Vest) și 32,1% (regiunea Sud – Vest), iar a celei vârstnice de sex feminin între 31,6%(regiunea Vest) și 40,1% (regiunea București – Ilfov).

Pe termen lung, procesul de îmbătrânire implică atât creșterea populației vârstnice pensionabilă, cât și scăderea populației în vârstă aptă de muncă.

2.3.4. Raportul de dependență economică și demografică

Concomitent cu creșterea numărului pensionarilor s-a înregistrat o diminuare numărului populației ocupate. În acest cadru are loc o accentuare a dependenței demografice. Astfel, de la de la **315,1** pensionari¹⁵ la 1000 salariați în 1990, s-a ajuns la **629,7** pensionari la 1000 salariați în 1996, **958,2** pensionari la 1000 salariați în 2001, la **1.011,4** pensionari la 1000 salariați în 2005, la **992,7** pensionari la 1000 salariați în 2006, la **970,6** pensionari la 1000 salariați în 2008, la **1.125,0** pensionari la 1000 salariați în 2010 și la **1.140,1** pensionari la 1000 salariați în 2011;

În iulie 2010, la 100 persoane adulte reveneau 21,3 persoane vârstnice, cu 5,5 persoane mai multe decât în 1990. Raportul total de dependență (numărul tinerilor și a vârstnicilor la 100 persoane adulte) a scăzut treptat în ultima perioadă de timp, de la 51,4% (1990) la 44,4% (2004) și la 42,9% (1 iulie 2010); aceasta s-a realizat prin scăderea raportului de dependență al tinerilor de la 35,7% (1990) la 21,6% (1 iulie 2010). (tabelul nr.23).

¹⁵Au fost considerați doar pensionarii de asigurări sociale de stat, iar în anii 2006 - 2011 oscilația raportului de dependență economică s-a datorat oscilației ușoare a numărului de salariați.

“Îmbătrânirea populației în context european și în România și perspective de evoluție”

Tabelul nr.23
-persoane-

	1 iulie 2010	2025 pe variante			
		constantă	medie	optimistă	pesimistă
Tineri și vârstnici ce revin la 100 adulți	43	47	47	50	46
-masculin	40	43	42	45	41
-feminin	46	52	52	55	51
Tineri ce revin la 100 adulți	22	20	20	22	19
-masculin	22	21	20	22	20
-feminin	21	20	19	21	18
Vârstnici ce revin la 100 adulți	21	27	27	28	27
-masculin	18	22	22	23	21
-feminin	25	32	33	34	33
		2050 pe variante			
		constantă	medie	optimistă	pesimistă
Tineri și vârstnici ce revin la 100 adulți	62	71	74	61	
-masculin	55	63	65	52	
-feminin	69	80	84	70	
Tineri ce revin la 100 adulți	19	17	25	15	
-masculin	20	17	25	16	
-feminin	19	17	24	14	
Vârstnici ce revin la 100 adulți	43	54	49	46	
-masculin	35	46	40	36	
-feminin	50	63	60	56	

Sursa: “Proiectarea populației României, pe medii, până în anul 2025”, Institutul Național de Statistică, 2005 și “Proiectarea populației României pe regiuni de dezvoltare, la orizontul anului 2050”, Institutul Național de Statistică, 2009;

În toate variantele de proiectare, numărul tinerilor care revin la 100 persoane adulte va continua să scadă, ajungând, în anul 2025, în varianta pesimistă la 19,0, iar în cea optimistă la 22,0, iar în anul 2050, în varianta pesimistă la 15,0, iar în cea optimistă la 25,0.

Schimbările anticipate să intervină în structura pe grupe de vârstă a populației vor determina, în anul 2025, o ușoară reducere a numărului de persoane sub 15 ani și peste 65 ani (considerate “dependente”) ce revin la 100 persoane adulte. Populația în vârstă de muncă va fi încă bine reprezentată în anul 2025, dar structura pe grupe de vârste va începe să fie dezechilibrată. Vor predomina grupele de vârstă “bătrâne” (aflate în pragul pensionării) din cadrul acestui segment de populație. În anul 2050, deja se va simți reducerea proporției populației tinere și creșterea proporției populației vârstnice, prin reducerea corespunzătoare a proporției populației în vârstă de muncă (între 54,0%-66,0%, în funcție de regiunea de dezvoltare și de varianta de proiectare, tabelul nr.20).

Pe termen mediu și lung raportul dintre pensionari și salariați se va menține ridicat, structura populației **României** fiind una atipică, cu generații foarte numeroase la vârsta de 23 – 46 ani (rezultat al politicilor pro – nataliste agresive din perioada Ceaușescu) și foarte mici la

“Îmbătrânirea populației în context european și în România și perspective de evoluție”

vârstele de 0 – 22 ani (generațiile tranziției). Ca urmare, pe piața muncii vor intra în viitor generații puțin numeroase, iar numărul de salariați nu va crește foarte mult.

De aceea raportul de dependență al vârstnicilor va crește continuu, estimându-se că după 2025 va începe să crească constant ca urmare a intrării masive în populația în vârstă de 65 ani și peste a generațiilor numeroase născute după anul 1966.

2.3.5. Populația feminină de vârstă fertilă

Potențialul reproductiv este dat de numărul și structura femeilor de vârstă fertilă (15 – 49 ani) și în special din grupa de vârstă 20-29 ani (vârstele mamelor care nasc cei mai mulți copii).

Tabelul nr.24

**Populația feminină de vârstă fertilă (15-49 ani) în perioada 2010 - 2050
-mii persoane-**

	1 iulie 2010	2015	Varianta	2025	Varianta	2050	
total:	5.373,6	5.253,6	Constantă	4.596,8	Constantă	3.086,0	
			Medie	4.589,8	Medie	2.788,4	
			Optimistă	4.645,1	Optimistă	3.311,2	
			Pesimistă	4.566,3	Pesimistă	2.855,9	
din care 20-29 ani	1.631,2	1.434,0	Constantă	1.037,5	Constantă	764,8	
			Medie	1.036,8	Medie	673,5	
			Optimistă	1.041,4	Optimistă	858,4	
			Pesimistă	1.035,0	Pesimistă	659,1	
-urban:	3.222,4	2.997,2	Constantă	2.501,0	Constantă	1.731,2	
			Medie	2.494,5	Medie	1.564,3	
			Optimistă	2.525,8	Optimistă	1.857,6	
			Pesimistă	2.480,1	Pesimistă	1.602,1	
	din care 20-29 ani	991,7	790,7	Constantă	495,4	Constantă	465,0
				Medie	495,0	Medie	409,5
				Optimistă	497,1	Optimistă	521,9
				Pesimistă	494,3	Pesimistă	400,7
-rural:	2.151,2	2.256,4	Constantă	2.095,8	Constantă	1.354,8	
			Medie	2.095,3	Medie	1.224,1	
			Optimistă	2.119,3	Optimistă	1.453,6	
			Pesimistă	2.086,2	Pesimistă	1.253,8	
	din care 20-29 ani	639,5	643,3	Constantă	542,1	Constantă	299,8
				Medie	541,8	Medie	264,0
				Optimistă	544,3	Optimistă	336,5
				Pesimistă	540,6	Pesimistă	258,4

Sursa: Populația României la 1 iulie 2010. Principalele caracteristici demografice”, Institutul Național de Statistică, 2011, “Proiectarea populației României, pe medii, până în anul 2025”, Institutul Național de Statistică, 2005 și ”Proiectarea populației României pe regiuni de dezvoltare, la orizontul anului 2050”, Institutul Național de Statistică, 2009;

“Îmbătrânirea populației în context european și în România și perspective de evoluție”

Rezultă că numărul femeilor de vârstă fertilă se va reduce continuu până în anul 2050 (tabelul nr.24). Creșterea numerică începută din anii '80, care s-a datorat intrării în vârstele fertile a femeilor din generațiile numeroase născute după 1966, se va diminua an de an.

Deși numărul femeilor fertile se va reduce treptat (cu intensități diferite în funcție de ipoteza formulată), distribuția acestora va continua să rămână favorabilă (în sensul unui număr relativ mai mare de femei în vârstă de 20-29 ani) până în anul 2015, când în grupele respective de vârstă vor intra generațiile mai puțin numerice născute după anul 1990 (perioadă caracterizată printr-o rată a natalității scăzută).

Pe întreg orizontul de proiectare 2025 -2050, numărul femeilor cu vârsta de 15 – 49 ani va scădea în toate variantele de proiectare.

În anul 2025 față de anul 2010, pe total numărul femeilor de vârstă fertilă nu va scădea semnificativ, însă grupele de vârstă 20 – 29 ani, cu cel mai mare potențial reproductiv, vor cunoaște o reducere (procentuală) mai mare în mediul **urban** decât în mediul **rural**.

În anul 2050 față de anul 2025, populația feminină de vârstă fertilă va scădea mai mult în mediul **rural** decât în mediul **urban**, iar situația va fi mai gravă la grupele de vârstă 20 – 29 ani, unde populația fertilă se va înjumătăți, spre deosebire de mediul urban unde va rămâne aproximativ constantă.

În **varianta medie**, în anul 2025, față de anul 2010, numărul femeilor din contingentul fertil se va diminua cu 783,4 mii persoane. Segmentul feminin fertil cu vârsta între 20-29 ani va scădea cu 594,4 mii persoane, reducerea acestui segment în mediul urban (496,7 mii persoane) fiind de 5,1 ori mai mare decât cea din mediul rural (97,7 mii persoane).

În **varianta medie**, în anul 2050, față de anul 2025, numărul femeilor din contingentul fertil se va diminua cu 1.801,4 mii persoane. Segmentul feminin fertil cu vârsta între 20-29 ani va scădea cu 363,3 mii persoane, reducerile în mediul rural (277,8 mii persoane), fiind de 3,2 ori mai mari decât cele din mediul urban (85,5 mii persoane)

2.4. Consecințe ale îmbătrânirii populației

Și în România, ca și în celelalte țări afectate de procesul de îmbătrânire demografică, cauzele directe care au condus la afirmarea procesului de îmbătrânire al populației au fost cele de ordin demografic: scăderea ratei natalității și a ratei mortalității și influența fluxurilor migraționale.

“Îmbătrânirea populației în context european și în România și perspective de evoluție”

Rolul principal l-a jucat scăderea ratei natalității care a influențat considerabil structura pe vârste a populației, contribuind la accelerarea procesului de îmbătrânire demografică; scăderea mortalității sau în alți termeni creșterea duratei medii a vieții a avut un rol secundar.

În România, diminuarea ratei natalității a fost influențată esențial de fenomenul de dezrădăcinare a populației tinere din mediul rural care strămutându-se masiv în mediul urban, treptat a abandonat comportamentul demografic tradițional țărănesc procreativ și a trecut la un nou comportament demografic bazat pe o planificare riguroasă a nașterilor. Astfel s-a produs o accentuare a îmbătrânirii demografice în mediul rural și un decalaj între cele două medii.

Fenomenul de părăsire a țării, în principal de către populația tânără și adultă, se înscrie de asemenea ca un factor care a condus la accelerarea procesului de îmbătrânire demografică în România.

Evoluția fenomenelor și proceselor demografice în România a fost influențată în mod specific și de factori nedemografici de ordin economic, social, politic, cultural, medico-sanitar care au acționat în mod direct asupra nivelului și tendințelor factorilor demografici: natalitate, mortalitate și migrație.

Scăderea ratei natalității în România se înscrie într-o tendință specifică modelului demografic european, iar îmbătrânirea demografică ca rezultat al acestei tendințe reprezintă un proces normal care s-a dezvoltat și va evolua, în continuare, în concordanță cu specificul acestui model european de ansamblu.

2.4.1. Consecințe economice

Spre deosebire de consecințele de ordin demografic, oarecum mai latente, cele economice își manifestă de mai multă vreme caracterul lor acut, devenind deosebit de grave în ultimii ani.

Societatea românească resimte astăzi din plin, efectele unor procese de îmbătrânire, nu tocmai avansate comparativ cu alte țări, dar cu o dinamică alertă în perioadele următoare.

Declinul economic și efectele restructurării crează probleme greu de rezolvat pe linia asigurării unei protecții economico-sociale minime, în cadrul căreia ponderea cea mai importantă a beneficiarilor o dețin persoanele vârstnice.

Costurile proceselor de îmbătrânire deja nu au o acoperire corespunzătoare cu fonduri și cel puțin pe termen scurt apreciem că aceste probleme își vor găsi cu greu rezolvarea în viitor.

“Îmbătrânirea populației în context european și în România și perspective de evoluție”

Principalele consecințe economice ale procesului de îmbătrânire în România au în vedere:

⇒dependența economică ;

⇒dependența demografică;

⇒consumul și satisfacerea corespunzătoare de către societate a nevoilor de consum pentru populația vârstnică ;

⇒asigurarea cheltuielilor bugetare legate de pensii, ajutoare și alte forme de sprijin cu caracter special.

În contextul economic național, **raportul de dependență economică** a cunoscut o deteriorare continuă în perioada postbelică, ca urmare a faptului că în totalul populației s-a redus ponderea persoanelor active¹⁶, paralel cu sporirea celei a persoanelor inactive¹⁷.

Datele statistice înregistrate relevă că la nivelul țării între anii 1956-2010(recensămintele din 1956,1966,1977,1992,2002 și anii 2007, 2010), deși numărul absolut al populației active a oscilat multă vreme în jurul valorii de 10,5 milioane persoane, ponderea acestei categorii în total s-a diminuat de la 59,7%(1956) la 46,5%(2010), cu o tendința de scădere în număr absolut care continuă în ultimii ani (tabelul nr.25).

Tabelul nr.25
-mii persoane-

	1956	1966	1977	1992	2002	2007	2010
Total	17.489,4	19.103,2	21.559,9	22.810,0	21.814,1	21.551,3	21.446,7
Activ	10.449,3	10.362,2	10.793,6	10.465,5	10.079,5	9.994,3	9.964,5
Inactiv	7.040,1	8.741,0	10.766,3	12.344,5	11.734,6	11.557,0	11.482,2

-procente-

	1956	1966	1977	1992	2002	2007	2010
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Activ	59,7	54,2	50,1	45,9	46,2	46,4	46,5
Inactiv	40,3	45,8	49,9	54,1	53,8	53,6	53,5

Sursa: Recensămintele din 1956,1966,1977,1992,2002 și lucrările "Forța de muncă în România.Ocupare și somaj, anii 2007, 2010", Institutul Național de Statistică - 2008,2011;

Asemenea modificări în structura populației pe cele 2 categorii de persoane active și inactive au influențat semnificativ valorile raportului de dependență economică (numărul persoanelor inactive ce revin la 1.000 persoane active).

¹⁶ **Populația activă** din punct de vedere economic cuprinde toate persoanele care furnizează forța de muncă disponibilă pentru producția de bunuri și servicii în timpul perioadei de referință (include populația ocupată și șomerii).

¹⁷ **Populația inactivă** din punct de vedere economic cuprinde toate persoanele care nu au lucrat și nici nu erau șomeri în perioada de referință, aflându-se în una din următoarele situații: elevi sau studenți, pensionari (de toate categoriile), casnice(care efectuează doar activități casnice în gospodărie), persoane întreținute de alte persoane ori de stat sau care se întrețin din alte venituri (chirii, dobânzi, rente, etc).

“Îmbătrânirea populației în context european și în România și perspective de evoluție”

Între 1956-2010, valorile acestui indicator au sporit pe ansamblu, cât și pe medii și sexe. Cele mai mari creșteri au fost în mediul rural, la ambele sexe, dar mai mult la sexul feminin, unde creșterile au fost semnificative. (tabelul nr.26).

Tabelul nr.26

Numărul persoanelor inactice ce revin la 1000 persoane active, pe total, la recensămintele din 1956,1966,1977,1992,2002 și anii 2007, 2010

	Total			urban			rural		
	Total	mas	fem	Total	mas	fem	Total	Mas	fem
1956	674	488	898	1.013	481	2.075	554	491	619
1965	844	648	1.081	1.086	664	1.792	720	638	804
1977	997	811	1.219	1.055	782	1.416	955	834	1.089
1992	1.180	938	1.178	1.120	930	1.340	1.255	949	1.667
2002	1.164	928	1.451	1.234	1.091
2007	1.156	905	1.466	1.159	1.153
2010	1.152	882	1.492	1.126	1.185

Sursa: Recensămintele din anii 1956, 1966,1977,1992,2002 și lucrările "Forța de muncă în România.Ocupare și somaj, anii 2007, 2010", Institutul Național de Statistică - 2008,2011;

Evoluția persoanelor inactice ca procent în total populație inactivă relevă o creștere semnificativă a proporției persoanelor inactice la toate grupele de vârstă, cu o descreștere netă la sexul masculin la grupa de populație adultă 15-59 ani, de la 56,5%(1956) la 36,8%(2010). (tabelul nr.27).

Tabelul nr.27

Procentul persoanelor inactice pe grupe de vârstă în total persoane inactice, la recensămintele din 1956,1966,1977,1992,2002 și anii 2007, 2010

	total						
	1956	1966	1977	1992	2002	2007	2010
0-14 ani	43,6	44,6	47,6	49,4	32,5	28,6	28,3
15-59 ani	49,7	41,3	29,5	18,1	39,8	42,3	40,6
60 plus ani	6,7	14,1	22,9	32,5	27,7	29,1	31,1
	masculin						
	1956	1966	1977	1992	2002	2007	2010
0-14 ani	40,6	41,6	49,1	45,6	38,1	34,0	34,1
15-59 ani	56,5	49,4	33,8	29,6	35,9	39,2	36,8
60 plus ani	2,9	9	17,1	24,8	26,0	26,8	29,1
	feminin						
	1956	1966	1977	1992	2002	2010	2010
0-14 ani	47,2	48,1	44,8	54,1	28,2	24,5	24,0
15-59 ani	41,4	31,5	25,9	4,0	42,8	44,7	43,3
60 plus ani	11,4	20,4	29,3	41,9	29,0	30,8	32,7

Sursa: Recensămintele din anii 1956,1966,1977,1992,2002 și lucrările "Forța de muncă în România.Ocupare și somaj, anii 2007, 2010", Institutului Național de Statistică - 2008,2011;

Cele mai importante creșteri se constată la grupul de populație vârstnică, pe total și cel mai pregnant la sexul feminin față de sexul masculin.

Raportul de dependență demografică oferă o măsură relativă consecințelor economice cauzate de procesul de îmbătrânire demografică.

“Îmbătrânirea populației în context european și în România și perspective de evoluție”

Tabelul nr.28
-procente-

Anii	Nr persoane in vârsta de 0-14 ani și 60+ la 100 persoane in vârstă de 15-59 ani	Nr persoane in vârsta de 0-14 ani la 100 persoane in vârstă de 15-59 ani	Nr persoane în vârsta de 60+ la 100 pers în vârstă de 15-59 ani	Nr persoane în vârstă de 0-14 ani la 100 pers in vârstă de 60+ ani	Nr persoane in varsta de 60+ani la 100 pers in vârstă de 0-14 ani
1955	59,9	44,0	15,9	409,2	36,1
1960	63,5	45,8	17,7	259,1	38,6
1965	62,7	43,0	19,7	218,3	45,8
1970	65,4	42,7	22,7	196,1	51,0
1975	65,3	41,7	23,6	176,9	56,5
1980	66,5	44,4	22,1	201,3	49,7
1985	63,9	40,4	23,5	171,8	58,2
1993	62,9	35,4	27,5	128,7	77,7
2002	57,6	27,3	30,3	90,3	110,7
iul 2008	53,3	23,3	30,0	77,7	128,8
iul 2010	54,9	23,4	31,5	74,5	134,3

Sursa: Recensămintele din anii 1956,1966, Anuarul demografic al României, ediția 2006 și lucrările "Populația României la 1 iulie 2008, 2010. Principalele caracteristici demografice", Institutul Național de Statistică-2009,2011

Evoluția indicatorilor indică accelerarea procesului de îmbătrânire demografică după anul 2000, când populația vârstnică (plus 60 ani) a depășit numeric populația tânără (0-14 ani), fapt reliefat și de ultimele două coloane ale tabelului nr.28.

Consumul și satisfacerea corespunzătoare de către societate a nevoilor de consum pentru populația vârstnică reprezintă un alt grup de consecințe de ordin economic, întrucât rezolvarea acestora depinde de nivelul veniturilor persoanelor vârstnice și implicit de nivelul de trai al acestora, precum și de calitatea vieții lor.

Deși nivelul pensiilor a crescut ca valoare nominală în ultimii ani, din punct de vedere al valorii reale și al puterii de cumpărare acestea au înregistrat un declin alarmant, ca urmare tot mai mulți vârstnici nu-și pot asigura din pensie acoperirea cheltuielilor minime cotidiene, legate de alimentație, întreținerea locuinței și a medicamentelor. Situația devine tot mai grea atunci când vârstnicii rămân singuri, fără familie sau alte rude.

Diminuarea nivelului real al pensiei determinată de avalanșa de creștere a prețurilor produselor și serviciilor a condus la erodarea profundă a puterii de cumpărare cu efecte asupra nivelului de trai și a calității vieții persoanelor vârstnice.

La nivelul anului 2010, ponderea alocată consumului alimentar, din totalul cheltuielilor de consum, de către gospodăriile de pensionari, respectiv 35,6% pe total, indică gradul destul de avansat de sărăcie în cadrul acestei categorii de populație.

“Îmbătrânirea populației în context european și în România și perspective de evoluție”

Între consecințele generate pe plan economic de procesul de îmbătrânire demografică, **cele de ordin financiar privind acoperirea costurilor acestui fenomen**, prezintă o importanță cu totul specială, căci în funcție de modul în care ele sunt rezolvate depinde în mare măsură soluționarea multor alte consecințe, cum ar fi cele de natură socială, medico-socială sau socio-culturală.

Dintre toate cheltuielile, cele cu pensiile dețin ponderea cea mai ridicată, iar examinarea acestora impune mai întâi o analiză a evoluției numărului de pensionari și a structurii acestei categorii de populație pe tipuri de pensii (tabelul nr.29).

Tabelul nr.29
- mii persoane -

Evoluția numărului de pensionari pe categorii, în perioada 1989-2011

Nr.crt	Categoriile de pensionari	1989	1990	1992	1993	2002	2008	2009	2010	2011
1	Pensionari asigurări sociale de stat	2.233,0	2.495,0	3.126,0	3.177,0	4.665,0	4.663,9	4.717,5	4.766,6	4.773,0
	Pensie pt limita de varsta	1.547,0	1.801,0	2.318,0	2.306,0	3.216,0	3.067,1	3.116,2	3.184,8	3.226,9
	• cu vechime completă	906,0	1.107,0	1.530,0	1.545,0	2.381,0	2.002,2	1.929,5
	• cu vechime incompletă	641,0	694,0	788,0	761,0	835,0	1.064,9	1.186,7
	• pensie anticipată	-	-	-	-	8,0	10,1	9,3	9,3	9,3
	• pensie anticipate parțială	-	-	-	-	63,0	112,7	111,9	123,6	124,5
	Invaliditate	205,0	204,0	259,0	304,0	706,0	886,2	903,0	880,9	857,4
	• gr1	14,0	14,0	16,0	18,0	28,0	40,3	42,0	41,1	67,7
	• gr2	190,0	187,0	214,0	248,0	553,0	541,9	539,7	506,4	437,7
	• gr3	1,0	3,0	29,0	38,0	125,0	301,0	321,3	333,4	352,0
	Urmaș	481,0	490,0	549,0	567,0	672,0	587,8	577,1	568,0	554,9
2	Pensionari agricultori	1007,0	1.007,0	999,0	1.139,0	1.677,0	866,1	799,2	738,4	677,0
3	Beneficiari ajutor social	38,0	35,0	27,0	22,0	60,0	2,1	1,8	1,5	1,2
4	Pensionari IOVR	70,0	67,0	65,0	62,0	30,0	13,4	11,1	9,3	7,6
	invaliditate	16,0	16,0	19,0	19,0	9,0
	urmasi	54,0	51,0	46,0	43,0	21,0
	Total (1+2+3+4)	3.348,0	3.604,0	4.217,0	4.400,0	6.378,0	5.545,5	5.529,6	5.515,8	5.458,8

Sursa: Anuarele statistice edițiile 1990-1991, 1993-1994, 2003, 2009-2010 și www.cnpas.org pentru anii 2010, 2011

Potrivit datelor statistice, în anul 2010, existau în plată, un număr de 5,5 milioane persoane (pensionari și beneficiari de ajutor social), cu circa 2,2 milioane mai mult decât în anul 1989, spor dat de creșterea efectivă a pensionarilor de asigurări sociale de stat .

Pe categorii de pensii, în anul 2011, ponderea cea mai importantă revine grupului pensionarilor de asigurări sociale de stat – 87,40%, urmat în ordine de pensionarii agricultori – 12,40%, pensionarii IOVR – 0,14% și beneficiarii de ajutor social – 0,06%.

Raportat la numărul total al populației, în 2010, 25,7% din aceasta are statutul de pensionar¹⁸, reprezentând față de numărul salariaților, un surplus de 29,9%, situație care este întradevăr îngrijorătoare.

Creșterea numărului de pensionari a înregistrat o dinamică importantă după anul 1990 care se datorează:

¹⁸ Sunt incluși pensionarii de asigurări sociale de stat și pensionarii agricultori

“Îmbătrânirea populației în context european și în România și perspective de evoluție”

- reducerii numărului populației din mediul rural ca urmare a migrației sat-oraș; astfel un important număr de țărani, strămutați la oraș la ieșirea din activitate au contribuit la sporirea numărului pensionarilor;
- creșterii duratei medii de viață, care a făcut ca un număr tot mai mare de persoane ajunse pensionare să beneficieze de pensie un număr tot mai mare de ani, comparativ cu alte perioade când numărul de supraviețuitori și speranța de viață la vârste înaintate erau mai reduse.
- creării unor pensii pentru populația din mediul rural, membri ai fostelor CAP-uri sau țărani cu gospodării individuale din zonele necooperativizate.

2.4.2. Consecințe sociale

Problema consecințelor sociale pe care le implică îmbătrânirea grupurilor de persoane reprezintă un domeniu de cercetare datorită multiplelor situații în care se află această categorie de populație și care prezintă particularități diverse.

În acest cadru se impune ca ele să fie investigate diferențiat pe subcolectivități omogene, deoarece unele implicații generează de pildă grupul persoanelor vârstnice sau al longevivilor, după cum altele sunt implicațiile în rândul persoanelor vârstnice de sex masculin față de cele de sex feminin, sau a celor căsătoriți, comparativ cu cei văduvi, divorțați, singuri.

Deopotrivă, consecințele sociale variază în raport de alte aspecte cum ar fi cele: economice, socio-culturale, psiho-sociale și socio-medicale.

Dintre consecințele sociale ale îmbătrânirii demografice, menționăm:

- ***Dezangajarea și încetarea activității profesionale care determină efecte de ordin social, familial și individual.***

În literatura de specialitate se arată că impactul unui asemenea moment este resimțit diferit de la individ la individ și prezintă particularități legate de sex, mediu social și pregătire profesională.

Femeile traversează cu mai multă ușurință acest eveniment față de bărbați, explicabil prin rolurile diferite ale acestora în cadrul familiei și gospodăriei, în sensul că femeile sunt mai ocupate cu rezolvarea diferitelor activități gospodărești și deci, având de îndeplinit activități cotidiene utile privesc cu oarecare detașare ieșirea la pensie și uneori chiar ca o ușurare de sarcini. În schimb bărbații mai puțin implicați în asemenea activități se văd inutili, manifestând indispoziție și uneori insatisfacție și apatie. Asemenea manifestări sunt mai acute în rândul

“Îmbătrânirea populației în context european și în România și perspective de evoluție”

bărbaților din mediul urban comparativ cu cei din mediul rural, cărora ieșirea la pensie le crează mai mult timp liber pentru a se putea ocupa în liniște de activitățile gospodăriei.

Cât privește gradul de pregătire profesională, s-a constatat că șocul pensionării, aparent este mai intens în rândul persoanelor cu pregătire superioară și în general calificate, comparativ cu persoanele cu un nivel de pregătire inferioară sau necalificate.

În perioada imediată după pensionare, se produc o serie de modificări legate de schimbarea modului de viață, întreruperea relațiilor de muncă, schimbarea poziției în cadrul familiei și a grupului social căruia îi aparține fiecare persoană în parte.

Declinul fiziologic devine în scurt timp preocuparea esențială, iar sentimentele de izolare și marginalizare se acutizează. Pensionarul se vede depășit de evenimente, iar în familie simte pierderea prestigiului și chiar a independenței. Asemenea manifestări se produc atunci când întreruperea activității are loc în mod brusc și atunci când un asemenea eveniment nu corespunde întotdeauna cu pierderea capacității de muncă. Șocul este în linii generale asemănător, indiferent de nivelul de calificare, însă în rândul persoanelor calificate este mai intens în etapa de debut, aceste persoane fiind conștiente de urmări, ulterior se pare că ele se adaptează mai bine decât necalificații, mai ales când cultivă anumite hobby-uri, participă la rezolvarea diferitelor activități lucrative sau obștești care le pasionează și dezvoltă anumite relații sociale cu alți pensionari și chiar cu persoanele tinere și adulte.

Se apreciază că se impune o pregătire a populației înainte de pensionare care să prevină așa-numita “boală a pensionării”.

- ***Sentimentele de inutilitate și izolare socială cu consecințe sociale generate de îmbătrânire***

Aceste probleme sunt strâns legate de cea a dezangajării și trecerii la pensie, fiind exacerbate în cazul persoanelor vârstnice lipsite de ocupație.

Caracteristicile acestor consecințe în cadrul grupurilor de persoane vârstnice ieșite la pensie sunt asemănătoare în linii mari, cu cele expuse anterior, referitor la implicațiile sociale ale pensionării. Ele sunt deci mai pregnante în rândul persoanelor de sex masculin și al celor din mediul urban față de mediul rural, precum și la persoanele cu pregătire precară față de grupul persoanelor calificate și îndeosebi al celor cu pregătire superioară. De asemenea, aceste stări se accentuează odată cu înaintarea în vârstă și la persoanele handicapate. La rândul lor, aceste stări influențează negativ starea sănătății vârstnicilor, favorizând instalarea unor boli psihice grave, cu deosebire cele depresive și anxioase.

- ***Îmbătrânirea familiei și a membrilor gospodăriei care atrage unele consecințe sociale***

Modificările intervenite în evoluția familiei și a gospodăriei în cazul dezorganizării creează probleme sociale atât pentru individul care îmbătrânește, cât și pentru societate.

Dacă înainte problemele vârstnicului se rezolvau în familie, astăzi societatea este nevoită să intervină din ce în ce mai mult. Respectul, atenția și afecțiunea cu care erau înconjurate persoanele vârstnice în familiile tradiționale, în care coabitau mai multe generații, au dispărut treptat o dată cu destrămarea acestor tipuri de familie care au cunoscut o nuclearizare accentuată, nu numai în mediul urban, unde rar se mai poate întâlni o familie complexă, cât și în mediul rural.

- ***Singurătatea, consecință socială negativă și tot mai des întâlnită***

Ea înregistrează o pondere importantă în rândul femeilor, mai ales ca urmare a dezechilibrului pe sexe în favoarea sexului feminin la vârste înaintate, ca urmare a supramortalității masculine.

Sentimentul singurătății se accentuează odată cu vârsta și determină probleme speciale pentru societate căreia îi revin o serie de obligații pe linia supravegherii și îngrijirii unor persoane lipsite de sprijin. Un rol important îl au în rezolvarea acestor cazuri serviciile publice de asistență socială, cât și alte structuri specializate pentru ajutor menajer și prestarea de servicii legate de aprovizionare, îngrijire și supraveghere calificată în cazul unor situații extreme – persoane nedepasabile, handicapate fizic și psihic, cu boli cronice invalidante etc.

Studiile de specialitate recomandă pe cât posibil să se recurgă la păstrarea vârstnicului în familie, apelându-se la instituționalizare, ca o ultimă soluție. Menținerea pe cât posibil a acestuia în familie trebuie supravegheată activ prin serviciile comunale și intervenția asociațiilor și societăților de caritate, a fundațiilor și cultelor, prin orice alte forme bazate pe voluntariat.

- ***Relațiile sociale ale vârstnicilor cu congenerii și celelalte categorii de vârstă, îndeosebi tinerii***

Izolarea de viața productivă are o serie de consecințe nefaste pentru persoanele vârstnice: pierderea contactelor stabilite în timp și întreprinderea fluxului de informații, un adevărat suport pentru depășirea greutăților vieții și al grijilor cotidiene.

Pierderea relațiilor sociale accentuează sentimentul de singurătate, favorizează izolarea socială și instalarea stărilor depresive.

Desconsiderarea și marginalizarea vârstnicilor de către generația tânără are efecte negative puternice pe planul stării de sănătate.

“Îmbătrânirea populației în context european și în România și perspective de evoluție”

Vârstnicii au nevoie de socializare cu cei tineri și activi. Recunoașterea lor ca membrii folositori societății are o importanță vitală pentru aceștia.

În ansamblul ”terapeuticii sociale”, menținerea relațiilor sociale reprezintă unul din cele mai importante elemente. Rezolvarea favorabilă a unei astfel de probleme ține atât de individ cât și de societate. Aceasta este datoare să inițieze și să dezvolte forme speciale care să favorizeze menținerea relațiilor interpersonale ale vârstnicilor. În acest sens un rol important îl au organizațiile și cluburile pensionarilor.

Totodată, un rol important revine familiei, prietenilor, rudelor, cunoștințelor care pot să stimuleze menținerea relațiilor sociale ale vârstnicului.

Cercetările efectuate în acest domeniu indică necesitatea sensibilizării mai puternice a opiniei publice pentru problemele vârstnicilor, iar aceasta trebuie să se facă pe toate căile, cu participarea tuturor factorilor capabili s-o influențeze pozitiv: școala, instituțiile de asistență socială, organizațiile și fundațiile neguvernamentale care au sarcini pe linia sprijinirii persoanelor vârstnice, cultele și nu în ultimul rând mass-media.

- **Organizarea timpului liber al vârstnicilor**

Dacă pentru persoanele adulte **timpul liber** înseamnă o activitate de recreere independentă de obligațiile profesionale, pentru vârstnici, acesta constituie o etapă esențială a vieții și de aceea trebuie organizat folositor atât pentru persoană, cât și pentru familie și societate.

Antrenarea vârstnicilor la rezolvarea diferitelor activități în familie și societate le crează acestora un sentiment de utilitate socială, factor deosebit de important.

Alte forme de organizare a timpului liber pentru persoanele vârstnice le pot constitui acțiunile de turism geriatric care pe lângă organizarea de excursii și petrecerea plăcută a timpului liber au în vedere efectuarea unor cure și proceduri balneare, de fizioterapie și kinetoterapie, de cultură fizică medicală cu exerciții conduse de personal calificat și adaptate afecțiunilor individuale.

* *
*

Dezvoltarea unor asemenea forme de sprijin și socializare a persoanelor vârstnice contribuie la menținerea sistemului relațiilor sociale ale vârstnicilor cu efecte benefice asupra echilibrului psiho-fiziologic al acestei categorii de populație.

2.4.3. Consecințe medico-sanitare și medico-sociale

În ansamblu, asemenea consecințe privesc mai multe grupe de probleme ca de exemplu:

- morbiditatea persoanelor prevârstnice, vârstnice și a longevivilor și starea de sănătate a acestor grupuri de populație;
- nivelul mortalității specifice acestor grupuri, cauzele de deces și tendințele fenomenului;
- adresabilitatea la serviciile de sănătate și de ordin social și modul în care unitățile de profil asigură nevoile de asistență medico-socială a persoanelor prevârstnice, vârstnice și longevive;
- forme și mijloace de intervenție medico-socială specifice persoanelor prevârstnice, vârstnice și longevive;

În ceea ce privește caracteristicile generale și specifice ale morbidității persoanelor vârstnice, acestea se pot sintetiza după cum urmează:

⇒ **polipatologia** persoanelor vârstnice în raport cu celelalte grupe de populație. Studiile întreprinse indică o supramorbiditate a acestora, în rândul cărora se constată existența în medie a 2-3 afecțiuni cronice/persoană, iar la vârstele avansate, numărul afecțiunilor pe persoană este mai crescut.

⇒ **frecvența ridicată a îmbolnăvirilor** reprezintă o altă caracteristică a morbidității persoanelor vârstnice și longevive. La vârsta de 60 ani și peste, comparativ cu persoanele de 15-59 ani, indicele global de prevalență este de 2,4 ori mai mare, cu diferențe mari în bolile cardio-vasculare (de circa 6 ori), în bolile reumatice, bronhopneumopatiile cronice obstructive, bolile renale cronice și litiaza aparatului urinar (de peste 3 ori).

⇒ principalele **cauze de îmbolnăvire** a persoanelor vârstnice sunt: tulburările de auz și de vedere, bolile osteo-articulare și reumatismale (osteoporoza), care pe lângă faptul că deține o frecvență ridicată are consecințe sociale severe, afecțiunile cardiace și ale aparatului circulator (cardiopatiile, arteroscleroza și arterioscleroza, hipertensiunea arterială), problemele de incontinență urinară, demența senilă, căderile și fracturile consecutive și altele.

Dacă la persoanele prevârstnice vârful de morbiditate sunt reprezentate de bolile cardiovasculare, care determină supramortalitate îndeosebi la bărbați, la persoanele vârstnice predomină pe lângă afecțiunile cardio-vasculare, bolile reumatismale, cele ale aparatului respirator, digestiv și urinar.

“Îmbătrânirea populației în context european și în România și perspective de evoluție”

La vârstele de peste 80 ani, bolile au caracter **cronic**, de lungă durată, care necesită un consum mare de asistență medicală (consultații, tratamente medicamentoase, spitalizări repetate și de durată) și asistență medico-socială (supravegheri și îngrijiri cu caracter permanent, ajutor menajer și igienă personală, instituționalizare) și sunt mult mai frecvente. În cadrul acestei grupe de populație, o incidență crescută au și tulburările psihice, precum și diferite forme de senilitate.

Cunoașterea particularităților morbidității la populația îmbătrânită prezintă o mare importanță pentru orientarea activităților profilactice și de intervenție medico-socială care trebuie să fie făcute diferențiat, pe grupe de populație, pe categorii de localități urbane și rurale, în raport cu gradul de îmbătrânire demografică, pe sexe, zone geografice sau alte categorii de subpopulații.

În acest fel se cunoaște bine **etiologia bolilor și factorii favorizanți**, atât de ordin genetic sau bilologic, dar și de mediu fizic și social, între care un rol esențial îl au modul de viață, condițiile de muncă, alimentația, clima și microclimatul, stresul, sedentarismul, fumatul, toxicomaniile minore – reprezentate de consumul exagerat de cafea și alcool.

Ponderea deceselor persoanelor vârstnice (60 și peste) în total decese a crescut permanent în perioada 1960-2010, de la 54,7% la 80,4%.

Tabelul nr.30

**Structura pe grupe mari de vârstă a deceselor, în perioada 1960-2010
-procente-**

Anul	Total	Grupa de vârstă			
		0-4	5-44	45-59	60 și peste
1960	100,0	20,1	10,3	14,9	54,7
1965	100,0	9,0	10,2	13,6	67,2
1970	100,0	12,9	9,2	11,9	66,0
1975	100,0	9,0	8,8	11,6	70,6
1980	100,0	6,2	8,1	14,7	71,0
1985	100,0	4,7	7,8	15,5	72,0
1990	100,0	4,5	8,3	15,1	72,1
1993	100,0	2,9	8,0	15,0	74,1
2002	100,0	1,6	6,1	14,1	78,2
2007	100,0	1,2	5,1	14,5	79,2
2010	100,0	1,0	4,9	13,7	80,4

Sursa: Pentru anii 1960,1965,1970,1975,1980,1985,1990,1993 - Balaci Marin "Analiza Procesului de imbatranire demografică", teză de doctorat, 1996 și pentru anii 2002,2007 și 2010, lucrările - "Mortalitatea anii 2002,2007,2010", Institutului Național de Statistică, 2003,2008,2011

“Îmbătrânirea populației în context european și în România și perspective de evoluție”

Diminuarea nivelului mortalității specifice a grupelor de vârstă infantile, tinere și adult-tinere a condus la o creștere a valorii acestui indicator începând cu vârstele adulte și vârstnic-adulte și îndeosebi după vârsta de 60 ani.

Tabelul nr.31

Rata de mortalitate generală pe grupe de vârstă în anii 1960-2010

-decese la 1000 persoane-

Anii	1960	1965	1970	1975	1980	1985	1990	1993	2002	2007	2010
Total	8,7	8,6	9,5	9,3	10,4	10,9	10,6	11,6	12,4	11,7	12,1
0-4	18,0	10,3	12,2	9,2	6,7	6,7	6,2	5,2	4,0	2,9	2,3
5-9	0,9	0,6	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,6	0,4	0,3	0,3
10-14	0,6	0,5	0,6	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,3	0,3
15-19	1,0	0,9	0,9	0,8	0,8	0,7	0,7	0,7	0,5	0,6	0,5
20-24	1,3	1,2	1,2	1,1	1,1	1,1	1,0	1,0	0,7	0,6	0,6
25-29	1,5	1,3	1,3	1,2	1,3	1,4	1,3	1,2	0,9	0,7	0,7
30-34	1,8	1,7	1,8	1,5	1,6	1,8	1,8	1,9	1,4	1,1	1,0
35-39	2,3	2,1	2,2	2,1	2,5	2,5	2,7	2,9	2,4	1,7	1,7
40-44	3,0	2,9	3,0	3,0	3,7	3,9	3,8	4,5	4,2	3,2	2,8
45-49	4,8	4,3	4,4	4,5	5,6	5,9	6,0	6,5	6,5	5,5	5,1
50-54	7,5	6,9	7,1	6,8	6,1	8,6	8,8	10,3	9,5	8,3	8,3
55-59	12,2	11,2	11,1	10,7	12,1	12,8	12,8	13,9	13,2	11,7	11,9
60-64	18,8	18,6	18,6	17,2	18,3	19,0	18,7	20,2	19,8	17,0	16,6
65-69	30,9	30,9	30,7	28,3	30,2	30,2	29,4	29,4	28,9	25,3	24,5
70-74	52,3	52,3	52,8	48,0	51,5	49,2	44,4	46,2	44,5	38,5	37,2
75-79	90,2	96,7	87,8	83,7	78,3	84,4	75,1	81,2	73,5	62,7	60,4
80-84	110,7	143,1	142,1	136,6	154,7	142,6	128,8	129,8	115,0	106,1	102,4
85 plus	152,6	184,5	222,8	219,4	277,2	286,7	242,7	229,4	234,1	197,2	193,1

Sursa: Pentru anii 1960,1965,1970,1975,1980,1985,1990,1993 - Balaci Marin "Analiza Procesului de imbatranire demografică", teză de doctorat, 1996 și pentru anii 2002,2007 și 2010, lucrările - "Mortalitatea anii 2002,2007,2010", Institutului Național de Statistică, 2003,2008,2011

Din analiza ratelor de mortalitate la grupele de 60 ani și peste se constată o reducere a valorii acestui indicator, în ultimii ani, urmare a scăderii ratei mortalității în special la aceste vârste și a creșterii speranței de viață.

Unul din determinanții scăderii ratelor de mortalitate este dat de creșterea duratei medii de viață, conform tabelului nr.32.

Tabelul nr.32
-ani/persoană-

	Total	Masc	Fem	Ecart (Fem-Mas)
1956	63,17	61,48	64,69	3,21
1964-1967	68,51	66,45	70,51	4,06
1981-1983	69,60	66,83	72,40	5,57
1993-1995	69,40	65,70	73,36	7,66
2002-2004	71,32	67,74	75,06	7,32
2005-2007	72,61	69,17	76,14	6,97
2008	73,03	69,49	76,68	7,19
2009	73,33	69,68	77,09	7,41
2010	73,47	69,76	77,30	7,54

Sursa: Pentru anii 1956, 1964-1967, 1981-1983, 1993-1995 - Balaci Marin "Analiza Procesului de imbatranire demografică", teză de doctorat, 1996 și pentru anii 2002-2004, 2005-2007, 2008, 2009, 2010, lucrările - "Speranța de viață în anii 2004,2007,2008,2009,2010", Institutului Național de Statistică, 2005,2008,2009,2010,2011

În 1956, ecartul dintre cele 2 sexe în ceea ce privește durata medie a vieții era de 3,21 ani, iar în anul 2010, acesta a ajuns la 7,54 ani.

Pe planul adresabilității, consecințele medico-sanitare și medico-sociale derivă din numărul crescut al persoanelor vârstnice. Comparativ cu grupurile tinere de populație, cu excepția celor de vârstă infantilă, gradul de adresabilitate este mult mai ridicat la persoanele prevârstnice, vârstnice și longevivi, iar acesta crește o dată cu înaintarea în vârstă.

Aglomerarea serviciilor de sănătate din partea persoanelor vârstnice prezintă unele particularități în raport de sex, vârstă, mediu social, nivel de pregătire, grad de cultură în general și de cultură sanitară în special, precum și în raport de alți factori.

Dacă la persoanele prevârstnice predomină bolile acute, iar accentul se pune pe asistența profilactică, la persoanele vârstnice și longevive bolile cronice și invalidante înregistrează o pondere mai crescută, iar acestea necesită internări dese, uneori de lungă durată.

Probleme deosebite ridică longevivii în rândul cărora nevoile preponderente sunt de ordin medico-social. Din partea acestora sporește gradul de adresabilitate la o serie de servicii speciale de îngrijire care îmbracă forme multiple: la domiciliu, ambulatoriu și în cadrul unor unități spitalicești și de ocrotire. Mulți dintre aceștia au mari probleme sociale, fiind singuri, cu venituri insuficiente sau fără venituri și cu un grad ridicat de dependență.

Importante consecințe de ordin medico-sanitar și medico-social provoacă procesele de îmbătrânire demografică pe planul organizării și planificării sanitare, al alocării resurselor pentru

dezvoltare și al dotării tehnice, pentru dezvoltarea și modernizarea unor unități spitalicești și de ocrotire speciale, pentru formarea și perfecționarea personalului, pentru cercetare.

Procesele de îmbătrânire demografică reprezintă o problemă deosebită pentru sănătatea publică. În acest sens, gerontologia și geriatria au devenit specialitate medicală.

2.4.4. Consecințe psiho-sociale și socio-culturale

Îmbătrânirea colectivităților provoacă o serie de consecințe psihologice, psihosociale și socio-culturale cu efecte negative asupra capacității de adaptare a persoanelor și cu implicații asupra traiului și integrării lor sociale.

Expresia implicațiilor psihosociale și socio-culturale generat de procesele de îmbătrânire demografică este extrem de diferită în raport cu o serie de caracteristici – demografice (vârsta, starea civilă), economice (stare materială și venit), sociale (familie, relații sociale, educaționale, nivel de pregătire, preocupări, hobby-uri), teritoriale (mediu social, zona de locuire), medicale (stare de sănătate).

Psihologia grupurilor umane s-a format în timp, fiind influențată de condițiile specifice concrete de ordin istoric, geografic, economic, social, cultural, de tradiții și obiceiuri caracteristice.

Procesele de îmbătrânire au accentuat și modificat multe din aceste trăsături.

De exemplu, modificările pe care le-a cunoscut instituția familiei în România în sensul nuclearizării acesteia a condus la accentuarea unor trăsături psihologice ale persoanelor în vârstă cum ar fi singurătatea, sentimentele de inutilitate și inferioritate, tendințele de introvertire, stările de anxietate și depresivitate mai crescute.

De asemenea, pierderea relațiilor sociale întăresc convingerea vârstnicilor că se află în declin și produc o schimbare a liniilor de perspectivă. Adaptarea la noile perspective constituie un proces complex care pe unele planuri ale vieții se realizează mai ușor, pe altele mai greu, uneori cu multiple stări conflictuale.

Modificările psihologice sunt cauzate de un complex de factori biologici și de mediu care asigură modelarea adaptivă și personalitatea, ansamblu dinamic ce conferă omului caracterul său unic și individual.

“Îmbătrânirea populației în context european și în România și perspective de evoluție”

Este cunoscut că înaintarea în vârstă aduce modificări importante în personalitatea individului, iar capacitatea de adaptare scade, ajungând la unii indivizi la adevărate forme de neadaptare.

Unul dintre cele mai mari handicapuri pe linia adaptării profesionale a vârstnicilor este pierderea încrederii în capacitatea de a învăța și de a se adapta la situații noi.

Scăderea memoriei și a atenției sunt factori care îngrijorează persoanele vârstnice și din acest motiv, ele sunt refractare la nou și devin conservatoare. Conservatorismul persoanelor vârstnice este responsabil în multe privințe de acomodarea cu celelalte grupuri de populație – tânără și adultă. De multe ori aceste situații antrenează modificări de comportament și o serie de tulburări psihice, existând o tendință de cronicizare a acestora pe măsura avansării în vârstă.

Pe plan socio – cultural, consecințele trebuie analizate în strânsă corelație cu doi factori: unul de ordin economic – reprezentat de nivelul venitului care poate asigura o independență relativă a vârstnicului și al doilea, nivelul de pregătire – în raport de care vârstnicii știu să își organizeze timpul și modul de viață în general prin îndeplinirea unor activități, cultivarea unor hobby-uri și relații sociale cu efect compensatoriu și stimulatoriu pentru menținerea dorinței de viață, a sentimentului de utilitate socială și a stării de sănătate.

2.4.5. Alte consecințe

În afară consecințelor prezentate, procesele de îmbătrânire demografică generează și alte implicații, la fel de importante pe plan politic, juridic, administrativ, educațional, care privesc nemijlocit relația persoanelor vârstnice cu societatea.

Pe plan **politic**, asemenea consecințe decurg din calitatea vârstnicilor ca persoane ce compun o parte din electorat. Decurge de aici interesul ce trebuie să îl dovedească partidele politice față de acest grup de populație prin includerea în cadrul programelor electorale a unor măsuri favorabile vârstnicilor pentru a le câștiga sprijinul.

Pe plan **juridic**, creșterea numărului persoanelor vârstnice impune atenție sporită față de cunoașterea nevoilor acestui grup de populație și transpunerea lor în acte normative pe toate planurile, îndeosebi pe planul securității sociale și medicale.

Intervențiile trebuie făcute atât global la nivelul întregului grup de populație vârstnică, dar mai ales diferențiat pentru a sprijini, îndeosebi, acele categorii defavorizate material și medico – social.

Pe plan **administrativ** se impune o mai largă și susținută activitate din partea factorilor locali, care cunosc cel mai bine nevoile concrete ale persoanelor vârstnice din cadrul

“Îmbătrânirea populației în context european și în România și perspective de evoluție”

comunităților. Consiliile locale și instituțiile din unitățile administrativ – teritoriale, trebuie să se implice mai mult pentru soluționarea favorabilă a problemelor cotidiene ale persoanelor vâstnice.

Pe plan **educațional**, există probleme serioase îndeosebi în unele localități rurale îmbătrânite, de a asigura completarea efectivelor școlare. Este de remarcat că nu atât tendința de scădere a ratei natalității este responsabilă de asemenea situații, cât mai ales existența în mediul rural a unor structuri demografice îmbătrânite, care nu își pot aduce aportul la “producția” de vieți omenești.

CONCLUZII

România a cunoscut în ultimele decenii modificări semnificative în structura populației, în parte datorită parcurgerii perioadei de tranziție demografică, cât și datorită modificărilor politice care au avut o influență puternică asupra evoluției fenomenelor demografice.

Tranziția demografică a devenit un proces tot mai complex, fiind parte integrantă a procesului de dezvoltare social-economică, de modernizare a societății și aceasta deoarece interdependența dintre variabilele demografice și variabilele socio-economice devine tot mai pregnantă.

Transformările intervenite după 1989 în sistemul politic, în economie, în viața socială ca și în mentalitatea populației au influențat comportamentul demografic al acesteia.

Structura pe vârste a populației României reflectă un proces lent, dar continuu de îmbătrânire demografică, determinat în principal de scăderea ratei natalității care a condus la reducerea absolută și relativă a populației tinere (0-14 ani) și la creșterea ponderii populației vârstnice de 65 ani și peste.

Se remarcă reducerea ponderii populației tinere de 0-14 ani de la 23,6% în 1990, la 17,3% în 2002 și la 15,1% în iulie 2010, însoțită de creșterea continuă a segmentului de vârstă de 65 ani și peste: 11,0% în 1992, 13,4% în 2002, 14,9% în iulie 2010, fapt ce necesită adoptarea imediată de politici și programe care să ajute populația să “îmbătrânească și să rămână activă”, adică care să favorizeze sănătatea, participarea și securitatea persoanelor vârstnice. Aceste politici și programe trebuie să se bazeze pe drepturile, nevoile, preferințele și capacitățile persoanelor vârstnice.

Accelerarea procesului îmbătrânirii, are importanță majoră pentru politicile sociale. Obiectivul acestora îl constituie garantarea unui standard de viață decent, într-o societate a cărei populație îmbătrânește. Menținerea unui grad ridicat de protecție este o importantă provocare pentru Guvern și organele administrației publice centrale cu atribuții și responsabilități în domeniu. România nu poate reveni la condițiile de viață anterioare, când familia lărgită asigura mijloacele de existență și îngrijirea persoanelor vârstnice.

“Îmbătrânirea populației în context european și în România și perspective de evoluție”

Populația vârstnică nu trebuie lăsată să cadă în sărăcie, situație ce implică o mai mare solicitare financiară ulterioară pentru îngrijirile de sănătate, la domiciliu și cele specifice, precum și la aplicarea măsurilor care asigură o mai bună coeziune socială.

Creșterea tranșei de vârstă de 80 ani și peste (1,9% în 1992, 3,2% în iulie 2010) pune, îndeosebi, problema sănătății și a îngrijirilor. Această grupă de vârstă are o importanță deosebită pentru politicile sociale și cele privind sănătatea publică și îngrijirea persoanelor dependente. Ea implică exigențe noi în privința locuirii și asistării, a posibilităților de deplasare și a autogospodăririi.

În prezent, majoritatea persoanelor care necesită îngrijiri permanente sunt îngrijite de familie, serviciile specializate și profesionalizate fiind reduse. Având în vedere că speranța de viață este în continuă creștere, se întrevede că și nevoile de îngrijire permanentă vor crește pentru grupa de vârstă de 80 ani și peste, ceea ce va conduce la majorarea numărului de persoane dependente și respectiv la majorarea cererii de îngrijiri profesionale și specializate.

Membrii familiilor vor locui la distanță, iar pe de altă parte vor fi din ce în ce mai puțini copii capabili să se ocupe de un număr din ce în ce mai mare de persoane vârstnice, unele cu afecțiuni cronice. Apare astfel, în mod firesc, mărirea cererii de servicii de îngrijire și creșterea cererii de prestații de îngrijire adresate instituțiilor publice specializate și societății civile – organizațiilor neguvernamentale.

Efectele procesului de îmbătrânire asupra desfășurării vieții economice și sociale, cât și asupra evoluțiilor demografice viitoare vor apare în timp, determinând perturbații la nivelul populației școlare, populației fertile și populației în vârstă de muncă.

Îmbătrânirea populației în România, care a devenit o situație de fapt, implică, în general, soluționarea principalelor probleme, grupate pe domenii:

⇒ **Pensii și asigurări sociale**

- Concomitent cu creșterea numărului pensionarilor, s-a înregistrat o **diminuare a numărului populației ocupate**, având loc o accentuare a raportului de dependență. Astfel, de **315,1** pensionari¹⁹ la 1000 salariați în 1990, s-a ajuns la **629,7** pensionari la 1000 salariați în 1996, **958,2** pensionari la 1000 salariați în 2001, la **1.011,4** pensionari la 1000 salariați în 2005, la **992,7** pensionari la 1000 salariați în 2006, la **970,6** pensionari la 1000 salariați în 2008, la **1.125,0** pensionari la 1000 salariați în 2010 și la **1.140,1** pensionari la 1000 salariați în 2011;

¹⁹Au fost considerați doar pensionarii de asigurări sociale de stat, iar în anii 2006 - 2011 oscilația raportului de dependență economică s-a datorat oscilației ușoare a numărului de salariați.

“Îmbătrânirea populației în context european și în România și perspective de evoluție”

- **Nivelul pensiilor în sistemul public se menține mic față de cel al salariilor** (pensia medie de asigurări sociale (fără agricultori) a reprezentat în luna martie 2012 numai **50,4%** din salariul mediu net), deși și salariile sunt departe de ceea ce ar fi necesar, nu doar pentru un trai decent, ci pentru a constitui un mijloc de atragere a forței de muncă;
- **Erodarea puterii de cumpărare a pensiilor** datorită creșterii inflației reale, coroborat cu faptul că valoarea punctului de pensie a rămas nemodificată din luna octombrie 2009.

Sistemul public de pensii din România se găsește, în prezent, într-o situație critică, cu deficite financiare curente și oferă pensii în quantum insuficient unui trai decent mării majorității a pensionarilor.

⇒ **Protecția socială**

- **Protecția socială a vârstnicilor nu se asigură pe baza unui Program Național** aprobat de Parlament, ceea ce face să se materializeze prin măsuri sporadice și să se situeze cu mult sub nivelul din țările europene;
- **Sistemul de servicii sociale este reglementat și dezvoltat fragmentat**, asistența bătrânilor singuri, care nu se mai pot autogospodări și a celor cu dizabilități ca grupuri principale de risc nu se realizează coordonat într-un sistem articulat de servicii și instituții care prin cooperare permanentă să garanteze eficientizarea serviciilor acordate;
- **Capacitatea de asistare a persoanelor vârstnice** în instituții specializate **este foarte redusă** și nu acoperă nici pe departe solicitările;
- Creșterea progresivă și necontrolată a costurilor întreținerii locuinței, serviciilor și alimentelor de bază coroborat cu veniturile insuficiente ale pensionarilor fac ca aceștia **să nu mai poată acoperi cheltuielile strict necesare** pentru procurarea medicamentelor de întreținere a sănătății și pentru plata unor servicii medicale în ambulatoriu sau în spitale.
- Deși **combaterea sărăciei și promovarea incluziunii sociale** în rândul persoanelor vârstnice continuă să reprezinte un deziderat major, acestea **nu sunt reglementate prin acte normative**;

⇒ **Asistența socială**

- În cazul căminelor de bătrâni și al unităților de asistență medico-socială se constată, de asemenea, că **în componența colectivului de angajați nu sunt incluși medici cu specialitatea geriatrie** și din acest motiv în aceste unități nu se pot efectua terapii

“Îmbătrânirea populației în context european și în România și perspective de evoluție”

specifice persoanelor vârstnice și nici terapii recuperatorii pentru bolile cronice ale asistaților;

- Se constată o **slabă dezvoltare a serviciilor pentru vârstnici** aflați în dificultate comparativ cu alte categorii defavorizate de populație (copii, persoane cu dizabilități) și o insuficientă dezvoltare a structurilor la nivelul autorităților publice centrale și locale care să monitorizeze cazurile sociale;
- **Legislația în domeniul financiar nu încurajează suficient transferurile între sectorul public și cel privat**, astfel încât resursele sunt insuficiente și inegal repartizate la nivelul comunităților, cu diferențe majore între localități;
- **Nu există o autoritate la nivel național** care să monitorizeze aplicarea măsurilor și să gestioneze baza de date cu persoanele vârstnice cărora li se acordă protecție;
- **Nu există servicii/departamente destinate persoanelor vârstnice** în cadrul direcțiilor de asistență socială județene, persoanele vârstnice intrând în categoria persoanelor adulte sau cu dizabilități;
- **Legea nr.17/2000 a devenit un act normativ depășit** față de situația actuală, cât și față de actuala Lege nr. 292/2011 a asistenței sociale, ceea ce face ca administrația publică centrală cu atribuții în domeniu să nu fie în măsură să poată elimina situațiile de abuz și neglijență la care sunt expuse persoanele vârstnice;

⇒Îngrijirea la domiciliu²⁰

- **Rețeaua geriatrică la nivel național este insuficient dezvoltată**;
- **Lipsește medicii geriatri** care ar trebui să evalueze persoanele vârstnice inițial și periodic și să facă recomandări pentru întocmirea planului individual de intervenție;
- **Echipa multidisciplinară nu funcționează**, astfel încât de cele mai multe ori evaluarea persoanei vârstnice și decizia în vederea îngrijirii sunt fracționate fără ca specialiștii să poată comunica în stabilirea recomandărilor;
- **Structura de personal a unităților publice și private** de asistare și îngrijire a vârstnicilor (cămine, centre de zi, unități medico/sociale, centre de îngrijire și asistență,

²⁰ Avantajele pe care îngrijirea la domiciliu le prezintă în raport cu asistarea în centre rezidențiale sunt cunoscute ca fiind: creșterea confortului psihic, conservarea autonomiei și funcțiilor sociale ale persoanei, prevenirea izolării și menținerea unei vieți active, descongestionarea unităților sanitare și de asistență socială, cât și creșterea calității îngrijirii prin implicarea specialiștilor.

“Îmbătrânirea populației în context european și în România și perspective de evoluție”

adăposturi de noapte, cluburi ale pensionarilor) **este incompletă, lipsind specialiști precum: ergoterapeuți, kinetoterapeuți, medici stomatologi;**

- **Nu există unități cu program permanent** și foarte puțini dintre furnizori asigură asistență medicală de urgență, deși problematica specifică vârstnicilor ar impune înființarea unui asemenea tip de intervenție permanentă;
- **Lipsesc fondurile și personalul acreditat pentru derularea programelor de îngrijire la domiciliu** a persoanelor vârstnice;
- Serviciile sociale, socio-medicale și medicale oferite în prezent persoanelor vârstnice cuprind un **pachet de bază care este necesar să fie revizuit și completat** în funcție de nevoile individuale identificate în rândul populației vârstnice;
- Repartizarea furnizorilor de servicii de îngrijire în teritoriu este inegală - în detrimentul vârstnicilor din mediul rural - **oferta de servicii fiind mult mai redusă pentru localitățile mici și pentru cele rurale**. Această discrepanță trebuie eliminată prin distribuirea fondurilor de la bugetul de stat și local în vederea acordării serviciilor la domiciliu și vârstnicilor din mediul rural care au rămas singuri datorită migrației generațiilor tinere către mediul urban.

⇒ **Sănătate**

- Datele statistice demonstrează că **starea de sănătate a pensionarilor**, a vârstnicilor în general, **a devenit îngrijorătoare** datorată accesibilității greoaie a acestora la serviciile medicale de urgență, precum și în procurarea medicamentelor;
- Din perspectiva furnizorilor de servicii socio-medicale la domiciliu **principalele greutăți identificate** sunt: lipsa spațiilor în care să își desfășoare activitatea și lipsa fondurilor pentru susținerea programelor și asigurarea continuității derulării lor;
- **Vârstnicii din mediul rural sunt în continuare dezavantajați** de disfuncțiile existente în sistemul actual, deoarece în multe localități **nu există cabinete ale medicilor de familie** sau acestea funcționează în spații improprii. De asemenea, numărul farmaciilor și al punctelor farmaceutice în mediul rural este foarte mic, comparativ cu cel din orașe. Situația este aceeași și pentru centrele de recoltare și laboratoarele pentru analize. O problemă care vine în completarea acestora și reduce considerabil accesibilitatea la serviciile medicale și la produsele farmaceutice, constă în lipsa infrastructurii, inclusiv a mijloacelor de transport către localitățile urbane, situație care izolează unele comunități, cunoscut fiind faptul că în localitățile mici populația este preponderent vârstnică;

„Îmbătrânirea populației în context european și în România și perspective de evoluție”

- **Platforma gerontologică** preconizată a se implementa **se regăsește numai parțial** în practica instituțiilor publice de sănătate și a organizațiilor societății civile.
- **Serviciile comunitare de îngrijire** socio-medicală continuă să se situeze **într-un stadiu incipient** și se manifestă timid față de nevoile reale individuale ale vârstnicilor aflați în dificultate;
- **Fondurile alocate pentru asistența medicală stomatologică sunt subevaluate** în raport cu necesitățile reale, vârstnicii constituind categoria de populație cea mai afectată de implicații dintre cele mai nefavorabile în acest domeniu;

⇒ Participarea pe piața forței de muncă

- **Nu sunt dezvoltate programe de reinserție și de menținere a unei vieți active** și a unei participări semnificative a persoanelor vârstnice în societate; mai mult, s-a reglementat imposibilitatea cumulării de către aceștia a pensiei cu salariul în unitățile de stat;
- **Persoanele vârstnice** fără afecțiuni de sănătate majore **sunt obligate să participe la acțiuni aducătoare de venit pentru asigurarea traiului zilnic**; totodată, trebuie evidențiată creșterea numărului cerșetorilor în rândul vârstnicilor;

⇒2012 - „Anul european al îmbătrânirii active și solidarității între generații

- Persoanele în vârstă sunt o resursă enormă din punct de vedere economic și social, resursă care, având în vedere proiecțiile demografice, va continua să crească în viitor. Anul 2012, ca an European al îmbătrânirii active și solidarității între generații, oferă autorităților publice și societății civile posibilitatea de a face un amplu schimb de opinii și punerea de comun acord în vederea angajării pentru o mai bună mobilizare a potențialului imens pe care persoanele în vârstă îl reprezintă pentru comunitățile în care trăiesc.
- Este esențial să se asigure măsuri și resurse (umane și financiare), care să invite și să permită persoanelor în vârstă să fie parte activă în viața comunității. Acest fapt nu numai că menține persoanelor în vârstă angrenate în activitate, dar îi ajută de asemenea să-și mențină un sentiment de utilitate, să dea vieții acestora un scop după pensionare. Este de asemenea un mijloc eficient de a preveni și aborda excluziunea socială, care în caz contrar poate duce la izolare, apariția unor probleme de sănătate și dependență.

“Îmbătrânirea populației în context european și în România și perspective de evoluție”

- Un mediu făcut accesibil este un element cheie în promovarea incluziunii sociale și a unei societăți pentru toate vârstele, deoarece oferă persoanelor în vârstă, posibilitatea să caute și să participe la o gamă largă de activități care să conducă la o viață socială activă. Participarea la astfel de activități poate fi utilă în aducerea împreună a generațiilor diferite, în consolidarea coeziunii sociale și solidarității dintre ele, în facilitarea participării sociale pentru toate grupurile de vârstă.

⇒ Reglementări legislative

- **Legislația în domeniul sanitar nu încurajează furnizorii de servicii medicale** pentru a încheia contracte cu casele județene de asigurări de sănătate, iar sumele decontate de către acestea sunt considerate insuficiente pentru acoperirea costurilor programelor derulate;
- **Legea nr.17/2000 privind asistența socială a persoanelor vârstnice nu acoperă întreaga problematică a acestei categorii de populație**, iar prevederile sale nu sunt aplicate corespunzător;
- **Lipsește o lege cadru pentru protecția drepturilor persoanelor vârstnice**, așa cum există pentru copiii și persoanele cu handicap.
- **Lipsește un Program Național pentru Protecția Socială a Persoanelor Vârstnice** care să fie însușit și aprobat de Parlament, astfel încât guvernul actual și cele viitoare să aibă obligația să-l aplice în condiții de responsabilitate.

PROPUNERI

În vederea preîntâmpinării consecințelor îmbătrânirii în România, precum și pentru ca persoanele vârstnice să se bucure de o bătrânețe demnă și o viață cât mai lungă, supunem atenției organismelor abilitate în domeniu, următoarele principale acțiuni:

⇒ în domeniul demografic

- Intervenția energetică și profesionalizată a Guvernului, pentru a stopa declinul demografic prin politici de **stimulare** a ratei fertilității, deoarece menținerea de durată a indicelui conjunctural al fertilității (1,3 copii la o femeie) a condus la creșterea progresivă a ponderii persoanelor de 65 ani și peste în totalul populației; de asemenea, este necesară **reducerea** migrației externe a populației tinere (18-40 ani), având în vedere că populația tânără care a emigrat legal în perioada 1991 - 2010 a ajuns la 51,3% din totalul celor care au emigrat.

⇒ în domeniul sistemului public de pensii

- Legislația în domeniul pensiilor să prevadă în mod expres reglementarea valorii punctului de pensie la cel puțin 45,0% din salariu mediu brut utilizat la fundamentarea bugetului asigurărilor sociale de stat; iar pentru situațiile în care pe parcursul anului salariul mediu brut realizat depășește în 3 luni consecutive cu peste 5,0% pe cel prognozat, valoarea punctului de pensie să se majoreze în mod corespunzător;
- În perspectivă, motivarea și încurajarea angajaților și angajatorilor să participe la Pilonul III²¹ de pensii, cu avantajul unor beneficii de natură fiscală pentru aceștia, iar pentru angajat cu avantajul acumulării și fructificării contribuțiilor strânse de-a lungul vieții, în conturile personale din cadrul fondului de pensii facultative, contribuții pe care le va putea folosi din momentul pensionării;
- Menținerea pe termen scurt și creșterea (pe termen lung) a numărului de angajați cu forme legale prin politici active în sfera ocupării forței de muncă, investiții (care să creeze noi locuri de muncă și să crească veniturile);

²¹ **Pilonul III** este denumirea dată sistemului de pensii facultative, administrate de companii private, sistem bazat pe conturi individuale și aderare facultativă. Participarea la pensiile facultative din acest pilon nu este interzisă în funcție de vârstă.

“Îmbătrânirea populației în context european și în România și perspective de evoluție”

- Creșterea numărului de contribuitori prin atragerea celor care lucrează în agricultură sau ca liber întreprinzători și care în prezent sunt neasigurați, precum și prin includerea altor categorii de persoane care obțin venituri.

⇒ în domeniul asistenței sociale

- Inițierea și aprobarea Legii pentru protecția drepturilor persoanelor vârstnice care să aibă în vedere:
 - luarea în considerare a particularităților, definițiilor și procedurilor stabilite în legislația Comunității Europene, pentru corespondența organizatorică, funcțională și administrativă cu practicile din țările Uniunii Europene în domeniul protecției sociale a persoanelor vârstnice;
 - adoptarea unei noi definiții a persoanei vârstnice și precizarea în mod clar a situațiilor în care aceasta intră în procesul de evaluare socio-medicală și de participare la un program de servicii sociale sau socio-medicale;
 - detalierea în mod clar a tuturor drepturilor persoanelor vârstnice și a procedurilor de acces la acestea;
 - înlocuirea termenului de „nevoie” a persoanei vârstnice cu un termen care să exprime un minim de cerințe firești pentru ca persoana respectivă să poată beneficia de un trai decent;
 - extinderea modalităților de soluționare a problemelor vârstnicilor prin introducerea de prestații, facilități și accesibilități ce se pot acorda acestora, reglementarea condițiilor de sprijin a celor în dificultate și stabilirea instituțiilor implicate și obligate să le soluționeze solicitările;
 - reglementarea principiilor, criteriilor și modului de calcul al contribuției individuale a persoanelor vârstnice asistate în unități de stat și private, precum și situațiile în care asistatul nu are venituri suficiente și susținători legali. În acest domeniu, trebuie să se stabilească în mod clar aportul consiliilor locale și județene, precum și ale persoanelor juridice private care derulează programe de servicii pentru persoanele vârstnice (acreditare, costuri, standarde);
 - stabilirea pachetelor minimale de servicii ce se justifică a fi acordate pentru principalele situații socio-medicele ce se întâlnesc în mod curent la persoanele vârstnice aflate în dificultate, cât și cele oferite în regim de urgență;
 - reglementarea procedurilor de contractare și finanțare a serviciilor, precum și modul de furnizare a acestora, astfel încât ele să fie de calitate și să răspundă

“Îmbătrânirea populației în context european și în România și perspective de evoluție”

- obiectivelor programelor stabilite de către comisiile de evaluare a situației socio-medice a persoanelor vârstnice;
- stabilirea procedurilor care privesc acordarea îngrijirilor pentru persoanele vârstnice, realizarea acestora pe baza unui plan individualizat elaborat prin aplicarea grilei de evaluare a nevoilor și a fișei socio-medice, în care fiecare specialist să propună măsuri, termene și modalități de evaluare a activităților desfășurate;
 - reglementarea procedurilor de lucru pentru înstrăinarea bunurilor proprietate personală în scopul de a proteja dreptul de proprietate și de a conserva bunurile mobile și imobile ale persoanelor vârstnice aflate în situații vulnerabile și de risc;
 - acordarea unei alocații sociale pentru vârstnicii care formează familii/cupluri sau sunt singuri și au venituri foarte mici pentru ca aceștia să poată beneficia de un trai decent (instituirea unui supliment bănesc calculat pe baza ”coșului zilnic al persoanelor vârstnice”, reglementat printr-un act normativ, deoarece cel care asigură pensia minimă garantată este insuficient);
 - reglementarea îndatoririlor, obligațiilor și a răspunderii civile și după caz penale a persoanelor fizice desemnate să acorde servicii de îngrijire persoanelor vârstnice;
 - instituirea obligației ca fiecare primărie să cunoască vârstnicii din cadrul comunității care se găsesc în situație de risc socio-medical și în colaborare cu instituțiile de specialitate și reprezentanții societății civile să acționeze operativ pentru ameliorarea condițiilor de trai a acestor persoane ;
 - organizarea evidenței și monitorizării cazurilor sociale, ce privesc persoanele vârstnice, pentru o evaluare a cererii și ofertei de servicii, utilă la reglementarea rețelei de servicii sociale potrivit nevoilor identificate;
 - instituirea coșului minim de consum pentru familia de pensionari și persoana vârstnică singură, al cărui quantum să fie aprobat prin hotărâre a guvernului, nivel față de care guvernul și organele abilitate să dispună indexări ale veniturilor persoanelor vârstnice, facilități, scutiri sau diminuări ale taxelor locale și a impozitelor etc;
 - aplicarea de măsuri active, pentru eliminarea riscului de excluziune socială a persoanelor vârstnice, rămase singure (inclusiv din mediul rural), fără familie.
 - asigurarea de către poliția de proximitate a unei mai mari siguranțe și securități vârstnicilor, potențiale victime ale infracționalității, violenței și abuzului;

“Îmbătrânirea populației în context european și în România și perspective de evoluție”

- îmbunătățirea și extinderea tipurilor de servicii ce le sunt asigurate vârstnicilor în instituțiile de asistență socială în regim rezidențial, respectiv programe de terapie ocupațională, recuperare etc;
 - dezvoltarea sistemului rezidențial de asistență socială pentru vârstnici prin reabilitarea căminelor existente pentru persoane vârstnice și construcția de noi cămine, îmbunătățirea confortului în cămine prin dotarea cu echipamente, aparatura medicală, electrocasnică, electronică și mobilier;
 - completarea instituțiilor de asistență socială cu personal și cu respectarea obligatorie a structurii minimale de personal de specialitate reglementată în Hotărârea de Guvern nr. 1007/2005;
 - perfecționarea personalului care activează în programe de sprijin pentru persoanele vârstnice prin participarea la schimburi de experiență și cursuri de formare, atragerea de specialiști cu experiență, angajarea unui număr tot mai mare de specialiști și organizarea unei rețele comunitare de medici geriatrii prin dubla specializare a medicilor de medicină internă;
 - crearea unor profesii necesare acordării serviciilor sociale profesionalizate pentru persoanele vârstnice: asistentul medical comunitar, asistentul medical de geriatrie și gerontopsihiatrie și terapeutul ocupațional specializat în recuperarea persoanelor vârstnice;
 - susținerea implicării active a persoanelor vârstnice în viața socială prin informare, sprijin și consiliere, nominalizarea în organismele consultative la nivel de comunitate în vederea participării lor active la soluționarea problemelor pe plan local și valorificarea competențelor dobândite în viața activă ;
 - crearea unor punți între generațiile tinere și vârstnici prin organizarea de rețele de voluntari tineri care să se implice pentru îmbunătățirea calității vieții persoanelor vârstnice instituționalizate și a celor care locuiesc singuri și prin promovarea oricăror alte inițiative menite să realizeze un schimb reciproc de informații pentru familiarizarea cu problematica celor două generații.
- Dezvoltarea sistemului de îngrijiri la domiciliu de lungă durată, pentru a nu fi compromisă existența persoanelor vârstnice, deoarece odată cu înaintarea în vârstă, crește riscul de a prezenta boli, invalide și implicit dependență;

“Îmbătrânirea populației în context european și în România și perspective de evoluție”

- Îmbunătățirea, extinderea și diversificarea serviciilor ce se acordă vârstnicilor asistați la domiciliu, dezvoltarea programelor de terapie ocupațională, recuperare, activități cultural - artistice etc;
- Lărgirea structurilor de îngrijire la domiciliu a persoanelor vârstnice, încurajarea și dezvoltarea centrelor locale de monitorizare și diagnoză medicală pentru detectarea precoce și prevenirea îmbolnăvirilor celor cu venituri mici;
- Instituirea prin lege de compensații financiare și de facilități în vederea promovării, încurajării și stimulării îngrijirii în familie a persoanelor vârstnice dependente.

⇒ în domeniul sănătății

- Revizuirea și îmbunătățirea pachetului de legi care reglementează sănătatea populației, asigurarea acestuia a unei concepții moderne privind prevenirea îmbolnăvirii și asistența medicală a vârstnicilor prin :
 - organizarea pentru persoanele vârstnice a unui program național distinct de sănătate care să asigure prevenția și tratamente medicale alternative pentru asigurarea și menținerea unei bune stări de sănătate;
 - educarea persoanelor vârstnice pentru a deveni conștiente de factorii de risc la vârsta a treia și a cunoaște măsurile de prevenție necesare pentru a evita complicațiile serioase în domeniul sănătății (fumatul, consumul de alcool, folosirea exclusivă a medicamentelor și a automedicației);
 - elaborarea și implementarea de programe naționale privind prevenirea îmbătrânirii precoce și a situației de dependență (promovarea dezvoltării de cabinete de asistență socială în cadrul spitalelor și întărirea colaborării asistentului social cu medicul de familie, orientarea serviciilor de îngrijire primară spre modelul social de abordare a pacientului).
 - creșterea accesului la serviciile de protecție a sănătății și îndeosebi la serviciile medicale de bază; derularea de programe speciale la nivel național destinate persoanelor vârstnice;
 - înființarea de centre medicale în toate unitățile administrativ - teritoriale care să asigure serviciile medicale de urgență și supraveghere în tratamentul ambulatoriu al persoanelor vârstnice;
 - înființarea de secții de geriatrie în toate spitalele și a cabinetelor de geriatrie în toate municipiile și orașele mari;

“Îmbătrânirea populației în context european și în România și perspective de evoluție”

- acordarea de asistență medicală gratuită persoanelor vârstnice, precum și de gratuități la medicamentele destinate întreținerii sănătății și în mod deosebit pentru cele prescrise în cazul bolilor cronice;
- stabilirea unui sistem rațional de aprovizionare a farmaciilor cu medicamente compensate și gratuite și în mod special cu cele destinate întreținerii stării de sănătate a persoanelor vârstnice;
- asigurarea gratuității analizelor de laborator și a investigațiilor în regim de urgență pentru persoanele vârstnice, pe toată perioada lunii, indiferent de decadă;
- îmbunătățirea colaborării între casele de asigurări de sănătate județene și direcțiile sanitare județene prin stabilirea de atribuții și responsabilități clare și precise în regulamentele cadru aprobate prin ordin al ministrului sănătății;
- aplicarea de măsuri organizatorice care să conducă la scăderea duratei de prezentare a echipei de salvare, la locul și la ora solicitării;
- asigurarea accesului la serviciile medicale de bază și la medicamentele gratuite și compensate pentru vârstnicii de la sate, înființarea de cabinete de medicină de familie și farmacii sau puncte farmaceutice în toate localitățile rurale;
- implementarea în toate zonele țării a programelor de îngrijiri la domiciliu pentru persoanele vârstnice;
- încurajarea marilor producători de medicamente din România să fabrice echivalente ale produselor străine pentru care nu există corespondent printre produsele românești, prin acordarea unor facilități la comercializarea medicamentelor, scutiri de taxe și impozite etc;

⇒ în domeniul participării pe piața forței de muncă

- Reducerea numărului de pensionari (și implicit a ratei de dependență), prin:
 - egalizarea vârstei limită de pensionare a femeilor cu cea a bărbaților, respectiv la 65 ani, în orizontul de prognoză 2015-2030;
 - aplicarea de practici flexibile de lucru care să încurajeze persoanele vârstnice să reintre pe piața muncii; instituirea de norme și convenții care să permită prelungirea vieții active, dincolo de 65 de ani, cu beneficii fiscale și sociale atât pentru vârstnici, cât și pentru angajatori;
- Desființarea pensiei anticipate și parțial anticipate;
- Reintegrarea mai rapidă pe piața muncii a femeilor după perioada de maternitate;

“Îmbătrânirea populației în context european și în România și perspective de evoluție”

- Adoptarea principiului “**o societate pentru toate vârstele**”, care să stea la baza tuturor reglementărilor care se referă la populație;
- Promovarea “**îmbătrânirii active**” care presupune educația și formarea pe parcursul întregii vieți, retragerea din activitate mai târziu și mai progresiv, practicarea activităților care ocrotesc capacitățile și sănătatea, contribuind astfel la reducerea dependenței și a costurilor retragerii din activitate și ale îngrijirilor ulterioare de sănătate.
- Susținerea implicării active a persoanelor vârstnice în viața societății pentru a favoriza păstrarea lor cât mai mult timp în activitate, ca persoane utile, cu un grad crescut de autonomie, care să influențeze starea lor psihică și care, în final, să conducă la creșterea calității vieții;
- “**Grizonarea**” populației, prin stabilirea și aplicarea de politici flexibile de adaptare a instituțiilor și proceselor sociale la noua structură a populației. Armonizarea vieții profesionale și familiale, în special în favoarea femeilor, inclusiv prin crearea de noi structuri necesare creșterii copiilor, cu drepturi legitime în cadrul sistemului de asigurări sociale;
- Încurajarea rolului familiei și a diferitelor tipuri de transferuri financiare, materiale, nonmateriale care au loc în ambele sensuri cu sprijinul societății civile și furnizorii de servicii sociale și socio-medicale în unități specializate și la domiciliul beneficiarilor.
- Reconsiderarea și reglementarea rolului comunității și al familiei în satisfacerea nevoilor generale și specifice ale persoanelor vârstnice.
- Antrenarea populației vârstnice în realizarea unor servicii utile pentru vârstnicii dependenți, stimulându-le astfel sentimentul de utilitate și solidaritate socială;
- Promovarea voluntariatului în rândul persoanelor vârstnice în paralel cu dezvoltarea și diversificarea acțiunilor de întraajutorare.

⇒ în domeniul mass-media

- Organizarea de campanii de popularizare (materiale publicitare audio-vizuale) a instituțiilor care au atribuții de protecție socială, pentru ca persoanelor vârstnice să poată fi informate permanent cu privire la accesul la drepturile și facilitățile acordate prin legi și diverse alte reglementări;
- Realizarea de programe specifice cu și despre persoanele vârstnice;
- Prezentarea imaginii persoanelor vârstnice pozitiv și proactiv; mediatizarea unor cazuri sau situații deosebite pentru a fi cunoscute de către membrii societății;

„Îmbătrânirea populației în context european și în România și perspective de evoluție”

- Prezentarea modului de soluționare a unor cazuri sociale deosebite care privesc persoanele vârstnice, prin colaborarea cu organele administrației publice;
- Realizarea de emisiuni unde să participe reprezentanții organizațiilor centrale reprezentative ale pensionarilor în care să se dezbată probleme curente ale acestei categorii de populație.

⇒2012 - „Anul european al îmbătrânirii active și solidarității între generații” (recomandări în acest sens pentru factorii de decizie la nivel național și local)

□domeniul combaterii excluziunii sociale:

- Crearea de servicii comunitare în vederea promovării incluziunii sociale pentru persoanele în vârstă, cum ar fi centre de întâlniri, activități și servicii de transport;
- Furnizarea de informații clare și ușor de înțeles despre oportunitățile disponibile pentru persoanele în vârstă din comunitatea lor, acordând o atenție deosebită persoanelor izolate și grupurile greu accesibile, cum ar fi persoanele dependente și persoanele în vârstă aparținând minorităților etnice sau comunităților de imigranți;
- Promovarea acțiunilor care permit persoanelor în vârstă să fie implicate într-o gamă largă de activități de voluntariat, inclusiv activități de voluntariat între generații precum și în sectorul îngrijirii persoanelor în vârstă care pot oferi un sprijin util pentru colegii lor, în sinergie cu îngrijitorii specializați;
- Adoptarea unei abordări integrate și multidisciplinare în furnizarea de servicii sociale și asigurarea de legături de transport adecvate care să permită accesul persoanelor în vârstă la astfel de servicii;
- Sprijinirea creării și utilizării de comunități on-line de către persoanele în vârstă.

□Promovarea dialogului cu societatea civilă:

- dezvoltarea și consolidarea structurilor participative, care încurajează participarea persoanelor în etate la procesul decizional la nivel local și național, în special femeile mai în vârstă, care sunt adesea sub-reprezentate în posturile de decizie;
- Promovarea implicării persoanelor în etate în proiectarea, implementarea și evaluarea politicilor de protecție socială.

□Promovarea solidarității între generații:

- Furnizarea de stimulente pentru sisteme fiscale care aduce împreună persoane aparținând unor generații diferite, cum ar fi programe tutoriale sau de mentori în școli sau alte instituții, locuințe ocupate de generații diferite, etc.;

“Îmbătrânirea populației în context european și în România și perspective de evoluție”

- Încurajarea dezvoltării activităților de voluntariat pentru toate grupele de vârstă și eliminarea obstacolelor juridice și administrative care împiedică persoanele în vârstă să se implice în aceste activități.

□ **Îmbunătățirea accesibilității:**

- Promovarea unui mediu prietenos față de persoanele în vârstă (locuințe, transport și utilități), pentru a permite participarea deplină a tuturor categoriilor defavorizate în societate, inclusiv a persoanelor în vârstă;
- Asigurarea accesului universal la serviciile esențiale pentru a promova bunăstarea individuală și calitatea vieții la toate vârstele.
- Abordarea inegalităților persistente de sănătate dintre diversele grupuri sociale și etnice;
- Acordarea unei atenții deosebite persoanelor în vârstă cu risc ridicat de sărăciei, în special femeilor foarte bătrâne, persoanelor vârstnice dependente, minorităților etnice și imigranților, precum și celor care au lucrat pe cont propriu sau în economia informală.

x
x x

La stabilirea politicilor, strategiilor, măsurilor și acțiunilor apreciem necesar să fie consultate structurile asociative ale pensionarilor și Consiliul Național al Persoanelor Vârstnice, deoarece ele sunt în măsură să cunoască cel mai bine nevoile și problematica acestui segment de populație.

Director general
Marius Augustin Pop

Șef birou „Analize și studii”
Alina Matei

Realizator
Olguța Ersilia Mihart

Bibliografie

- Balaci Marin "Analiza Procesului de imbatranire demografică", teză de doctorat, 1996;
- "Condițiile de viață ale populației din România în anul 2010", Institutul Național de Statistică, 2011;
- "Coordonate ale nivelului de trai în România.Veniturile și Consumul populației, anul 2010", Institutul Național de Statistică, 2011;
- "Forța de muncă în România.Ocupare și somaj, anii 2007, 2010", Institutul Național de Statistică - 2008,2011;
- "Mortalitatea 2002,2007,2010", Institutul Național de Statistică, 2003,2008,2011;
- "Proiectarea populației României, pe medii, până în anul 2025", Institutul Național de Statistică, 2005;
- "Proiectarea populației României pe regiuni de dezvoltare, la orizontul anului 2050", Institutul Național de Statistică, 2009;
- "Populația României la 1 iulie 2010. Principalele caracteristici demografice", Institutul Național de Statistică, 2011;
- " Speranța de viață în anii 2004,2007,2008,2009,2010", Institutul Național de Statistică, 2005,2008,2009,2010,2011;
- http://esa.un.org/wpp/unpp/panel_indicators.htm - pentru datele privind proiecțiile ONU
- <http://www.cnpas.org/portal/media-type/html/language/ro/user/anon/page/default.psm/template/generic?url=%2Fcontent%2Fcpas%2Fstatistics.html&title=Indicatori+statistici+pilon+l> - pentru datele privind pensia medie și numărul de pensionari pe județe

“Îmbătrânirea populației în context european și în România și perspective de evoluție”

Anexa nr.1

Evoluția numărului persoanelor vârstnice, pe sexe și tranșe de vârstă, în perioada 2011-2100, la nivel mondial (varianta medie de proiectare)²²

-mii persoane-

	2011	2020	2040	2060	2080	2100
Total	6.974.036	7.656.528	8.874.041	9.615.189	9.968.538	10.124.926
60-64	246.202	319.522	432.848	517.161	560.676	571.055
65-69	180.054	266.424	396.251	488.491	526.803	539.358
70-74	144.113	186.709	333.042	441.362	469.636	495.013
75-79	103.059	121.520	244.360	342.701	389.451	433.268
80-84	64.613	80.596	159.282	235.755	300.877	347.676
85-89	32.092	41.544	88.819	151.371	204.150	240.653
90-94	10.824	16.387	34.594	72.686	109.612	132.521
95-99	2.439	4.055	9.146	23.541	39.671	53.688
100+	317	561	1.867	5.343	10.865	17.795
60 plus	783.713	1.037.318	1.700.209	2.278.411	2.611.739	2.831.027
procent 60 plus	11,2	13,5	19,2	23,7	26,2	28,0
80 plus	110.285	143.144	293.708	488.696	665.173	792.333
procent 80 plus	1,6	1,9	3,3	5,1	6,7	7,8
Total feminin	3.456.781	3.796.360	4.415.602	4.799.132	4.984.572	5.069.790
60-64	126.669	163.756	220.251	257.890	279.735	284.717
65-69	94.589	139.155	205.559	248.288	266.287	272.350
70-74	78.380	100.810	177.067	231.183	242.044	254.660
75-79	58.146	68.029	135.216	186.370	206.632	228.981
80-84	38.632	47.686	92.202	134.101	166.321	190.678
85-89	20.637	26.025	54.326	90.978	119.182	138.449
90-94	7.432	11.111	22.688	46.625	68.752	81.095
95-99	1.816	3.000	6.478	16.355	26.978	35.474
100+	249	437	1.427	4.015	8.039	12.885
60 plus	426.550	560.009	915.214	1.215.805	1.383.970	1.499.289
procent 60 plus	12,3	14,8	21,0	25,3	27,8	29,6
80 plus	68.766	88.259	177.121	292.074	389.272	458.581
procent 80 plus	2,0	2,3	4,0	6,1	7,8	9,0
Total masculin	3.517.255	3.860.168	4.458.439	4.816.057	4.983.966	5.055.136
60-64	119.533	155.766	212.597	259.271	280.941	286.338
65-69	85.465	127.269	190.692	240.203	260.516	267.008
70-74	65.733	85.899	155.975	210.179	227.592	240.353
75-79	44.913	53.491	109.144	156.331	182.819	204.287
80-84	25.981	32.910	67.080	101.654	134.556	156.998
85-89	11.455	15.519	34.493	60.393	84.968	102.204
90-94	3.392	5.276	11.906	26.061	40.860	51.426
95-99	623	1.055	2.668	7.186	126.93	18.214
100+	68	124	440	1.328	2.826	4.910
60 plus	357.163	477.309	784.995	1.062.606	1.227.769	1.331.738
procent 60 plus	10,2	12,4	17,6	22,1	24,6	26,3
80 plus	41.519	54.885	116.587	196.622	275.901	333.752
procent 80 plus	1,2	1,4	2,6	4,1	5,5	6,6

²² Date culese de pe site-ul ONU. Departamentul Afaceri Economice și Sociale - Divizia Populație - Secțiunea Proiecții http://esa.un.org/wpp/unpp/panel_indicators.htm

Evoluția numărului persoanelor vârstnice, pe sexe și tranșe de vârstă.
în perioada 2011-2100, la nivelul Uniunii Europene (varianta medie de proiectare)²³

	-mii persoane-					
	2011	2020	2040	2060	2080	2100
Total	501.917	510.950	515.376	503.967	492.842	494.758
60-64	30.078	32.860	33.728	27.892	28.239	26.890
65-69	24.100	29.392	32.842	28.717	27.935	26.243
70-74	22.018	25.814	32.226	29.274	26.796	25.716
75-79	18.016	18.855	27.982	27.326	24.011	24.770
80-84	13.142	15.087	21.333	23.699	21.092	22.566
85-89	7.842	9.011	13.693	17.607	17.134	18.404
90-94	2.621	4.031	6.844	10.685	11.454	12.492
95-99	652	1.099	1.984	4.228	5.422	6.299
100+	81	115	407	1.004	1.824	2.549
60 plus	118.550	136.264	171.039	170.432	163.907	165.929
procent 60 plus	23,6	26,7	33,2	33,1	33,3	33,5
80 plus	24.338	29.343	44.261	57.223	56.926	62.310
procent 80 plus	4,8	5,7	8,6	11,1	11,6	12,6
Total feminin	231.083	234.746	237.066	231.938	226.145	226.194
60-64	14.006	15.346	15.347	12.601	12.788	12.114
65-69	11.336	14.073	14.944	13.164	12.723	11.904
70-74	10.755	12.488	15.058	13.822	12.354	11.838
75-79	9.201	9.374	13.596	13.297	11.292	11.644
80-84	7.170	7.930	11.036	11.817	10.302	10.923
85-89	4.594	5.036	7.509	9.078	8.817	9.280
90-94	1.651	2.434	3.933	5.904	6.379	6.706
95-99	437	714	1.212	2.555	3.292	3.674
100+	54	82	269	683	1.210	1.693
60 plus	59.204	67.477	82.904	82.921	79.157	79.776
procent 60 plus	25,6	28,7	35,0	35,0	35,0	35,3
80 plus	13.906	16.196	23.959	30.037	30.000	32.276
procent 80 plus	6,0	6,9	10,1	12,7	13,3	14,3
Total masculin	270.834	276.204	278.310	272.029	266.697	268.564
60-64	16.072	17.514	18.381	15.291	15.451	14.776
65-69	12.764	15.319	17.898	15.553	15.212	14.339
70-74	11.263	13.326	17.168	15.452	14.442	13.878
75-79	8.815	9.481	14.386	14.029	12.719	13.126
80-84	5.972	7.157	10.297	11.882	10.790	11.643
85-89	3.248	3.975	6.184	8.529	8.317	9.124
90-94	970	1.597	2.911	4.781	5.075	5.786
95-99	215	385	772	1.673	2.130	2.625
100+	27	33	138	321	614	856
60 plus	59.346	68.787	88.135	88.135	84.750	86.153
procent 60 plus	21,9	24,9	31,7	31,7	31,8	32,1
80 plus	10.432	13.147	20.302	20.302	26.926	30.034
procent 80 plus	3,9	4,8	7,3	7,3	10,1	11,2

²³ Date prelucrate de pe site-ul ONU. Departamentul Afaceri Economice și Sociale - Divizia Populație - Secțiunea Proiecții. http://esa.un.org/wpp/unpp/panel_indicators.htm

“Îmbătrânirea populației în context european și în România și perspective de evoluție”

Anexa nr.2

Evoluția raportului dintre numărul populației active(15-64 ani) și numărul populației de 65 ani și peste în perioada 2011-2100, în țările Uniunii Europene (varianta medie de proiectare)²⁴

Nr crt	Țara/ Regiunea	Simbol țara	2011	2020	2040	2060	2080	2100
-	Europa de Est	-	4,8	3,6	2,7	1,9	2,2	2,2
1	Bulgaria	BG	3,8	3,2	2,4	1,9	2,2	2,1
2	Cehia	CZ	4,6	3,3	2,6	2,2	2,4	2,2
3	Ungaria	HU	4,1	3,4	2,8	2,2	2,1	2,0
4	Polonia	PL	5,2	3,7	2,7	1,8	2,0	1,9
5	România	RO	4,6	3,9	2,6	1,8	1,8	1,8
6	Slovacia	SK	5,9	4,3	2,8	2,3	2,3	2,1
-	Europa de Nord	-	3,9	3,3	2,6	2,3	2,1	2,0
7	Danemarca	DK	3,9	3,2	2,4	1,9	2,1	2,2
8	Estonia	EE	3,9	3,4	2,7	1,9	2,2	2,2
9	Finlanda	FI	3,7	2,7	2,3	2,3	2,2	2,1
10	Irlanda	IE	5,6	4,4	3,0	2,0	2,4	2,3
11	Letonia	LV	3,8	3,5	2,7	2,2	2,1	2,0
12	Lituania	LT	4,3	3,9	2,8	1,9	2,0	2,0
13	Suedia	SE	3,5	2,9	2,4	2,3	2,0	1,9
14	Marea Britanie	UK	3,9	3,4	2,6	2,3	2,1	2,0
=	Europa de Sud	-	3,5	3,1	1,9	1,7	1,8	1,8
15	Grecia	EL	3,6	3,2	2,1	2,5	2,3	2,1
16	Italia	IT	3,2	2,8	1,8	2,1	2,5	2,3
17	Malta	MT	4,9	3,3	2,4	1,7	1,8	1,9
18	Portugalia	PT	3,7	3,1	1,9	1,7	1,7	1,8
19	Slovenia	SI	4,1	3,2	2,1	2,3	2,2	2,0
20	Spania	ES	4,0	3,4	2,0	1,8	2,0	1,9
21	Cipru	CY	6,0	4,8	3,1	1,8	2,2	2,1
-	Europa de Vest	-	3,5	3,0	2,0	2,0	2,1	2,0
22	Austria	AT	3,8	3,3	2,0	1,9	1,8	1,9
23	Belgia	BE	3,7	3,2	2,3	1,9	2,2	2,3
24	Franța	FR	3,8	3,0	2,3	2,2	2,4	2,4
25	Germania	DE	3,2	2,8	1,8	2,2	2,1	2,0
26	Luxemburg	LU	4,9	4,5	2,9	1,7	1,8	1,8
27	Olanda	NL	4,2	3,2	2,1	1,6	1,6	1,8
-	EU-27	-	3,8	3,2	2,2	2,0	2,0	2,0

²⁴ Date prelucrate de pe site-ul ONU, Departamentul Afaceri Economice și Sociale - Divizia Populație - Secțiunea Proiecții http://esa.un.org/wpp/unpp/panel_indicators.htm

“Îmbătrânirea populației în context european și în România și perspective de evoluție”

Anexa nr.3

Evoluția indicelui conjunctural al fertilității²⁵, pe intervale, în perioada 2011-2100, în țările Uniunii Europene (varianta medie de proiectare)²⁶

Nr crt	Țara/ Regiunea	Simbol țara	2010- 2015	2015- 2020	2035- 2040	2055- 2060	2075- 2080	2095- 2100
-	Europa de Est	-						
1	Bulgaria	BG	1,55	1,62	1,83	1,95	2,02	2,05
2	Cehia	CZ	1,50	1,58	1,81	1,94	2,01	2,05
3	Ungaria	HU	1,43	1,51	1,76	1,90	1,99	2,03
4	Polonia	PL	1,42	1,50	1,75	1,90	1,99	2,03
5	România	RO	1,43	1,51	1,76	1,90	1,99	2,04
6	Slovacia	SK	1,37	1,47	1,74	1,89	1,98	2,03
-	Europa de Nord	-						
7	Danemarca	DK	1,88	1,91	2,00	2,04	2,07	2,08
8	Estonia	EE	1,70	1,76	1,91	1,99	2,04	2,07
9	Finlanda	FI	1,87	1,91	1,99	2,04	2,07	2,08
10	Irlanda	IE	2,10	2,10	2,10	2,10	2,10	2,10
11	Letonia	LV	1,51	1,59	1,81	1,94	2,01	2,05
12	Lituania	LT	1,50	1,57	1,80	1,92	2,00	2,04
13	Suedia	SE	1,93	1,95	2,02	2,05	2,07	2,09
14	Marea Britanie	UK	1,87	1,90	1,99	2,04	2,06	2,08
=	Europa de Sud	-						
15	Grecia	EL	1,54	1,61	1,82	1,93	2,00	2,04
16	Italia	IT	1,48	1,56	1,80	1,93	2,01	2,05
17	Malta	MT	1,28	1,29	1,59	1,8	1,92	2,00
18	Portugalia	PT	1,31	1,30	1,58	1,79	1,92	1,99
19	Slovenia	SI	1,48	1,56	1,79	1,92	2,00	2,04
20	Spania	ES	1,50	1,59	1,81	1,94	2,01	2,05
21	Cipru	CY	1,46	1,44	1,65	1,82	1,93	2,00
-	Europa de Vest	-						
22	Austria	AT	1,35	1,36	1,64	1,82	1,94	2,01
23	Belgia	BE	1,83	1,87	1,97	2,03	2,06	2,08
24	Franța	FR	1,99	2,00	2,05	2,07	2,08	2,09
25	Germania	DE	1,46	1,55	1,79	1,93	2,00	2,05
26	Luxemburg	LU	1,68	1,74	1,90	1,99	2,04	2,07
27	Olanda	NL	1,79	1,84	1,95	2,02	2,05	2,08
-	EU-27	-						

²⁵ Se calculează prin însumarea ratelor de fertilitate pentru fiecare an din intervalul [15-49] și apoi se raportează la 1,000 și reprezintă în medie numărul de copii născuți de o femeie în cursul vieții sale fertile,

²⁶ Date prelucrate de pe site-ul ONU, Departamentul Afaceri Economice și Sociale - Divizia Populație - Secțiunea Proiecții http://esa.un.org/wpp/unpp/panel_indicators.htm

**Evoluția speranței de viață , pe intervale, în perioada 2011-2100,
în țările Uniunii Europene (varianta medie de proiectare)²⁷**

Ambele sexe

Nr crt	Țara/ Regiunea	Simbol țara	-ani-					
			2010- 2015	2015- 2020	2035- 2040	2055- 2060	2075- 2080	2095- 2100
-	Europa de Est	-						
1	Bulgaria	BG	73,7	74,4	77,3	79,8	81,9	83,8
2	Cehia	CZ	77,9	78,6	81,2	83,5	85,6	87,6
3	Ungaria	HU	74,7	75,6	78,7	81,1	83,3	85,3
4	Polonia	PL	76,4	77,1	79,8	81,9	83,8	85,6
5	România	RO	74,3	75,2	78,3	80,6	82,7	84,5
6	Slovacia	SK	75,8	76,6	79,4	81,5	83,5	85,3
-	Europa de Nord	-						
7	Danemarca	DK	79,0	79,7	82,2	84,4	86,5	88,4
8	Estonia	EE	75,0	76,0	78,9	81,1	83,1	84,9
9	Finlanda	FI	80,2	81,0	83,4	85,5	87,6	89,5
10	Irlanda	IE	80,8	81,4	83,6	85,8	87,8	89,7
11	Letonia	LV	73,8	74,8	78,0	80,4	82,4	84,3
12	Lituania	LT	72,8	73,7	77,0	79,6	81,8	83,7
13	Suedia	SE	81,7	82,4	84,6	86,7	88,7	90,7
14	Marea Britanie	UK	80,4	81,0	83,3	85,4	87,4	89,4
=	Europa de Sud	-						
15	Grecia	EL	80,1	80,6	82,7	84,5	86,2	87,9
16	Italia	IT	82,0	82,5	84,7	86,7	88,7	90,6
17	Malta	MT	80,0	80,6	82,9	85,1	87,1	89,1
18	Portugalia	PT	79,8	80,4	82,4	84,3	86,0	87,7
19	Slovenia	SI	79,5	80,2	82,5	84,6	86,7	88,7
20	Spania	ES	81,8	82,5	84,8	86,8	88,8	90,8
21	Cipru	CY	79,9	80,5	82,5	84,3	86,1	87,8
-	Europa de Vest	-						
22	Austria	AT	81,0	81,8	84,2	86,2	88,2	90,2
23	Belgia	BE	80,0	80,6	82,9	85,1	87,1	89,1
24	Franța	FR	81,7	82,4	84,8	86,8	88,8	90,8
25	Germania	DE	80,6	81,4	83,8	85,9	88,0	90,0
26	Luxemburg	LU	80,2	80,9	83,5	85,6	87,6	89,6
27	Olanda	NL	80,9	81,4	83,6	85,7	87,7	89,7
-	EU-27	-						

²⁷ Date prelucrate de pe site-ul ONU, Departamentul Afaceri Economice și Sociale - Divizia Populație - Secțiunea Proiecții Secțiunea Proiecții-http://esa.un.org/wpp/unpp/panel_indicators.htm

“Îmbătrânirea populației în context european și în România și perspective de evoluție”

Feminin

Nr crt	Țara/ Regiunea	Simbol țara	-ani-					
			2010- 2015	2015- 2020	2035- 2040	2055- 2060	2075- 2080	2095- 2100
-	Europa de Est	-						
1	Bulgaria	BG	77,1	77,8	80,5	82,8	84,9	86,7
2	Cehia	CZ	81,0	81,7	84,2	86,5	88,6	90,6
3	Ungaria	HU	78,5	79,2	82,1	84,6	86,8	88,9
4	Polonia	PL	80,6	81,2	83,4	85,4	87,2	88,9
5	România	RO	78,0	78,8	81,5	83,7	85,6	87,4
6	Slovacia	SK	79,5	80,2	82,6	84,7	86,5	88,3
-	Europa de Nord	-						
7	Danemarca	DK	81,4	82,1	84,6	86,8	88,9	90,8
8	Estonia	EE	80,0	80,6	83,0	85,0	86,8	88,5
9	Finlanda	FI	83,3	83,9	86,2	88,3	90,3	92,3
10	Irlanda	IE	83,2	83,8	86,0	88,2	90,2	92,1
11	Letonia	LV	78,5	79,3	81,9	84,0	85,9	87,7
12	Lituania	LT	78,3	78,9	81,3	83,5	85,5	87,3
13	Suedia	SE	83,7	84,3	86,5	88,6	90,6	92,6
14	Marea Britanie	UK	82,4	83,0	85,4	87,5	89,6	91,6
=	Europa de Sud	-						
15	Grecia	EL	82,6	83,1	85,1	86,9	88,6	90,3
16	Italia	IT	84,6	85,2	87,4	89,4	91,4	93,3
17	Malta	MT	82,3	82,9	85,3	87,5	89,5	91,5
18	Portugalia	PT	82,8	83,3	85,3	87,1	88,8	90,4
19	Slovenia	SI	82,8	83,5	85,8	87,9	89,9	91,9
20	Spania	ES	84,8	85,3	87,5	89,5	91,5	93,4
21	Cipru	CY	82,1	82,7	84,7	86,6	88,3	90,0
-	Europa de Vest	-						
22	Austria	AT	83,6	84,2	86,4	88,5	90,5	92,5
23	Belgia	BE	82,8	83,3	85,6	87,8	89,8	91,8
24	Franța	FR	84,9	85,5	87,6	89,7	91,7	93,6
25	Germania	DE	83,0	83,6	85,9	88,0	90,1	92,1
26	Luxemburg	LU	82,7	83,3	85,7	87,8	89,9	91,8
27	Olanda	NL	82,8	83,3	85,5	87,7	89,7	91,7
-	EU-27	-						

“Îmbătrânirea populației în context european și în România și perspective de evoluție”

Masculin

Nr crt	Țara/ Regiunea	Simbol țara	-ani-					
			2010- 2015	2015- 2020	2035- 2040	2055- 2060	2075- 2080	2095- 2100
-	Europa de Est	-						
1	Bulgaria	BG	70,3	71,1	74,2	76,8	79,0	81,0
2	Cehia	CZ	74,7	75,5	78,3	80,6	82,8	84,8
3	Ungaria	HU	70,8	71,9	75,2	77,7	79,9	81,8
4	Polonia	PL	72,2	73,1	76,0	78,4	80,5	82,4
5	România	RO	70,6	71,7	75,0	77,6	79,8	81,7
6	Slovacia	SK	71,9	72,9	76,1	78,5	80,5	82,4
-	Europa de Nord	-						
7	Danemarca	DK	76,7	77,4	79,9	82,1	84,1	86,1
8	Estonia	EE	69,8	70,9	74,5	77,2	79,4	81,4
9	Finlanda	FI	77,2	78,2	80,7	82,9	84,9	86,9
10	Irlanda	IE	78,4	79,1	81,3	83,4	85,5	87,4
11	Letonia	LV	68,8	70,0	73,9	76,7	79,0	81,0
12	Lituania	LT	67,2	68,3	72,4	75,6	78,0	80,2
13	Suedia	SE	79,7	80,5	82,8	84,8	86,8	88,8
14	Marea Britanie	UK	78,3	78,9	81,1	83,3	85,3	87,3
=	Europa de Sud	-						
15	Grecia	EL	77,6	78,2	80,3	82,2	84,0	85,7
16	Italia	IT	79,2	79,8	82,0	84,1	86,1	88,1
17	Malta	MT	77,6	78,2	80,6	82,8	84,8	86,8
18	Portugalia	PT	76,8	77,4	79,6	81,6	83,4	85,1
19	Slovenia	SI	76,1	76,8	79,3	81,6	83,7	85,7
20	Spania	ES	78,8	79,7	82,2	84,3	86,3	88,3
21	Cipru	CY	77,7	78,3	80,4	82,3	84,0	85,8
-	Europa de Vest	-						
22	Austria	AT	78,4	79,3	81,9	84,0	86,0	88,0
23	Belgia	BE	77,2	77,8	80,2	82,4	84,5	86,5
24	Franța	FR	78,5	79,3	81,9	84,0	86,1	88,0
25	Germania	DE	78,2	79,1	81,7	83,8	85,8	87,8
26	Luxemburg	LU	77,6	78,6	81,3	83,4	85,5	87,5
27	Olanda	NL	78,9	79,4	81,7	83,8	85,8	87,8
-	EU-27	-						

Evoluția speranței de viață , la 65 ani , pe sexe în anul 2010,
în țările Uniunii Europene²⁸

-ani-

Nr crt	Țara/ Regiunea	Simbol țara	Feminin	Masculin
-	Europa de Est	-		
1	Bulgaria	BG	17,0	13,6
2	Cehia	CZ	19,0	15,5
3	Ungaria	HU	18,2	14,1
4	Polonia	PL	19,5	15,1
5	România ³⁰	RO	17,2	14,0
6	Slovacia	SK	18,0	14,0
-	Europa de Nord	-		
7	Danemarca	DK	19,7	17,0
8	Estonia	EE	19,4	14,2
9	Finlanda	FI	21,5	17,5
10	Irlanda	IE	21,1	18,1
11	Letonia	LV	18,2	13,3
12	Lituania	LT	18,4	13,5
13	Suedia	SE	21,2	18,3
14	Marea Britanie ²⁹	UK	20,8	18,1
=	Europa de Sud	-		
15	Grecia	EL	20,4	18,5
16	Italia ³⁰	IT	22,0	18,2
17	Malta	MT	21,1	18,4
18	Portugalia	PT	20,6	17,1
19	Slovenia	SI	21,0	16,8
20	Spania	ES	22,7	18,5
21	Cipru ³⁰	CY	20,9	18,1
-	Europa de Vest	-		
22	Austria	AT	21,4	17,9
23	Belgia ³⁰	BE	21,1	17,5
24	Franța	FR	23,4	18,9
25	Germania	DE	20,9	17,8
26	Luxemburg	LU	21,6	17,3
27	Olanda	NL	21,0	17,7
-	EU-27	-		

²⁸ Sursa: bazele de date Eurostat

²⁹ Date disponibile din 2009

³⁰ Date disponibile din 2008

Procentul persoanelor între 0-14 ani, în Statele Membre UE-27³¹,
în perioada 2011- 2100

- procente -

Nr crt	Țara/ Regiunea	Simbol țara	2011	Intervalul de prognoză				
				2020	2040	2060	2080	2100
-	Europa de Est	-	14,7	15,6	14,1	15,7	16,3	16,8
1	Bulgaria	BG	13,9	15,2	14,1	15,4	16,9	17,1
2	Cehia	CZ	14,1	15,9	14,3	16,2	16,6	16,6
3	Ungaria	HU	14,7	15,3	15,0	16,3	16,8	17,0
4	Polonia	PL	14,8	15,9	14,0	15,8	16,0	16,7
5	România	RO	15,2	15,2	13,9	15,0	16,3	16,7
6	Slovacia	SK	15,0	15,6	14,0	15,7	16,1	16,9
-	Europa de Nord	-	17,3	17,7	17,1	17,2	17,0	16,9
7	Danemarca	DK	17,9	17,0	17,5	17,2	17,1	17,1
8	Estonia	EE	15,6	17,8	15,4	17,1	17,5	17,1
9	Finlanda	FI	16,5	16,8	16,5	17,2	17,0	16,9
10	Irlanda	IE	21,4	21,6	18,2	18,2	17,8	17,1
11	Letonia	LV	14,0	16,4	14,3	16,5	17,0	16,9
12	Lituania	LT	14,8	16,2	14,8	16,8	16,8	17,2
13	Suedia	SE	16,6	17,8	16,9	17,4	17,1	16,7
14	Marea Britanie	UK	17,4	17,7	17,2	17,2	16,9	16,9
=	Europa de Sud	-	14,6	14,5	13,5	14,6	15,7	15,8
15	Grecia	EL	14,7	15,0	14,1	15,3	16,3	16,2
16	Italia	IT	14,1	13,9	13,6	14,7	15,8	16,0
17	Malta	MT	14,7	13,5	12,8	13,6	14,8	15,9
18	Portugalia	PT	15,0	13,2	12,3	12,7	14,5	15,4
19	Slovenia	SI	14,0	14,7	13,5	15,1	16,1	16,1
20	Spania	ES	15,1	15,4	13,6	14,5	15,7	15,6
21	Cipru	CY	17,5	16,1	14,5	14,4	15,0	15,8
-	Europa de Vest	-	15,8	15,5	15,6	16,6	16,8	16,8
22	Austria	AT	14,5	13,4	13,5	14,5	15,4	15,9
23	Belgia	BE	16,9	17,0	16,8	17,5	17,5	17,1
24	Franța	FR	18,4	18,1	17,4	17,5	17,3	16,9
25	Germania	DE	13,4	13,2	13,8	15,7	16,3	16,6
26	Luxemburg	LU	17,6	17,1	17,1	16,6	16,5	16,6
27	Olanda	NL	17,5	16,2	16,6	16,7	16,9	16,9
-	EU-27	-	15,6	15,7	15,1	16,0	16,5	16,6

³¹Sursa: bazele de date ONU pentru perioada 2011-2100, pentru fiecare an este considerată populația la data de 1 iulie
http://esa.un.org/unpd/wpp/Excel-Data/DB04_Population_ByAgeSex_Annual/wpp2010_db4_f1b_population_by_age_both_sexes_annual_2011-2100.xls

“Îmbătrânirea populației în context european și în România și perspective de evoluție”

Anexa nr.7

Procentul persoanelor între 15-64 ani, în Statele Membre UE-27³²,
în perioada 2011- 2100

- procente -

Nr crt	Țara/ Regiunea	Simbol țara	2011	Intervalul de prognoză				
				2020	2040	2060	2080	2100
-	Europa de Est	-	70,5	66,2	62,5	55,1	57,5	56,8
1	Bulgaria	BG	68,3	64,7	60,8	55,2	57,1	58,0
2	Cehia	CZ	70,6	64,5	62,1	55,3	57,5	56,4
3	Ungaria	HU	68,6	65,4	62,4	57,2	58,4	57,4
4	Polonia	PL	71,4	66,1	62,9	54,3	57,5	56,5
5	România	RO	69,8	67,4	62,3	55,7	57,1	57,3
6	Slovacia	SK	72,7	68,5	63,4	54,9	57,9	56,7
-	Europa de Nord	-	65,9	63,3	59,7	57,5	56,6	55,6
7	Danemarca	DK	65,2	63,1	58,2	58,0	56,8	55,7
8	Estonia	EE	67,1	63,3	62,0	56,7	58,2	58,2
9	Finlanda	FI	65,8	60,7	58,1	56,6	56,4	55,4
10	Irlanda	IE	66,7	64,0	61,2	58,3	57,3	56,4
11	Letonia	LV	68,1	65,0	62,5	55,4	58,3	58,1
12	Lituania	LT	69,0	66,8	62,5	56,2	59,1	57,9
13	Suedia	SE	64,8	61,3	58,8	56,4	56,4	55,2
14	Marea Britanie	UK	65,8	63,6	59,8	57,7	56,4	55,4
=	Europa de Sud	-	66,5	64,5	56,7	53,9	54,2	54,4
15	Grecia	EL	66,6	64,5	58,6	55,7	56,1	55,7
16	Italia	IT	65,3	63,3	55,0	53,9	54,5	54,5
17	Malta	MT	70,7	66,2	61,8	54,3	54,8	55,4
18	Portugalia	PT	66,8	65,8	57,7	53,2	52,3	54,0
19	Slovenia	SI	69,3	64,8	58,9	54,9	55,9	55,3
20	Spania	ES	67,8	65,6	57,6	53,5	53,4	53,8
21	Cipru	CY	70,7	69,5	64,9	56,4	55,0	55,3
-	Europa de Vest	-	65,6	63,1	56,6	56,0	56,2	55,2
22	Austria	AT	67,6	66,5	57,5	54,9	54,9	54,2
23	Belgia	BE	65,5	63,0	57,9	57,6	57,3	56,3
24	Franța	FR	64,6	61,6	57,7	57,5	56,5	55,4
25	Germania	DE	66,0	63,8	55,2	54,2	55,7	55,0
26	Luxemburg	LU	68,4	67,8	61,6	58,0	56,1	55,1
27	Olanda	NL	66,8	63,9	56,3	57,4	56,5	55,4
-	EU-27	-	66,8	64,1	58,2	55,7	56,0	55,3

³²Sursa: bazele de date ONU pentru perioada 2011-2100, pentru fiecare an este considerată populația la data de 1 iulie
http://esa.un.org/unpd/wpp/Excel-Data/DB04_Population_ByAgeSex_Annual/wpp2010_db4_f1b_population_by_age_both_sexes_annual_2011-2100.xls

Procentul persoanelor de 65 ani și peste, în Statele Membre UE-27³³,
în perioada 2011-2100

- procente -

Nr crt	Țara/ Regiunea	Simbol țara	2011	Intervalul de prognoză				
				2020	2040	2060	2080	2100
-	Europa de Est	-	14,8	18,2	23,4	29,2	26,2	26,4
1	Bulgaria	BG	17,8	20,1	25,1	29,4	26,0	24,9
2	Cehia	CZ	15,3	19,6	23,6	28,5	25,9	27,0
3	Ungaria	HU	16,7	19,4	22,6	26,5	24,8	25,6
4	Polonia	PL	13,8	18,0	23,1	29,9	26,5	26,8
5	România	RO	15,0	17,4	23,8	29,3	26,6	26,0
6	Slovacia	SK	12,3	15,9	22,6	29,4	26,0	26,4
-	Europa de Nord	-	16,8	19,0	23,2	25,3	26,4	27,5
7	Danemarca	DK	16,9	19,9	24,3	24,8	26,1	27,2
8	Estonia	EE	17,3	18,9	22,6	26,2	24,3	24,7
9	Finlanda	FI	17,7	22,5	25,4	26,3	26,6	27,7
10	Irlanda	IE	11,9	14,4	20,6	23,5	24,9	26,5
11	Letonia	LV	17,9	18,6	23,2	28,1	24,7	25,0
12	Lituania	LT	16,2	17,0	22,7	27,0	24,1	24,9
13	Suedia	SE	18,6	20,9	24,3	26,2	26,5	28,1
14	Marea Britanie	UK	16,8	18,7	23,0	25,1	26,7	27,7
=	Europa de Sud	-	18,9	21,0	29,8	31,5	30,1	29,8
15	Grecia	EL	18,7	20,5	27,3	29,0	27,6	28,1
16	Italia	IT	20,6	22,8	31,4	31,4	29,7	29,5
17	Malta	MT	14,6	20,3	25,4	32,1	30,4	28,7
18	Portugalia	PT	18,2	21,0	30,0	34,1	33,2	30,6
19	Slovenia	SI	16,7	20,5	27,6	30,0	28,0	28,6
20	Spania	ES	17,1	19,0	28,8	32,0	30,9	30,6
21	Cipru	CY	11,8	14,4	20,6	29,2	30,0	28,9
-	Europa de Vest	-	18,6	21,4	27,8	27,4	27,0	28,0
22	Austria	AT	17,9	20,1	29,0	30,6	29,7	29,9
23	Belgia	BE	17,6	20,0	25,3	24,9	25,2	26,6
24	Franța	FR	17,0	20,3	24,9	25,0	26,2	27,7
25	Germania	DE	20,6	23,0	31,0	30,1	28,0	28,4
26	Luxemburg	LU	14,0	15,1	21,3	25,5	27,4	28,3
27	Olanda	NL	15,7	19,9	27,1	26,0	26,6	27,7
-	EU-27	-	17,6	20,2	26,7	28,3	27,5	28,1

³³Sursa: bazele de date ONU pentru perioada 2011-2100, pentru fiecare an este considerată populația la data de 1 iulie
http://esa.un.org/unpd/wpp/Excel-Data/DB04_Population_ByAgeSex_Annual/wpp2010_db4_f1b_population_by_age_both_sexes_annual_2011-2100.xls

Procentul persoanelor de 80 ani și peste, în Statele Membre UE-27³⁴,
în perioada 2011-2100

- procente -

Nr crt	Țara/ Regiunea	Simbol țara	2011	Intervalul de prognoză				
				2020	2040	2060	2080	2100
-	Europa de Est	-	3,6	4,1	7,3	9,8	10,2	10,7
1	Bulgaria	BG	4,0	4,3	6,6	9,9	8,9	9,9
2	Cehia	CZ	3,7	3,9	7,6	10,7	10,2	11,5
3	Ungaria	HU	4,1	4,4	6,8	9,3	9,3	10,1
4	Polonia	PL	3,6	4,2	8,0	9,7	10,9	11,0
5	România	RO	3,3	4,1	6,3	10,0	9,8	10,3
6	Slovacia	SK	2,8	3,0	6,4	9,5	10,3	10,4
-	Europa de Nord	-	4,6	5,0	7,5	9,3	10,9	12,2
7	Danemarca	DK	4,2	4,6	7,7	9,6	10,8	11,5
8	Estonia	EE	4,4	5,4	7,1	8,5	8,7	10,3
9	Finlanda	FI	4,8	5,6	9,8	10,1	11,4	12,4
10	Irlanda	IE	2,9	3,3	6,0	9,2	9,3	12,0
11	Lituania	LV	4,3	5,1	6,7	8,6	9,0	10,2
12	Lituania	LT	3,9	4,6	6,2	7,7	9,3	9,5
13	Suedia	SE	5,3	5,4	8,3	10,1	11,4	12,9
14	Marea Britanie	UK	4,7	5,1	7,3	9,1	11,1	12,3
=	Europa de Sud	-	5,5	6,5	9,2	14,4	12,8	14,2
15	Grecia	EL	5,1	6,3	8,3	12,1	11,0	12,4
16	Italia	IT	6,0	7,3	9,9	14,6	12,8	13,9
17	Malta	MT	3,2	4,5	9,0	10,9	14,1	12,6
18	Portugalia	PT	4,8	5,9	9,1	14,4	13,9	14,0
19	Slovenia	SI	4,3	5,4	9,0	11,9	11,6	12,8
20	Spania	ES	5,1	5,8	8,7	14,9	13,1	15,3
21	Cipru	CY	2,6	3,2	5,8	9,1	12,6	12,5
-	Europa de Vest	-	5,2	6,4	9,4	11,1	11,6	12,5
22	Austria	AT	4,9	5,6	9,0	12,1	13,4	13,5
23	Belgia	BE	5,2	5,7	8,2	9,7	9,9	11,4
24	Franța	FR	5,5	6,0	9,0	10,2	10,9	12,6
25	Germania	DE	5,2	7,3	10,2	12,3	12,6	12,6
26	Luxemburg	LU	3,8	4,1	6,1	9,4	11,7	12,6
27	Olanda	NL	4,0	4,7	8,7	10,4	11,0	11,9
-	EU-27	-	4,8	5,7	8,6	11,4	11,6	12,6

³⁴Sursa: bazele de date ONU pentru perioada 2011-2100, pentru fiecare an este considerată populația la data de 1 iulie
http://esa.un.org/unpd/wpp/Excel-Data/DB04_Population_ByAgeSex_Annual/wpp2010_db4_f1b_population_by_age_both_sexes_annual_2011-2100.xls

“Îmbătrânirea populației în context european și în România și perspective de evoluție”

Anexa nr.10

Indexul de îmbătrânire³⁵, în Statele Membre UE-27³⁶,
în perioada 2011-2100

%

Nr crt	Țara/ Regiunea	Simbol țara	2011	Intervalul de prognoză				
				2020	2040	2060	2080	2100
-	Europa de Est	-	141,9	160,3	222,3	220,6	198,8	189,8
1	Bulgaria	BG	177,9	176,0	236,9	224,6	189,8	180,2
2	Cehia	CZ	158,4	163,8	225,9	206,2	192,8	194,1
3	Ungaria	HU	156,3	168,0	204,3	197,0	183,3	182,9
4	Polonia	PL	134,2	159,3	219,9	223,7	205,5	191,5
5	România	RO	135,6	155,9	230,9	235,2	201,2	190,8
6	Slovacia	SK	118,6	144,0	218,1	222,7	199,9	188,0
-	Europa de Nord	-	132,5	139,7	167,8	178,6	188,3	194,7
7	Danemarca	DK	131,8	151,7	170,7	178,3	184,4	190,2
8	Estonia	EE	147,3	141,7	188,3	179,7	174,1	176,5
9	Finlanda	FI	153,6	172,1	190,1	184,7	189,0	195,5
10	Irlanda	IE	78,2	90,5	148,3	156,6	172,1	187,6
11	Letonia	LV	164,4	152,7	209,4	197,6	183,2	179,4
12	Lituania	LT	142,7	145,7	193,8	193,0	181,2	175,3
13	Suedia	SE	151,9	149,3	176,2	178,9	188,7	199,7
14	Marea Britanie	UK	131,2	138,4	164,1	179,2	190,7	196,2
=	Europa de Sud	-	169,1	188,3	275,8	253,8	228,5	223,2
15	Grecia	EL	166,8	179,3	247,3	226,0	204,8	207,9
16	Italia	IT	189,9	209,9	283,8	250,1	223,9	219,0
17	Malta	MT	149,7	202,3	255,3	285,4	244,7	215,0
18	Portugalia	PT	160,4	208,2	310,7	319,1	267,8	236,2
19	Slovenia	SI	163,8	188,1	258,9	233,4	212,3	211,6
20	Spania	ES	148,7	163,7	270,4	255,6	234,2	231,2
21	Cipru	CY	94,8	123,7	188,9	250,4	240,6	218,9
-	Europa de Vest	-	155,9	181,2	214,4	198,9	193,0	199,1
22	Austria	AT	161,0	199,9	260,1	253,1	229,9	223,5
23	Belgia	BE	140,1	155,6	184,7	172,5	174,9	186,8
24	Franța	FR	127,0	145,1	173,3	173,2	182,3	195,8
25	Germania	DE	196,5	229,0	267,6	229,6	206,0	203,2
26	Luxemburg	LU	108,0	121,8	159,2	190,8	198,6	203,3
27	Olanda	NL	127,4	163,7	195,8	190,2	188,8	196,9
-	EU-27	-	151,8	170,1	219,5	210,6	201,3	202,4

³⁵ Indexul de îmbătrânire reprezintă raportul dintre numărul persoanelor de 60 ani și peste, calculat la 100 copii (din intervalul 0-14 ani).

³⁶ Sursa: bazele de date ONU pentru perioada 2011-2100, pentru fiecare an este considerată populația la data de 1 iulie
http://esa.un.org/unpd/wpp/Excel-Data/DB04_Population_ByAgeSex_Annual/wpp2010_db4_f1b_population_by_age_both_sexes_annual_2011-2100.xls

Vârsta medie, în Statele Membre UE-27³⁷,
în perioada 2010-2100

- ani -

Nr crt	Țara/ Regiunea	Simbol țara	2010	Intervalul de prognoză				
				2020	2040	2060	2080	2100
-	Europa de Est	-	-	-	-	-	-	-
1	Bulgaria	BG	41,6	43,9	48,9	46,9	44,0	43,6
2	Cehia	CZ	39,4	42,5	47,3	45,5	44,2	44,9
3	Ungaria	HU	39,8	42,5	45,9	44,8	43,7	43,9
4	Polonia	PL	38,0	41,1	47,8	46,6	45,3	44,7
5	România	RO	38,4	42,0	48,2	47,4	45,1	44,5
6	Slovacia	SK	36,9	40,8	47,6	46,5	45,0	44,4
-	Europa de Nord	-	-	-	-	-	-	-
7	Danemarca	DK	40,6	42,1	42,8	43,2	43,9	44,2
8	Estonia	EE	39,7	41,1	45,3	43,9	42,6	43,5
9	Finlanda	FI	42,0	43,0	44,6	43,8	44,1	44,7
10	Irlanda	IE	34,7	37,6	40,2	42,1	42,5	44,1
11	Letonia	LV	40,2	41,8	47,2	45,0	43,3	43,8
12	Lituania	LT	39,3	40,9	46,1	44,3	43,4	43,4
13	Suedia	SE	40,7	41,7	43,4	43,3	44,0	45,1
14	Marea Britanie	UK	39,8	40,4	42,4	43,5	44,3	44,7
=	Europa de Sud	-	-	-	-	-	-	-
15	Grecia	EL	41,4	44,4	48,3	46,9	45,3	45,8
16	Italia	IT	43,2	46,8	50,3	48,7	46,8	46,4
17	Malta	MT	39,5	42,5	48,9	50,2	48,2	46,0
18	Portugalia	PT	41,0	45,1	51,4	52,6	49,7	47,7
19	Slovenia	SI	41,7	44,6	49,4	47,4	45,9	46,1
20	Spania	ES	40,1	44,1	49,8	49,1	47,5	47,5
21	Cipru	CY	34,2	37,9	45,0	48,3	47,9	46,3
-	Europa de Vest	-	-	-	-	-	-	-
22	Austria	AT	41,8	45,0	48,7	48,5	47,2	46,8
23	Belgia	BE	41,2	42,9	43,8	42,9	42,9	44
24	Franța	FR	39,9	41,3	42,7	42,9	43,5	44,7
25	Germania	DE	44,3	47,7	50,0	47,1	45,5	45,3
26	Luxemburg	LU	38,9	39,7	42,4	44,3	45	45,3
27	Olanda	NL	40,7	43,5	44,6	44,1	44,2	44,7
-	EU-27	-	-	-	-	-	-	-

³⁷Sursa: bazele de date ONU pentru perioada 2010-2100 -http://esa.un.org/wpp/unpp/panel_indicators.htm

Rata de dependență demografică, în Statele Membre UE-27³⁸,
în perioada 2011-2100

- procente -

Nr crt	Țara/ Regiunea	Simbol țara	2011	Intervalul de prognoză				
				2020	2040	2060	2080	2100
-	Europa de Est	-	21,0	27,6	37,4	52,9	45,5	46,4
1	Bulgaria	BG	26,0	31,0	41,3	53,3	45,5	43,0
2	Cehia	CZ	26,0	31,0	41,3	53,3	45,5	43,0
3	Ungaria	HU	24,4	29,6	36,3	46,2	42,4	44,7
4	Polonia	PL	19,3	27,3	36,8	55,2	46,2	47,4
5	România	RO	21,5	25,8	38,1	52,7	46,5	45,5
6	Slovacia	SK	16,9	23,3	35,6	53,6	44,9	46,4
-	Europa de Nord	-	25,5	29,9	38,9	44,0	46,7	49,5
7	Danemarca	DK	25,9	31,5	41,6	42,7	45,9	48,7
8	Estonia	EE	25,8	29,8	36,4	46,2	41,8	42,5
9	Finlanda	FI	27,0	37,0	43,8	46,5	47,1	50,1
10	Irlanda	IE	17,8	22,5	33,8	40,3	43,5	47,1
11	Lituania	LV	26,2	28,7	37,1	50,7	42,3	43,1
12	Lituania	LT	23,4	25,5	36,3	48,0	40,7	42,9
13	Suedia	SE	28,7	34,1	41,3	46,4	47,0	50,9
14	Marea Britanie	UK	25,6	29,4	38,5	43,5	47,4	50,0
=	Europa de Sud	-	28,4	32,5	52,6	58,5	55,7	54,9
15	Grecia	EL	28,0	31,7	46,6	52,1	49,2	50,4
16	Italia	IT	31,5	36,0	57,1	58,2	54,5	54,1
17	Malta	MT	20,6	30,6	41,0	59,2	55,4	51,8
18	Portugalia	PT	27,2	31,9	51,9	64,1	63,3	56,6
19	Slovenia	SI	24,1	31,7	46,8	54,6	50,1	51,6
20	Spania	ES	25,3	29,0	49,9	59,7	57,8	57,0
21	Cipru	CY	16,7	20,6	31,8	51,8	54,4	52,3
-	Europa de Vest	-	28,3	33,9	49,2	48,8	48,1	50,7
22	Austria	AT	26,4	30,3	50,4	55,8	54,1	55,1
23	Belgia	BE	26,9	31,7	43,7	43,2	44,0	47,3
24	Franța	FR	26,4	32,9	43,1	43,5	46,3	50,1
25	Germania	DE	31,2	36,0	56,1	55,6	50,3	51,7
26	Luxemburg	LU	20,4	22,3	34,6	43,9	48,8	51,3
27	Olanda	NL	23,6	31,1	48,0	45,3	47,1	49,9
-	EU-27	-	26,4	31,6	45,8	50,8	49,2	50,8

³⁸Sursa: bazele de date ONU pentru perioada 2011-2100, pentru fiecare an este considerată populația la data de 1 iulie
http://esa.un.org/unpd/wpp/Excel-Data/DB04_Population_ByAgeSex_Annual/wpp2010_db4_f1b_population_by_age_both_sexes_annual_2011-2100.xls

Raportul de masculinitate³⁹, pentru persoanele de 60 ani și peste,
în Statele Membre UE-27⁴⁰, în perioada 2011-2100

- procente -

Nr crt	Țara/ Regiunea	Simbol țara	2011	Intervalul de prognoză				
				2020	2040	2060	2080	2100
-	Europa de Est	-	68,8	70,3	73,8	76,3	79,3	82,7
1	Bulgaria	BG	72,2	70,2	73,3	75,4	81,1	84,2
2	Cehia	CZ	73,5	76,8	81,9	83,2	84,9	86,6
3	Ungaria	HU	63,4	64,7	71,7	74,4	77,4	79,7
4	Polonia	PL	67,3	70,1	71,5	75,0	77,5	81,5
5	România	RO	70,9	70,1	74,4	75,6	79,7	83,3
6	Slovacia	SK	66,7	70,7	75,7	77,9	80,0	83,3
-	Europa de Nord	-	81,1	83,6	84,6	88,8	91,4	91,6
7	Danemarca	DK	85,6	87,2	85,9	86,4	88,6	89,9
8	Estonia	EE	54,7	56,1	62,5	69,7	75,9	78,8
9	Finlanda	FI	78,6	82,3	83,6	86,4	87,5	88,4
10	Irlanda	IE	87,9	89,3	88,5	87,6	90,7	91,5
11	Letonia	LV	53,4	55,8	63,6	69,7	75,2	79,2
12	Lituania	LT	55,2	56,0	60,0	67,8	72,2	77,1
13	Suedia	SE	86,2	89,1	90,4	91,4	92,6	93,7
14	Marea Britanie	UK	83,2	85,5	85,8	90,7	93,1	92,5
=	Europa de Sud	-	77,9	80,3	87,1	87,7	91,0	91,3
15	Grecia	EL	81,2	82,5	88,7	90,6	91,8	92,2
16	Italia	IT	77,4	79,8	86,6	86,8	91,1	92,1
17	Malta	MT	81,8	85,4	87,4	88,9	87,2	89,3
18	Portugalia	PT	75,9	78,1	82,4	82,9	85,3	86,5
19	Slovenia	SI	72,0	78,4	81,7	83,1	85,8	87,0
20	Spania	ES	78,4	81,0	88,5	88,9	91,9	91,1
21	Cipru	CY	86,1	87,7	92,2	95,0	90,8	91,2
-	Europa de Vest	-	79,1	82,6	84,8	84,7	86,2	87,5
22	Austria	AT	76,4	81,3	84,9	85,3	87,1	89,1
23	Belgia	BE	79,1	82,3	83,2	82,5	84,9	86,2
24	Franța	FR	77,7	79,6	81,1	84,4	87,7	88,6
25	Germania	DE	79,4	84,0	87,3	84,7	83,6	85,0
26	Luxemburg	LU	81,8	87,2	89,2	88,6	89,8	91,1
27	Olanda	NL	84,8	88,2	87,3	87,4	91,0	92,9
-	EU-27	-	77,4	80,0	83,6	84,9	87,5	88,7

³⁹ Acest indicator reprezintă numărul populației de sex masculin raportat la numărul populației de sex feminin, exprimat procentual.

⁴⁰ Sursa: bazele de date ONU pentru perioada 2011-2100, pentru fiecare an este considerată populația la data de 1 iulie
http://esa.un.org/unpd/wpp/Excel-Data/DB04_Population_ByAgeSex_Annual/wpp2010_db4_f1b_population_by_age_both_sexes_annual_2011-2100.xls

Venitul mediu lunar realizat de persoanele vârstnice (65 ani și peste), total și sexe, în Statele Membre UE-27, anul 2010⁴¹

€

Nr crt	Țara/Regiunea	Simbol țara	Total	Feminin	Masculin
-	Europa de Est	-			
1	Bulgaria	BG	195	183	212
2	Cehia	CZ	499	482	515
3	Ungaria	HU	357	348	376
4	Polonia	PL	346	326	382
5	România	RO	167	157	182
6	Slovacia	SK	440	431	458
-	Europa de Nord	-			
7	Danemarca	DK	1.612	1.582	1.684
8	Estonia	EE	379	352	410
9	Finlanda	FI	1.450	1353	1566
10	Irlanda	IE	1.460	1432	1502
11	Letonia	LV	311	299	331
12	Lituania	LT	317	301	352
13	Suedia	SE	1.344	1.225	1.486
14	Marea Britanie	UK	1.210	1.155	1.288
-	Europa de Sud	-			
15	Grecia	EL	880	857	928
16	Italia	IT	1.245	1.192	1.319
17	Malta	MT	729	725	738
18	Portugalia	PT	616	586	662
19	Slovenia	SI	868	810	959
20	Spania	ES	933	908	957
21	Cipru	CY	931	911	964
-	Europa de Vest	-			
22	Austria	AT	1.585	1.512	1.687
23	Belgia	BE	1.268	1.239	1.336
24	Franța	FR	1.667	1.570	1.793
25	Germania	DE	1.431	1.396	1.474
26	Luxemburg	LU	2.803	2.770	2.847
27	Olanda	NL	1.503	1.476	1.555
-	UE-27	-	1.171	1.115	1.250

⁴¹Sursa: bazele de date Eurostat

“Îmbătrânirea populației în context european și în România și perspective de evoluție”

Anexa nr.15

**Numărul pensionarilor și pensia medie lunară din sistemul asigurărilor sociale de stat⁴²,
pe regiuni/județe în anul 2011**

Nr crt	Regiune/județ	Numar mediu pensionari	Pensie medie lei /persoană
	Total	4.744.973	773
-	Nord-Est	709.525	717
1	Bacău	144.230	769
2	Botoșani	77.218	632
3	Iași	146.158	761
4	Neamț	117.373	740
5	Suceava	143.848	684
6	Vaslui	80.698	649
-	Sud-Est	562.206	746
7	Braila	80.788	731
8	Buzau	108.977	688
9	Constanta	137.047	786
10	Galați	123.746	839
11	Tulcea	43.883	683
12	Vrancea	67.765	647
-	Sud	748.905	731
13	Argeș	151.484	767
14	Calarasi	66.374	651
15	Dâmbovița	117.728	723
16	Giurgiu	60.738	620
17	Ialomița	58.838	665
18	Prahova	197.420	820
19	Teleorman	96.323	670
-	Sud-Vest	496.552	721
20	Dolj	160.445	725
21	Gorj	78.224	787
22	Mehedinti	59.121	726
23	Olt	95.690	668
24	Vâlcea	103.072	711
-	Vest	454.787	812
25	Arad	103.374	716
26	Caraș-Severin	79.231	774
27	Hunedoara	124.536	948
28	Timiș	147.646	785
-	Nord-Vest	625.448	743
29	Bihor	156.899	730
30	Bistrița-Năsăud	55.834	653
31	Cluj	162.000	831
32	Marmures	114.490	758
33	Satu-Mare	78.378	665
34	Sălaj	57.847	699
-	Centru	580.474	801
35	Alba	84.930	769
36	Brașov	139.194	935
37	Covasna	44.393	743
38	Harghita	73.688	745
39	Mureș	139.565	736
40	Sibiu	98.704	802
-	București-ilfov	567.076	940
41	București	71.720	703
42	Ilfov	495.356	974

⁴² Sursa - http://www.cnpas.org/portal/media-type/html/language/ro/user/_anon/page/_default.psm/.../template/generic?url=%2Fcontent%2Fcnpas%2Fstatistics.html&title=Indicatori+statistici+pilon+I

**Numărul pensionarilor și pensia medie lunară din sistemul agricultorilor⁴³,
pe regiuni/județe în anul 2011**

Nr crt	Regiune/județ	Numar mediu pensionari	Pensie medie lei /persoană
	Total		
		676.978	311
-	Nord-Est	167.841	311
1	Bacau	21.834	311
2	Botoșani	34.407	316
3	Iași	35.796	309
4	Neamț	21.206	306
5	Suceava	27.380	310
6	Vaslui	27.218	310
-	Sud-Est	102.331	314
7	Braila	15.873	327
8	Buzau	28.528	315
9	Constanta	10.204	304
10	Galați	22.686	310
11	Tulcea	7.180	314
12	Vrancea	17.860	310
-	Sud	130.788	317
13	Arges	13.693	296
14	Calarasi	15.559	322
15	Dâmbovița	16.228	300
16	Giurgiu	17.575	323
17	Ialomița	17.995	328
18	Prahova	14.007	311
19	Teleorman	35.731	323
-	Sud-Vest	107.026	313
20	Dolj	40.687	322
21	Gorj	7.151	286
22	Mehedinti	11.610	309
23	Olt	32.106	317
24	Vâlcea	15.472	295
-	Vest	33.106	306
25	Arad	12.327	300
26	Caraș-Severin	3.577	301
27	Hunedoara	5.670	303
28	Timiș	11.532	315
-	Nord-Vest	78.065	309
29	Bihor	15.664	304
30	Bistrița-Năsăud	8.331	307
31	Cluj	18.884	318
32	Marmures	9.911	303
33	Satu-Mare	12.756	302
34	Sălaj	12.519	312
-	Centru	50.418	306
35	Alba	7.739	306
36	Brașov	3.948	307
37	Covasna	4.576	294
38	Harghita	7.423	283
39	Mureș	21.228	317
40	Sibiu	5.504	301
-	București-ilfov	7.403	261
41	București	1.872	221
42	Ilfov	5.531	274

⁴³ Sursa - <http://www.cnpas.org/portal/media-type/html/language/ro/user/anon/page/default.psm/templete/generic?url=%2Fcontent%2Fcontent%2Fstatistics.html&title=Indicatori+statistici+pilon+I>

“Îmbătrânirea populației în context european și în România și perspective de evoluție”

Anexa nr.17

Rata de activitate a salariaților vârstnici⁴⁴, total și sexe, în Statele Membre UE-27, anul 2010⁴⁵
- procente -

Nr crt	Țara/ Regiunea	Simbol țara	Total	Feminin	Masculin
-	Europa de Est				
1	Bulgaria	BG	43,5	37,7	50,3
2	Cehia	CZ	46,5	35,5	58,4
3	Ungaria	HU	34,4	30,1	39,6
4	Polonia	PL	34,0	24,2	45,3
5	România	RO	41,1	33,0	50,3
6	Slovacia	SK	40,5	28,7	54,0
-	Europa de Nord				
7	Danemarca	DK	57,6	52,5	62,7
8	Estonia	EE	53,8	54,9	52,2
9	Finlanda	FI	56,2	56,9	55,6
10	Irlanda	IE	50,0	42,0	58,1
11	Letonia	LV	48,2	48,7	47,6
12	Lituania	LT	48,6	45,8	52,3
13	Suedia	SE	70,5	66,7	74,2
14	Marea Britanie	UK	57,1	49,5	65,0
-	Europa de Sud				
15	Grecia	EL	42,3	28,9	56,5
16	Italia	IT	36,6	26,2	47,6
17	Malta	MT	30,2	13,0	47,9
18	Portugalia	PT	49,2	43,5	55,7
19	Slovenia	SI	35,0	24,5	45,5
20	Spania	ES	43,6	33,2	54,7
21	Cipru	CY	56,8	43,0	71,2
-	Europa de Vest				
22	Austria	AT	42,4	33,7	51,6
23	Belgia	BE	37,3	29,2	45,6
24	Franța	FR	39,7	37,4	42,1
25	Germania	DE	57,7	50,5	65,0
26	Luxemburg	LU	39,6	31,3	47,7
27	Olanda	NL	53,7	42,8	64,5
-	UE-27	-	46,3	38,6	54,6

⁴⁴Rata de activitate a salariaților vârstnici este calculată prin împărțirea numărului de persoane salariate cu vârsta între 55-64 ani la totalul populației din aceeași grupă de vârstă. Acest indicator este bazat pe Ancheta Forței de Muncă UE-27;

⁴⁵Sursa: bazele de date Eurostat.